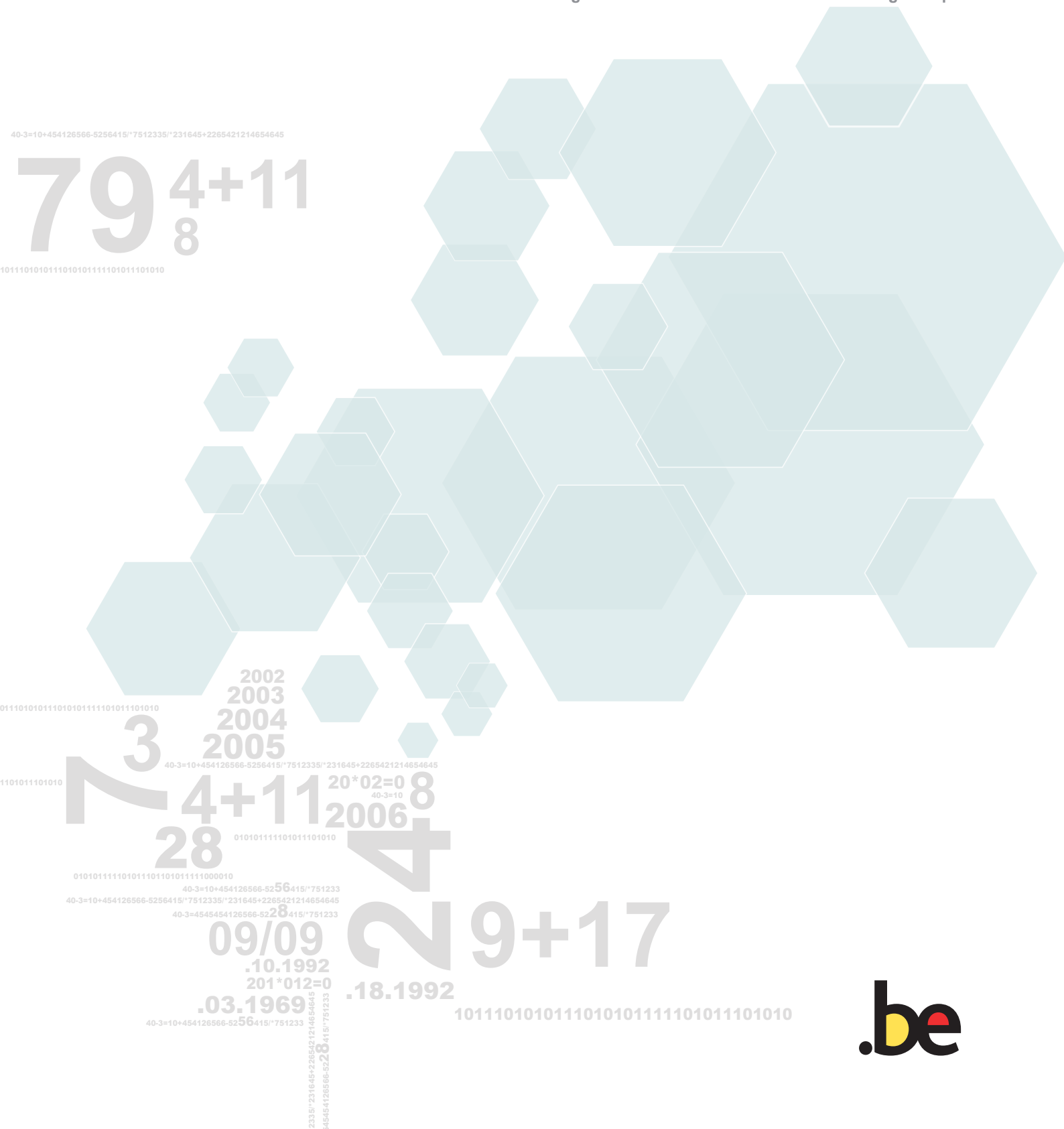

Artsen

Internationale mobiliteit

Publicatie 2020 van de cel Planning van het aanbod van de Gezondheidszorgberoepen

40-3=10+454126566-5256415/"7512335/"231645+2265421214654645

79⁴⁺¹¹₈

1011101010111010101111101011101010

011101010111010101111101011101010

3
2002
2003
2004
2005

1101011101010

4+11 20*02=0 8
2006

28 4

010101111010111010101111000010

40-3=10+454126566-5256415/"7512335/"231645+2265421214654645

40-3=4545454126566-5256415/"7512335"

09/09 9+17

.10.1992

201*012=0

.03.1969

.18.1992

40-3=10+454126566-5256415/"7512335"

1011101010111010101111101011101010

2335/"231645+2265421214654645
45454126566-5256415/"7512335"

Artsen: internationale mobiliteit

NOTA VAN DE CEL PLANNING VAN HET AANBOD VAN DE GEZONDHEIDSZORGBEROEPEN

een nota van de

Cel Planning van het aanbod van de gezondheidszorgberoepen
Dienst Gezondheidszorgberoepen en Beroepsuitoefening
DG Gezondheidszorg
FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

uitgevoerd door

Christelle Durand
Anne Delvaux
Peter Jouck
Timothée Mahieu
Pieter-Jan Miermans
Pascale Steinberg
Veerle Vivet

Versie 2020

Colofon

Redactie van de nota:

Cel Planning van het aanbod van de gezondheidszorgberoepen:

Celhoofd: Pascale Steinberg

Medewerkers: Christelle Durand, Anne Delvaux, Peter Jouck, Timothée Mahieu, Pieter-Jan Miermans, Veerle Vivet

Organisatie:

Dienst Gezondheidszorgberoepen en Beroepsuitoefening

Diensthofd: Aurélia Somer

Directoraat-generaal Gezondheidszorg

Directeur-generaal: Pedro Facon

FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

Voorzitter van de FOD VVVL: Tom Auwers

Verantwoordelijke uitgever:

Tom Auwers, Victor Hortaplein 40, bus 10, 1060 Brussel

Contactgegevens:

Directoraat-generaal Gezondheidszorg

Gezondheidszorgberoepen en Beroepsuitoefening

Cel Planning van het aanbod van de gezondheidszorgberoepen

Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

Eurostation II

Victor Hortaplein 40, bus 10 – 1060 Brussel

T. +32 (0)2 524 97 97

F. +32 (0)2 524 97 98

plan.team@health.belgium.be

www.health.belgium.be/hwf

Ce document est également disponible en français.

Gelieve het verslag te citeren aan de hand van de volgende referentie:

Internationale mobiliteit Artsen, Cel Planning van de gezondheidszorgberoepen, Dienst Gezondheidszorgberoepen en Beroepsuitoefening, DG Gezondheidszorg, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, 2020.

© 2020, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

Elke gedeeltelijke reproductie van dit document is toegestaan mits de bron vermeld wordt.

Dit document is beschikbaar op de website van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu: www.health.belgium.be/hwf (=> Publicaties).

Wettelijk depot: D/2020/2196/7

Inhoudstafel

1. Inleiding	9
2. De verschillende types mobiliteit	10
3. Studenten die de basisopleiding geneeskunde volgen	14
3.1. Studenten	14
3.1.1. Vlaamse Gemeenschap	14
3.1.2. Franse Gemeenschap	16
3.2. Gediplomeerden	20
3.2.1. Vlaamse Gemeenschap	20
3.2.2. Franse Gemeenschap	21
4. Beroepsbeoefenaars die hun medische specialisatie volgen in België	22
4.1. Gediplomeerden in België die geen stageplan hebben aangevat in de contingentering	22
4.1.1. Vlaamse Gemeenschap	22
4.1.2. Franse Gemeenschap	23
4.2. Kandidaat-stagiairs	25
4.3. Het bijzondere geval van artikel 146 van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de toekenning van een beperkte klinische opleiding voor niet-Europese buitenlandse beroepsbeoefenaars	28
5. Beroepsbeoefenaars die gemachtigd zijn om de geneeskunde uit te oefenen in België	29
5.1. Inleiding	29
5.2. Erkenningen	30
5.2.1. Erkenningen op basis van de nationaliteit van de arts	31
5.2.2. Erkenningen op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma	34
5.3. Erkenning van de bijzondere beroepstitels behaald in het buitenland	35
5.4. Artikel 145 van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de niet-Europese buitenlandse beroepsbeoefenaars	37
5.5. Verdeling van de artsen die hun beroep mogen uitoefenen op basis van hun nationaliteit	38
5.6. Verdeling van de artsen die hun beroep mogen uitoefenen op basis van hun land van oorsprong	39
6. Actieve beroepsbeoefenaars	41
6.1. Beroepsbeoefenaars actief in de gezondheidszorg in België	44
6.2. Longitudinaal profiel van de nieuwe artsen met een buitenlandse nationaliteit die actief zijn in de gezondheidszorg in België	49
6.3. Inactieve beroepsbeoefenaars in België	52
7. Conclusies	58
8. BIJLAGEN	60

Lijst van tabellen

Tabel 1. Invloed van de mobiliteitsstromen bij studenten en beroepsbeoefenaars op de quota	13
Tabel 2. De meest frequente nationaliteiten en landen van het basisdiploma voor de eerste aanvragen van een RIZIV-nummer van kandidaat-artsen met een buitenlands basisdiploma ingediend tussen 2015 en 2018	27
Tabel 3. Aantal vrijstellingen artikel 146 aangevraagd en toegekend	29
Tabel 4. Aantal aangevraagde en toegekende visa artsen artikel 145	37
Tabel 5. Kenmerken van de nieuwe artsen met een niet-Belgische nationaliteit die hun beroep mogen uitoefenen tussen 2005 en 2016 en die tot 2016 minstens een jaar actief zijn geweest in de gezondheidszorg, op basis van de oorsprong van hun basisdiploma, 31/12/2016	49
Tabel 6. Profiel van de artsen met een niet-Belgische nationaliteit die minstens één jaar actief waren in de gezondheidszorg tot het jaar 2016, op basis van de oorsprong van hun basisdiploma (Selectie: eerste jaar LTP tussen 2005 en 2013), 31/12/2016	50

Lijst van figuren

Figuur 1. Mobiliteit bij studenten en beroepsbeoefenaars (artsen)	11
Figuur 2. Inclusie van de mobiliteit (studenten en professionelen) in de quota voor artsen	12
Figuur 3. Verdeling van de kandidaten voor het toelatingsexamen geneeskunde op basis van hun nationaliteit en slaagpercentage per categorie, in de Vlaamse Gemeenschap	15
Figuur 4. Verdeling van de totale aantallen studenten geneeskunde in het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, op basis van de nationaliteit.	16
Figuur 5. Verdeling van de kandidaten voor het toelatingsexamen geneeskunde op basis van het statuut « verblijfhouder/niet-verblijfhouder » en slaagpercentage per categorie, in de Franse Gemeenschap	17
Figuur 6. Verdeling van de aantallen generatiestudenten medische wetenschappen in de Franse Gemeenschap op basis van het feit of ze in het bezit zijn of niet van een Belgisch diploma middelbaar onderwijs	18
Figuur 7. Verdeling van de totale aantallen studenten geneeskunde in het onderwijs van de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit	19
Figuur 8. Verdeling van de gediplomeerden van de Nederlandstalige Belgische universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap op basis van de nationaliteit van de studenten	20
Figuur 9. Verdeling van de gediplomeerden van de Franstalige Belgische universiteiten in de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit	21
Figuur 10. Verdeling van de gediplomeerden van de Nederlandstalige Belgische universiteiten op basis van het feit of ze al dan niet* een stageplan aanvatten inbegrepen in de contingentering	22
Figuur 11. Aandeel gediplomeerden van de Nederlandstalige Belgische universiteiten die al dan niet* een stageplan hebben aangevat inbegrepen in de contingentering op basis van de Belgische of Nederlandse nationaliteit van de student	22

Figuur 12. Verdeling van de gediplomeerden van de Franstalige Belgische universiteiten op basis van het feit of ze al dan niet* een stageplan aanvatten inbegrepen in de contingentering	23
Figuur 13. Aandeel gediplomeerden van de Franstalige Belgische universiteiten die al dan niet* een stageplan hebben aangevat inbegrepen in de contingentering, op basis van de nationaliteit van de student	24
Figuur 14. Verdeling van de eerste aanvragen voor een RIZIV-nummer van kandidaat-artsen op basis van de oorsprong van hun basisdiploma	25
Figuur 15. Land van oorsprong van de meest frequente basisdiploma's voor de eerste aanvragen van een RIZIV-nummer van kandidaat-artsen met een buitenlands basisdiploma	26
Figuur 16. Evolutie van het aantal erkenningen op basis van de nationaliteit van de huisartsen en specialisten, per gemeenschap	31
Figuur 17. Evolutie van het percentage erkenningen op basis van de nationaliteit van de huisartsen en specialisten, per gemeenschap	33
Figuur 18. Evolutie van het totale aantal beroepserkenningen voor de artsen met een bijzondere beroepstitel behaald in het buitenland, op basis van de nationaliteit van de arts	35
Figuur 19. Evolutie van het aantal beroepserkenningen voor de artsen die beschikken over een bijzondere beroepstitel behaald in het buitenland, op basis van de oorsprong van het basisdiploma	36
Figuur 20. Aantal en percentage artsen die hun beroep mogen uitoefenen in België en gedomicilieerd in België met de Belgische en de buitenlandse nationaliteit, op 31/12/2018, voor de huisartsen en de specialisten	38
Figuur 21. Evolutie van het aantal artsen die hun beroep mogen uitoefenen met een basisdiploma uitgereikt in België volgens het type erkenning	39
Figuur 22. Evolutie van het aantal artsen die hun beroep mogen uitoefenen met een basisdiploma uitgereikt in het buitenland volgens het type erkenning	40
Figuur 23. Evolutie van het percentage artsen die hun beroep mogen uitoefenen met een basisdiploma uitgereikt in België en in het buitenland volgens het type erkenning	41
Figuur 24. Verdeling van de beroepsbeoefenaars actief in de gezondheidszorg* in België op basis van de nationaliteit en op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma, per medische specialiteit, in 2016	45
Figuur 25. Oorsprong van het basisdiploma voor de artsen actief in de gezondheidszorg in België op 31/12/2016 die hun basisopleiding in het buitenland hebben gevolgd	47
Figuur 26. Oorsprong van de specialisatie, van het basisdiploma en nationaliteit voor de artsen actief in de gezondheidszorg in België op 31/12/2016 die hun specialisatie in het buitenland hebben behaald	48
Figuur 27. 'Overlevingscurve' van de artsen met een niet-Belgische nationaliteit met het eerste jaar LTP tussen 2005 en 2013 en die minstens een jaar actief waren in de gezondheidszorg tot 2016, op basis van de oorsprong van het basisdiploma en de specialiteit, 31/12/2016	51
Figuur 28. Beschrijving van de inactieve beroepsbeoefenaars, in 2016	52
Figuur 29. Verdeling van de beroepsbeoefenaars die hun beroep mogen uitoefenen in België, jonger dan 65 jaar, met een niet-Belgische nationaliteit of met een land van oorsprong van het basisdiploma buiten België op basis van hun activiteit in België, per medische specialiteit, in 2016	54
Figuur 30. Inactiviteitsgraad van de beroepsbeoefenaars die hun beroep mogen uitoefenen in België, jonger dan 65 jaar, met de Belgische of niet-Belgische nationaliteit, per medische specialiteit, in 2016	57

Lijst van bijlagen

Bijlage 1. Verdeling van de Belgische en niet-Belgische populatie op basis van de verschillende gewesten, op 1 januari 2019	60
Bijlage 2. Verdeling van de aantallen studenten geneeskunde in het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, op basis van de nationaliteit (studenten ingeschreven in het programma artsen - bachelor + master)	60
Bijlage 3. Verdeling van de aantallen generatiestudenten medische wetenschappen in de Franse Gemeenschap op basis van het feit of ze houder zijn of niet van een middelbaar diploma met een Belgisch programma	61
Bijlage 4. Verdeling van de aantallen studenten geneeskunde in de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit van de studenten	61
Bijlage 5. Verdeling van de aantallen studenten in de eerste cyclus geneeskunde in het onderwijs van de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit	62
Bijlage 6. Verdeling van de aantallen studenten in de tweede cyclus geneeskunde in het onderwijs van de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit	63
Bijlage 7. Verdeling van de diploma's van de Nederlandstalige Belgische universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap op basis van de nationaliteit van de studenten.	63
Bijlage 8. Verdeling van de studenten met een diploma basisgeneeskunde in de Franse Gemeenschap op basis van hun nationaliteit.	64
Bijlage 9. Verdeling van de gediplomeerden van de Nederlandstalige Belgische universiteiten die geen stageplan hebben aangevat in de contingentering, op basis van hun nationaliteit	64
Bijlage 10. Verdeling van de gediplomeerden van de Franstalige Belgische universiteiten die geen stageplan hebben aangevat in de contingentering, op basis van hun nationaliteit.	65
Bijlage 11. Verdeling van de eerste aanvragen van een RIZIV-nummer van kandidaat-artsen op basis van de oorsprong van hun basisdiploma	65
Bijlage 12. Evolutie van het aantal erkenningen op basis van de nationaliteit voor de huisartsen en specialisten in de Vlaamse Gemeenschap van 2004 tot 2018	66
Bijlage 13. Evolutie van het aantal erkenningen op basis van de nationaliteit voor de huisartsen en specialisten in de Franse Gemeenschap van 2004 tot 2018	66
Bijlage 14. Evolutie van het aantal erkenningen op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma voor de huisartsen en specialisten, per gemeenschap	67
Bijlage 15. Evolutie van het percentage erkenningen op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma voor de huisartsen en specialisten, per gemeenschap.	68
Bijlage 16. Aantal erkenningen op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma voor de huisartsen en specialisten in de Vlaamse Gemeenschap van 2010 tot 2018	69
Bijlage 17. Aantal erkenningen op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma voor de huisartsen en specialisten in de Franse Gemeenschap van 2010 tot 2018	69
Bijlage 18. Aantal beroepserkenningen voor de huisartsen en specialisten van 2011 tot 2018	70

Bijlage 19. Aantal en percentage artsen van Belgische en buitenlandse afkomst, volgens het type erkenning (huisartsen, specialisten en zonder erkenning), van 2003 tot 2013	71
Bijlage 20. Verdeling van de beroepsbeoefenaars actief in de gezondheidszorg* in België op basis van de nationaliteit en op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma, per medische specialiteit, in 2016	72
Bijlage 21. Overlevingscurve van de artsen (Totaal) met een niet-Belgische nationaliteit met een basisdiploma behaald in het buitenland, met het eerste jaar LTP tussen 2005 en 2013 en die tot 2016 minstens een jaar actief zijn geweest in de gezondheidszorg, op basis van de plaats waar de specialisatie werd gevolgd, 31/12/2016	73
Bijlage 22. Overlevingscurve van de artsen (Totaal) met een niet-Belgische nationaliteit met het eerste jaar LTP tussen 2005 en 2013 en die tot 2016 minstens een jaar actief zijn geweest in de gezondheidszorg, op basis van de plaats van hun domicilie, 31/12/2016	74
Bijlage 23. Overlevingscurve van de artsen (Totaal) met een niet-Belgische nationaliteit met het eerste jaar LTP tussen 2005 en 2013 en die tot 2016 minstens een jaar actief zijn geweest in de gezondheidszorg, op basis van de gemeenschap, 31/12/2016	75
Bijlage 24. Overlevingscurve van de artsen (Totaal) met een niet-Belgische nationaliteit met het eerste jaar LTP tussen 2005 en 2013 en die tot 2016 minstens een jaar actief zijn geweest in de gezondheidszorg, op basis van hun nationaliteit, 31/12/2016 - NL-FR-RO-GB	76

Lijst van afkortingen

AFKORTING	DEFINITIE
BBT	Bijzondere Beroepstitel
DIBISS	Dienst voor de Bijzondere Socialezekerheidsstelsels
DWH AM&SB	Datawarehouse Arbeidsmarkt & Sociale Bescherming
EU	Europese Unie
FOD	Federale Overheidsdienst
FOD VVVL	Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
KMO	Kleine of Middelgrote Onderneming
KSZ	Kruispuntbank Sociale Zekerheid
LTP	Licensed To Practice
PA	Professionally Active
PlanKad	Kadaster koppelt met gegevens van het RIZIV en die van DWH AM&SB
PR	PRactising
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
RSVZ	Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen
RSZ	Rijksdienst voor sociale zekerheid
RSZ-PPO	Rijksdienst voor sociale zekerheid van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten
RSZ+	RSZ en RSZ-PPO
VTE	Voltijds Equivalent

1. Inleiding

De kwestie 'mobiliteit' is uitermate belangrijk in België om de medische manpower te bepalen en te plannen.

In België wordt er namelijk een systeem van contingentering van de medische manpower toegepast aan de hand van quota (beperking van het aantal kandidaten), om de toegang tot de medische specialiteiten te reguleren.

Het doel van die regulering is een gepast aantal artsen op te leiden om aldus te beantwoorden aan de behoeften van de Belgische bevolking.

De contingenteringquota zijn enkel van toepassing op de studenten die sinds 2004 hun basisdiploma behaald hebben aan een Belgische universiteit. Het aantal gediplomeerden van een buitenlandse universiteit die toestemming krijgen om zich te komen specialiseren in België is daarentegen momenteel niet beperkt (zowel voor buitenlandse als voor Belgische gediplomeerden). Die migratiestroom voedt het aantal artsen onafhankelijk van het contingenteringssysteem. Hetzelfde geldt voor de beroepsmobiliteit, die gebaseerd is op de erkenning van de in het buitenland behaalde bijzondere beroepstitels. Een wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen werd aangenomen door de commissie voor de volksgezondheid, het leefmilieu en de maatschappelijke hernieuwing op 13 februari 2019. Dit voorstel beoogt een quotum in te voeren voor artsen die aan een buitenlandse universiteit zijn opgeleid. De uitvoeringsmodaliteiten worden momenteel geanalyseerd. Bovendien past de wet van 22 april 2019 artikel 145 aan, zodat de instroom van beroepsbeoefenaars met een diploma dat buiten Europa is behaald, indien nodig aan een contingentering kan worden onderworpen.

De mobiliteit bij studenten is een fenomeen dat complex kan zijn.

Er zijn namelijk heel wat studenten die een opleiding komen volgen in België, en dat om tal van redenen: het feit dat de toegang tot medische studies wordt ingeperkt bij onze bureaus uit Frankrijk en Nederland, de Bologna-akkoorden, etc.

Die opleiding kan betrekking hebben op het volledige opleidingstraject of op een deel ervan.

Bij de kwantificering van het aantal mobiele studenten moet er rekening worden gehouden met de volgende elementen: de nationaliteit van de persoon, en het land van oorsprong van het vorige diploma.

De mobiliteit bij studenten zorgt ervoor dat er groepen met een buitenlandse nationaliteit naar België komen om er te studeren. Die studenten kunnen vervolgens hier blijven en hun beroep in België uitoefenen, terugkeren naar hun land van oorsprong, of migreren naar nog een ander land. Die personen zijn dus niet altijd actief op de Belgische arbeidsmarkt.

Daarnaast is er ook studentenmobiliteit van individuen met de Belgische nationaliteit die in het buitenland studeren of zich specialiseren en vervolgens in België komen werken.

Voor de planning van het aantal artsen in België is het dan ook belangrijk om die stromen uit het buitenland te kunnen monitoren. Deze vallen namelijk niet onder de quota, in tegenstelling tot de studenten en kandidaten die hun basisdiploma hebben behaald aan een Belgische universiteit.

2. De verschillende types mobiliteit

De **studentenmobiliteit** heeft betrekking op de buitenlandse studenten die in België een opleiding komen volgen om het basisdiploma geneeskunde te behalen.

Men spreekt van **professionele mobiliteit** indien personen met een basisdiploma (gedeeltelijke opleiding) of een basisdiploma aangevuld met een specialisatie (volledige opleiding) in België komen werken.

De mobiliteit betreft dus personen met verschillende achtergronden:

- Zonder opleiding;
- Met een basisdiploma ontvangen in het buitenland
- Met een volledige opleiding (basisopleiding en specialisatie) genoten in het buitenland

Het is belangrijk om de mobiliteit van de studenten en van de beroepsbeoefenaars te meten, om na te gaan of die in- en uitstroom effectief een invloed hebben op het Belgische systeem van contingentering of niet.

De quota gelden enkel voor de gediplomeerde studenten die hun basisopleiding kregen in een Belgische universiteit, onafhankelijk van hun nationaliteit en die zich wensen te oriënteren naar een medisch specialisme erkend door de ziekte- en invaliditeitsverzekering. De wetgeving voorziet echter in een vrijstelling voor personen die hun diploma van middelbare studies ontvingen in een lidstaat van de Europese Economische Ruimte die geen volledige opleiding leidend tot het diploma van dokter in de heel-, genees- en verloskunde organiseert (meer bepaald Luxemburg, Liechtenstein en Malta).

Studenten met een basisdiploma dat uitgereikt werd buiten België kunnen toegang krijgen tot een specialiteit erkend door het RIZIV, onafhankelijk van de quota, op voorwaarde dat ze een stageplaats vinden.

Ook beroepsbeoefenaars die volledig in het buitenland werden opgeleid (basisdiploma + specialiteiten) kunnen rechtstreeks op de Belgische arbeidsmarkt terechtkomen (via de erkenning van hun diploma en van hun bijzondere beroepstitel).

De artsen uit een land dat behoort tot de Europese Economische Ruimte (Europese Unie + Noorwegen, IJsland en Liechtenstein) en uit Zwitserland die over een diploma van arts beschikken van één van die landen, krijgen een erkenning in België overeenkomstig richtlijn nr. 2013/55/EU van 20 november 2013¹. De artsen uit een land dat geen lid is van de Europese Economische Ruimte moeten daarentegen individueel een aanvraag voor academische gelijkwaardigheid van hun diploma indienen.

De effecten van de Europese richtlijn zijn, omwille van hun complexiteit, moeilijk inschatbaar. De richtlijn laat Europeanen toe om in België een opleiding te volgen en terug te keren naar hun thuisland van zodra ze hun opleiding hebben beëindigd.

Enerzijds kan elke arts die in een in deze richtlijn opgesomd land zijn diploma heeft gehaald, zijn diploma laten erkennen als zijnde gelijkwaardig aan het Belgisch geneeskundediploma, en zijn beroep in België uitoefenen, eventueel nadat hij een specialisatiestage in België heeft volbracht, en dit buiten de contingentering. Aangezien

---

¹ Aan de hand van **richtlijn 2005/36/CE** heeft de Europese Unie het stelsel van erkenning van beroepskwalificaties hervormd om de arbeidsmarkten flexibeler te maken, de liberalisering van de diensten verder uit te bouwen, de automatische erkenning van de kwalificaties aan te moedigen en de administratieve procedures te vereenvoudigen.

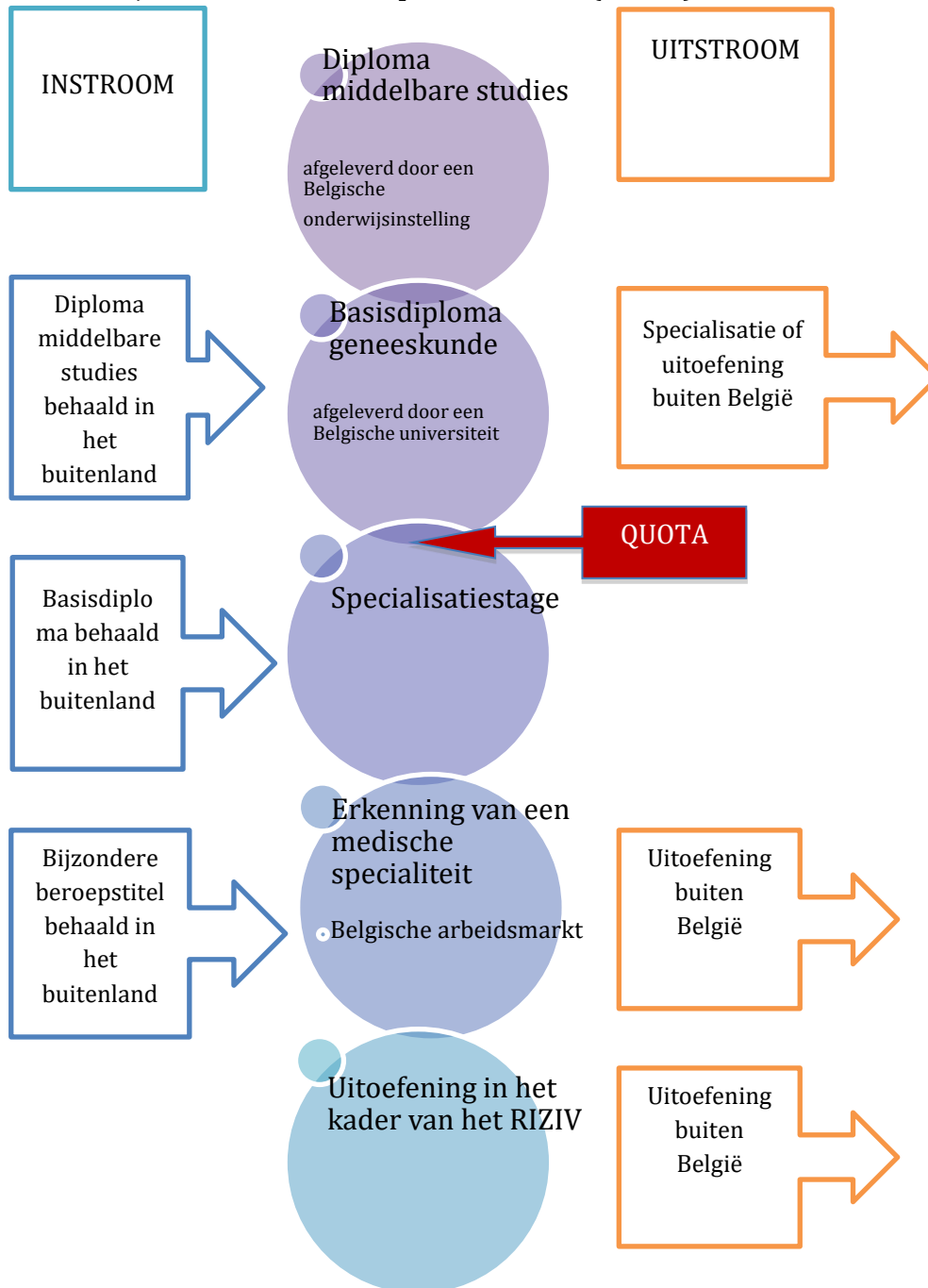
Op 20 november 2013 hebben het Europees Parlement en de Raad **richtlijn 2013/55/EU** tot wijziging van 2005/36/CE betreffende de erkenning van beroepskwalificaties goedgekeurd. Die richtlijn werd op 28 december 2013 gepubliceerd in het publicatieblad van de Europese Unie en werd 20 dagen na publicatie van kracht (zijnde op 17 januari 2014). De termijn voor de omzetting bedraagt twee jaar (implementeerde sinds 18 januari 2016).

de quota enkel gelden voor de gediplomeerden van de Franse en de Vlaamse Gemeenschap, voedt deze instroom van in het buitenland opgeleide artsen de voorraad manpower van artsen, los van de contingentering.

Omgekeerd kan elke gediplomeerde of zelfs erkende arts die gemachtigd is een bijzondere beroepstitel in België te voeren, gemakkelijk het land verlaten en zijn beroepskwalificaties laten erkennen door de nationale overheden van de Europese landen die in de Europese richtlijn zijn opgesomd. Gaat het om een gediplomeerde uit een Belgische universiteit, dan betreft het een plaats die in de contingentering meetelt maar die niet bijdraagt tot de vergroting van de voorraad manpower op het Belgisch grondgebied.

Figuur 1 geeft een schematische weergave van de mobiliteit bij de studenten en de beroepsbeoefenaars van het artsenberoep.

Figuur 1. Mobiliteit bij studenten en beroepsbeoefenaars (artsen)

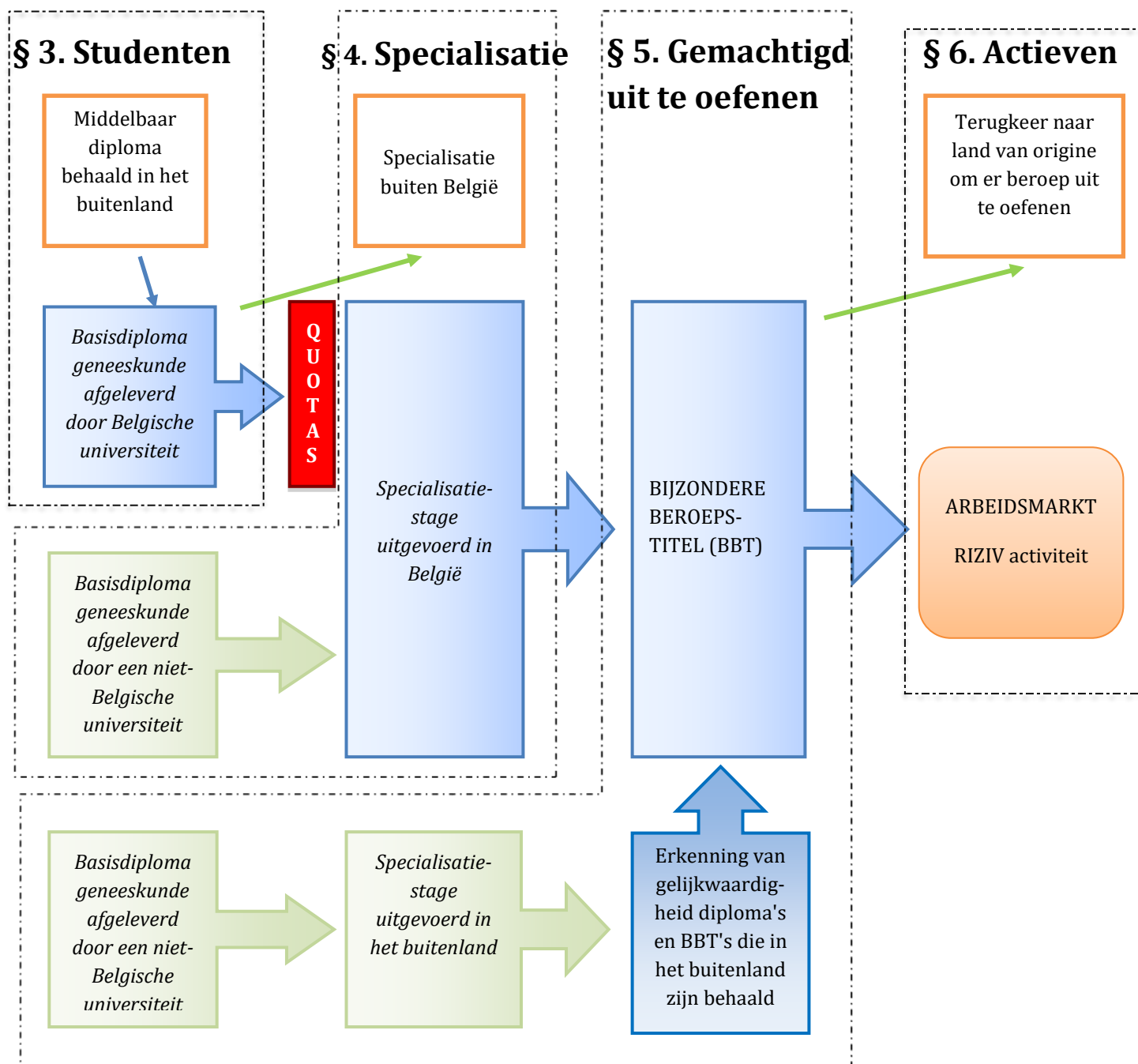

Figuur 2 geeft schematisch de integratie weer van de mobiliteit bij studenten en professionelen in de quota voor artsen.

De groene kaders in het schema tonen aan dat er, naast de aan de hand van quota gereglementeerde toegang tot de Belgische arbeidsmarkt voor de uitoefening van de geneeskunde in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering, voor in het buitenland opgeleide beroepsbeoefenaars een parallel circuit bestaat dat niet onderworpen is aan de contingentering om toegang te krijgen tot diezelfde arbeidsmarkt.

De groene pijlen geven de 'verliezen' van gediplomeerden weer; het gaat om studenten die oorspronkelijk hun opleiding kregen in België en vervolgens ofwel een opleiding volgen in het buitenland, ofwel België verlaten nadat ze hun opleiding hebben afgerond.

Figuur 2. Integratie van de mobiliteit (studenten en professionelen) in de quota voor artsen

We onderscheiden dus meerdere stromen in de mobiliteit bij studenten en beroepsbeoefenaars, afhankelijk van de studiecycli die werden gevolgd (of niet) in België. Die verschillende stromen dragen op verschillende wijzen bij aan de quota (**Erreur ! Source du renvoi introuvable.**).

Tabel 1. Invloed van de mobiliteitsstromen bij studenten en beroepsbeoefenaars op de quota

Mobiliteit bij studenten		
Opleiding	Integratie in de quota	Toegang tot de Belgische arbeidsmarkt
Basisopleiding gevolgd in België	Ja, maar niet effectief als ze het land verlaten	Ja, buiten RIZIV
Volledige opleiding (basis + specialisatie) gevolgd in België	Ja	Ja, met RIZIV-activiteit
Professionele mobiliteit		
Specialisatie gevolgd in België	Neen	Ja, met RIZIV-activiteit
Volledige opleiding gevolgd in het buitenland + erkenning van de bijzondere beroepstitel	Neen	Ja, met RIZIV-activiteit

Om te bepalen hoeveel studenten en beroepsbeoefenaars er zich in de verschillende categorieën bevinden, moeten we een beroep doen op gegevens die werden verzameld door verschillende instanties.

De gegevens van de gemeenschappen hebben betrekking op de studenten (effectieve en gediplomeerde) uit de basisopleiding geneeskunde.

De gegevens uit het federaal kadaster van de beoefenaars van gezondheidsberoepen leveren informatie over de kandidaten in opleiding voor een medische specialiteit en over de beroepsbeoefenaars die gemachtigd zijn het beroep in België uit te oefenen.

PlanKad Artsen dat het kadaster koppelt met gegevens van het RIZIV en die van Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming levert informatie op over de beroepsbeoefenaars die actief zijn in België.

Het is belangrijk om te benadrukken dat de beschikbare gegevens van die drie bronnen complementair zijn.

Wat betreft de mobiliteit bij studenten en beroepsbeoefenaars, is de volgende informatie beschikbaar:

- De **onderwijsgegevens** informeren ons over de nationaliteit van de studenten en de gediplomeerden (paragraaf 3). Met de gegevens van de Franse Gemeenschap is het ook mogelijk om te bepalen of het diploma middelbaar onderwijs behaald werd in België of in een ander land.
- De **gegevens van het kadaster** informeren ons over de nationaliteit van de studenten die een stageplan aanvatten in België en die over een basisdiploma beschikken dat werd afgeleverd door een Belgische of buitenlandse universiteit. Voor de gediplomeerden in België betreft het de studenten die onderworpen zijn aan de contingering, wat niet het geval is voor zij die hun diploma behaalden in het buitenland (paragraaf 4).
- De **gegevens van het kadaster** informeren ons ook over de nationaliteit en het land van oorsprong van het diploma van de beroepsbeoefenaars die gemachtigd zijn om hun beroep in België uit te oefenen (paragraaf 5).
- De **PlanKad-koppeling** geeft informatie over de nationaliteit en het land van oorsprong van het diploma van de in de gezondheidszorgsector actieve en niet-actieve beroepsbeoefenaars. Ze biedt ook informatie over het volume van die activiteit. Het betreft de beroepsbeoefenaars die op de Belgische arbeidsmarkt actief zijn in de gezondheidszorgsector (paragraaf 6).

De paragrafen van deze nota zijn schematisch weergegeven in Figuur 2.

3. Studenten die de basisopleiding geneeskunde volgen

Onderwijs valt onder de bevoegdheid van de gemeenschappen, die de authentieke bron vormen van de gegevens over het aantal studenten en het aantal gediplomeerden. Wanneer het niet mogelijk was om de gegevens over de gediplomeerden van de gemeenschappen te verkrijgen, werden die gegevens uit het kadaster gehaald. Er kunnen een aantal minieme verschillen bestaan tussen die twee gegevensbronnen, door toedoen van de buitenlandse studenten die niet ingeschreven zijn in het kadaster.

We beschikken over het aantal gediplomeerden op basis van de nationaliteit (Belgisch/niet-Belgisch) voor de twee gemeenschappen, vanaf opleidingsjaar 2004-2005.

De Franse Gemeenschap, geconfronteerd met het fenomeen van de mobiliteit bij studenten (Franse studenten) kent ook het land van oorsprong van het diploma middelbaar onderwijs.

De aantallen studenten in de verschillende tabellen zijn geen exacte weerspiegeling van de mobiliteit, aangezien heel wat niet-Belgen in België leven en dus studeren. Ze kunnen dienen als indicator maar het zijn overschattingen.

Naast de 'niet-verblijfhoudende' studenten zijn er ook nog studenten met een buitenlandse nationaliteit die in België verblijven en er studeren. In de statistieken zijn die opgenomen als buitenlandse studenten, hoewel ze hun leven opbouwen in België en ze achteraf waarschijnlijk actief zullen zijn op de Belgische arbeidsmarkt. De gegevens van FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie leren ons wat het aandeel buitenlanders is in de Belgische bevolking op 1 januari 2019: 12,2 van de personen die in België verblijven heeft de buitenlandse nationaliteit². Op 1 januari 2018 hebben van de 1.357.556 buitenlanders die in België verblijven, er 165.486 de Franse nationaliteit (12,2%) en 155.239 de Nederlandse (11,4%)³.

De gegevens over de studenten en de gediplomeerden, voor beide gemeenschappen, worden weergegeven op de volgende pagina's.

3.1. Studenten

Momenteel bestaat er een contingentering voor het beroep van arts. De toegang tot het verlenen van de bijzondere beroepstitels maakt het voorwerp uit van een erkenning die valt onder een beperking op de toegang tot de praktische opleidingen die vereist zijn voor de toekenning van deze erkenning⁴.

3.1.1. Vlaamse Gemeenschap

Toegang tot de studies geneeskunde in de Vlaamse Gemeenschap

De Vlaamse Gemeenschap heeft sinds 1997 een gemeenschappelijk toelatingsexamen ingevoerd voor de studies medische wetenschappen en tandheelkundige wetenschappen. Vanaf 2018 werd het toelatingsexamen medische wetenschappen gescheiden van het toelatingsexamen tandheelkundige wetenschappen waarbij enkel de best geklasseerde deelnemers studie van geneeskunde en tandheelkunde mogen aanvragen.

Figuur 3 illustreert de verdeling van de kandidaten voor het toelatingsexamen geneeskunde (en tandheelkunde tot 2017) op basis van de nationaliteit van de kandidaat (Belgisch of niet-Belgisch) en op basis van het feit of ze

² Bijlage 1 geeft de verdeling van de Belgische en niet-Belgische bevolking op basis van de verschillende gewesten.

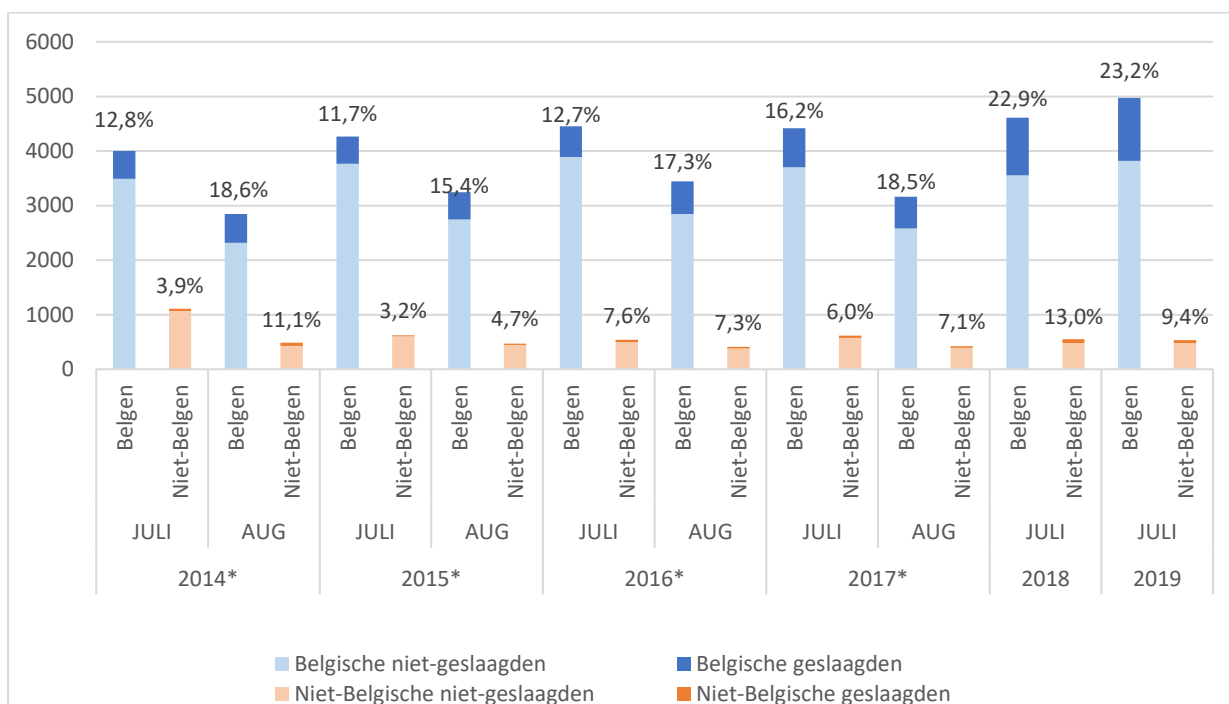
³ De gegevens van 2019 zijn niet beschikbaar.

⁴ KB van 12 juni 2008 betreffende de planning van het medisch aanbod.

geslaagd waren of niet, en dat voor elke proef/elk toelatingsexamen dat georganiseerd werd door de Vlaamse Gemeenschap van 2014 tot 2019.

Figuur 3. Verdeling van de kandidaten voor het toelatingsexamen geneeskunde op basis van hun nationaliteit en slaagpercentage per categorie, in de Vlaamse Gemeenschap

Bron: <https://toelatingsexamenartstandarts.be/publicaties>.

* Gemeenschappelijk examen voor de artsen en de tandartsen met twee sessies per jaar.

Het aandeel niet-Belgische kandidaten die deelnemen aan het toelatingsexamen geneeskunde (en tandheelkunde tot in 2017) ligt doorgaans tussen 10% en 12% in de Vlaamse Gemeenschap, met twee uitzonderingen: 21,7% en 14,6% in juli en augustus 2014. Het slaagpercentage van de niet-Belgen ligt lager dan dat van de Belgen (gemiddeld 7,3% voor de niet-Belgen tegenover 17,4 % voor de Belgen).

Het aandeel niet-Belgen bij de geslaagden ligt voor elke proef rond de 10% (maximum 21,7 % in juli 2014).

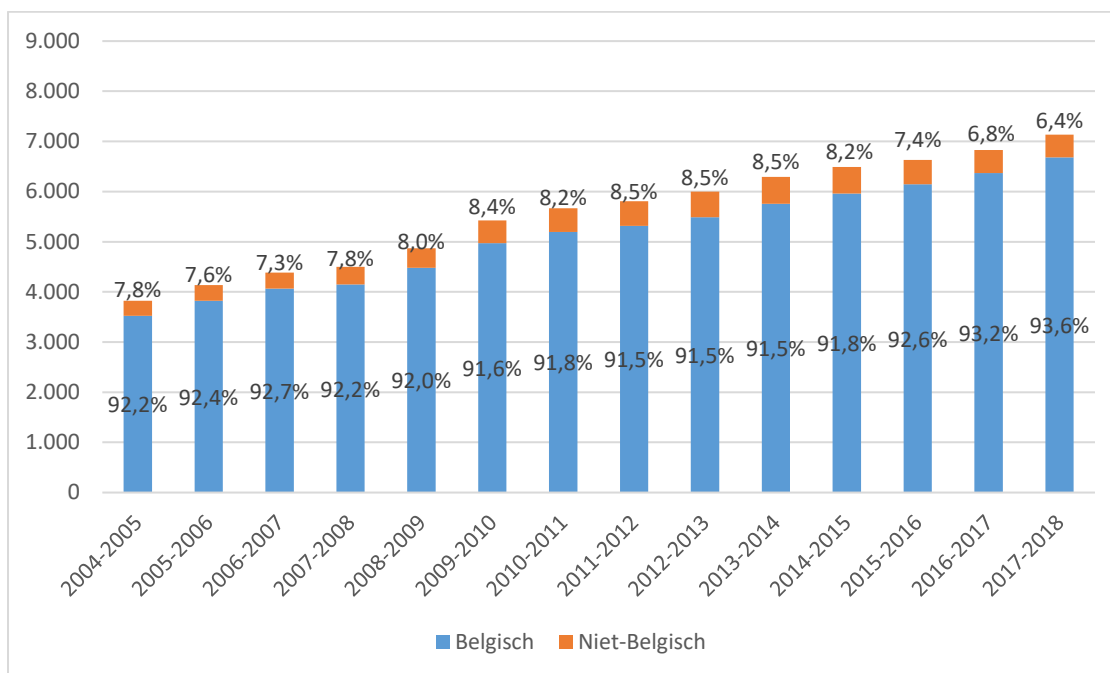
Studenten in de Vlaamse Gemeenschap op basis van de nationaliteit

Figuur 4 hieronder geeft de verdeling van het totale aantal studenten geneeskunde in het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap op basis van de nationaliteit (Belgisch of niet-Belgisch), van opleidingsjaar 2004-2005 tot het jaar 2017-2018.

Bijlage 2 bevat de aantallen per type opleiding. De types onderwijs die werden opgenomen zijn de volgende: academische bachelors, masters, kandidaturen en licenties. De opleiding *geneeskunde (arts)* stemt overeen met de oude kandidaturen (3) en doctoraat (4). De andere aanduidingen voor *geneeskunde* verwijzen naar de bachelors en de masters die samen worden verrekend. Vanaf het jaar 2012-2013 is er nog slechts één benaming (*geneeskunde* voor de bachelors en masters).

Figuur 4. Verdeling van de totale aantallen studenten geneeskunde in het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, op basis van de nationaliteit.

Bron: Tot opleidingsjaar 2013-2014: Specifieke vraag aan het Agentschap voor Hoger Onderwijs. Van 1999 tot 2007 is de datum van de telling 1 februari, nadien 30 september. Vanaf opleidingsjaar 2014-2015: aantallen overgenomen van de statistisch jaarboek van het Vlaams onderwijs: <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/nl/onderwijsstatistieken/statistisch-jaarboek/eerdere-edities-statistisch-jaarboek>. Types onderwijs: academische bachelors, masters, kandidaturen en licenties.

Ongeveer 8 % van de studenten die de studies geneeskunde volgen in de Vlaamse Gemeenschap hebben niet de Belgische nationaliteit, tot opleidingsjaar 2014-2015. Vanaf 2015-2016 zien we een daling van het aandeel niet-Belgische studenten in de Vlaamse Gemeenschap, tot 6,4% in 2017-2018.

3.1.2. Franse Gemeenschap

Toegang tot de studies geneeskunde in de Franse Gemeenschap

De Franse Gemeenschap, geconfronteerd met een steeds grotere mobiliteit bij studenten in verschillende types opleidingen, heeft een decreet uitgevaardigd dat de toegang van de ‘niet-verblijfhoudende’ studenten beperkt in bepaalde studierichtingen⁵.

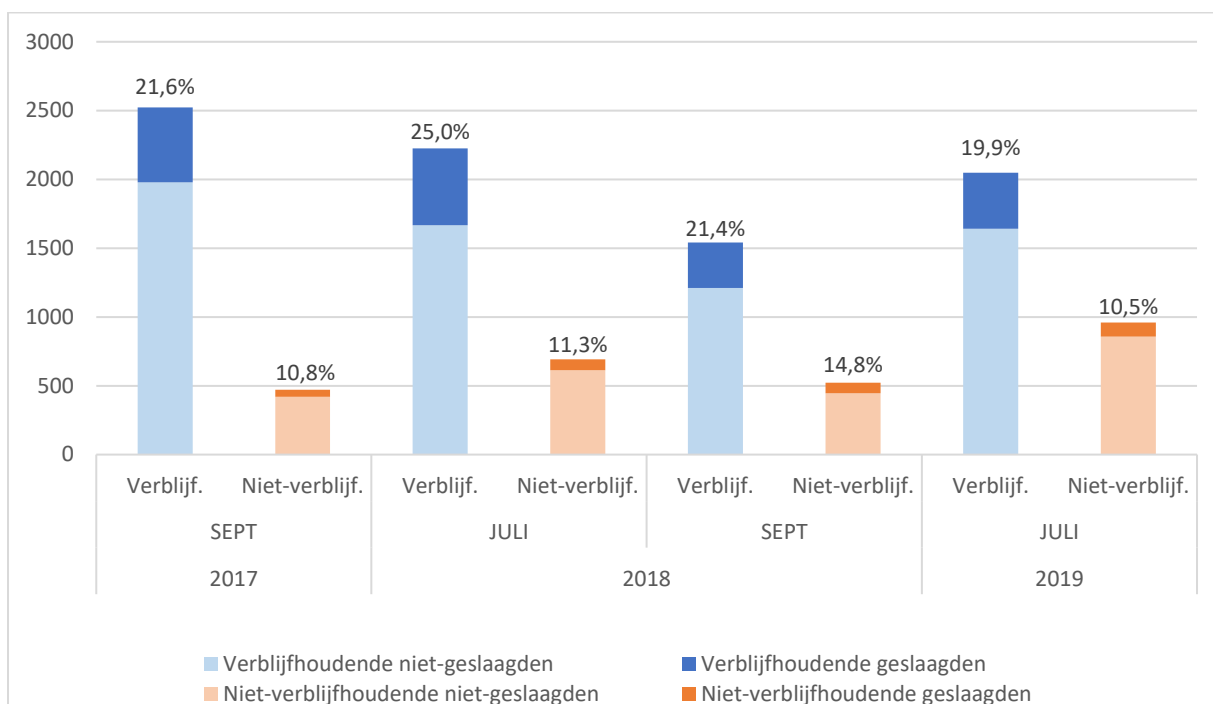
De Franse Gemeenschap keurde het decreet van 12 juli 2012 goed waarbij de cursussen geneeskunde en tandheelkunde worden opgenomen in het stelsel dat werd ingesteld door het decreet van 16 juni 2006 tot regeling van het aantal studenten in sommige cursussen van de eerste cyclus van het hoger onderwijs. Die wetgeving heeft tot doel het aantal niet-verblijfhoudende ingeschrevenen tot 30% te beperken. De selectie gebeurt bij wijze van uitloting. Voor de studies geneeskunde zullen de effecten van dat decreet pas vanaf 2017 zichtbaar zijn. Sinds 2013 legt de Franse Gemeenschap een tweede bijkomende voorwaarde op voor studenten uit Frankrijk; ze laat de studenten die meer dan één keer niet geslaagd zijn in een eerste jaar geneeskunde in Frankrijk niet langer toe om zich in te schrijven voor de oriëntatietest in de gezondheidssector. Die test, voorafgaand aan de inschrijving voor de studies geneeskunde, is verplicht maar niet bindend. Hij is van kracht

⁵ Het decreet « niet-verblijfhoudenden » van 16 juni 2006 van de Franse Gemeenschap wil het aandeel niet-verblijvende studenten beperken tot 30% van het aantal voor het eerst ingeschrevenen van het voorafgaande jaar. Om niet in tegenspraak te zijn met het Europees Gerechtshof, is die beperking van de mobiliteit enkel gerechtvaardigd als ze kadert in de doelstelling van de bescherming van de volksgezondheid.

sinds academiejaar 2013. Ten slotte heeft de Federatie Wallonië-Brussel op 29 maart 2017 het decreet goedgekeurd om een toelatingsexamen te organiseren voor de studies geneeskunde en tandheelkunde. Dat examen werd voor het eerst georganiseerd op 8 september 2017.

Figuur 5 geeft de verdeling van de kandidaten voor het toelatingsexamen geneeskunde volgens het statuut « verblijfhouder/niet-verblijfhouder » in België en op basis van het feit of ze geslaagd waren of niet, en dat voor elke sessie van het toelatingsexamen georganiseerd door de Franse Gemeenschap.

Figuur 5. Verdeling van de kandidaten voor het toelatingsexamen geneeskunde op basis van het statuut « verblijfhouder/niet-verblijfhouder » en slaagpercentage per categorie, in de Franse Gemeenschap

Bron: ARES

Het aandeel niet-verblijfhoudende kandidaten dat deelneemt aan het toelatingsexamen geneeskunde neemt toef na toef toe: 15,7% in september 2017, 23,7% in juli 2018, 25,3% in september 2018 en 31,9% in juli 2019. Het slaagpercentage bij de niet-verblijfhouders is echter lager dan dat van de verblijfhouders in België (gemiddeld 11,8% voor de niet-verblijfhouders tegenover 22,1% voor de verblijfhouders).

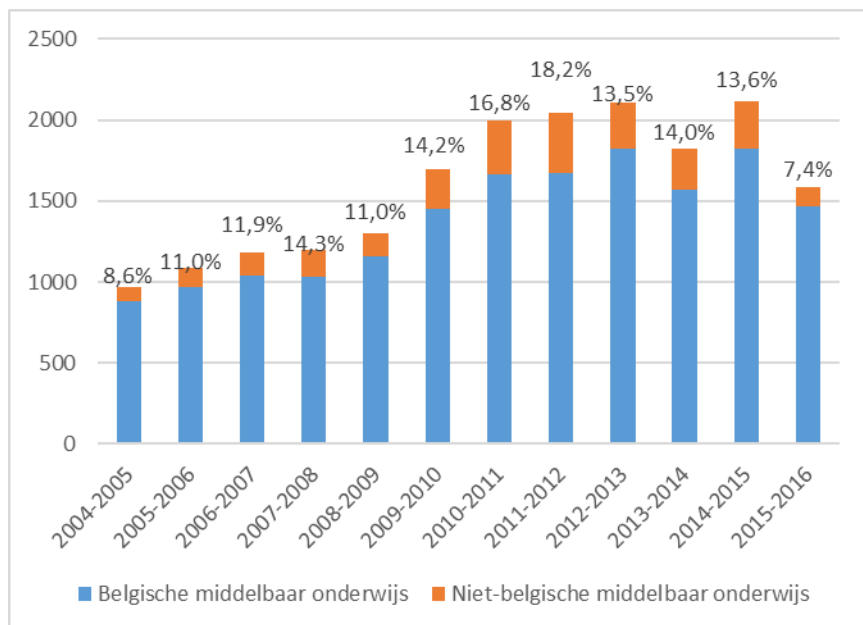
Het aandeel niet-verblijfhouders bij de geslaagden voor elke toef blijft onder de 30% (maximum 20% in juli 2019). Het was bijgevolg niet nodig om een rangschikking op te stellen zoals voorzien door de wetgeving om te bepalen wie effectief de studies mag aanvatten.

Generatiestudenten medische wetenschappen in de Franse Gemeenschap op basis van het land van oorsprong van het diploma middelbare studies

Figuur 6 geeft de verdeling van het totale aantal generatiestudenten medische wetenschappen in het onderwijs van de Franse Gemeenschap, op basis van het feit of ze in het bezit zijn of niet van een Belgisch diploma middelbaar onderwijs, sinds opleidingsjaar 2004-2005 tot het jaar 2015-2016. De exacte aantallen staan vermeld in Bijlage 3.

Figuur 6. Verdeling van de aantallen generatiestudenten medische wetenschappen in de Franse Gemeenschap op basis van het feit of ze in het bezit zijn of niet van een Belgisch diploma middelbaar onderwijs

Bron: cref.be

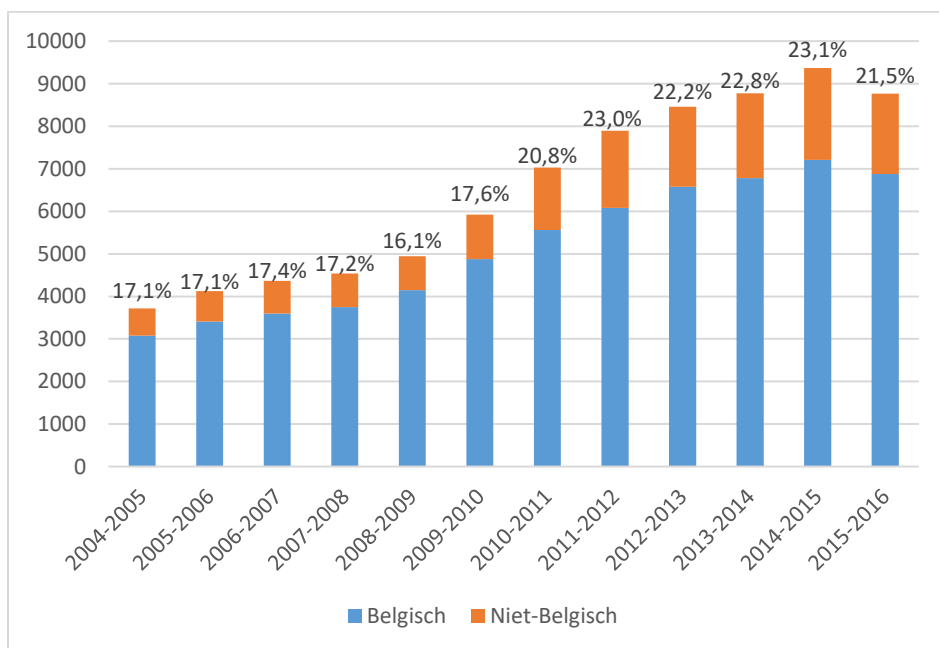
Het aantal en het percentage generatiestudenten medische wetenschappen die hun middelbare studies buiten België hebben doorlopen in de Franse Gemeenschap neemt bijna constant toe tussen academiejaren 2004-2005 (83; 8,6%) en 2011-2012 (371; 18,2%). Nadien is dat aantal en dat percentage de volgende 3 jaar academiejaren stabiel, met gemiddeld 276 individuen en 13,7% van het totale aantal generatiestudenten. Tot slot zien we voor academiejaar 2015-2016 een sterke daling van dat aantal studenten dat zijn middelbare studies buiten België heeft doorlopen: 118 studenten (dat is 7,4% van het totaal).

Studenten in de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit

Figuur 7 hieronder geeft de verdeling van het totale aantal studenten geneeskunde in het onderwijs van de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit van de studenten (Belg, niet-Belg of niet gekend), vanaf opleidingsjaar 2004-2005 tot het jaar 2015-2016.

Bijlage 4 bevat die aantallen voor alle opleidingen samen en op basis van de opleidingscyclus: eerste cyclus (academische bachelors en kandidaturen) en tweede cyclus (masters en licenties). Bovendien wordt de categorie 'niet-Belgisch' tot het jaar 2011-2012 gedetailleerd op basis van de categorieën 'Frankrijk', 'Luxemburg', 'resterende landen van de EU' en 'landen buiten de EU', en vervolgens op basis van de categorieën 'landen van de EU' en 'landen buiten de EU'.

Figuur 7. Verdeling van de totale aantallen studenten geneeskunde in het onderwijs van de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit

Bron: cref.be Types onderwijs: academische bachelors, kandidaturen, masters en licenties.

Het aantal niet-Belgische studenten onder de totale aantallen studenten geneeskunde van de Franse Gemeenschap neemt constant toe tussen 2004-2005 (637 studenten) en 2014-2015 (2.160 studenten), en neemt vervolgens af tot 1.887 niet-Belgische studenten in 2015-2016. Het aandeel niet-Belgische studenten geneeskunde van de Franse Gemeenschap blijft echter vrij stabiel: van 17,1% naar 23,1%.

Die toename van het aantal studenten heeft vooral te maken met de studenten uit de eerste cyclus (academische bachelors en kandidaturen) geneeskunde (zie de figuren in Bijlage 5 en Bijlage 6).

Het aantal niet-Belgische studenten in de eerste cyclus neemt sterk toe tijdens academiejaren 2009-2010, 2010-2011 en 2011-2012, blijft dan stabiel tot 2014-2015 en neemt af in 2015-2016. Het aandeel niet-Belgen in de eerste cyclus varieert rond de 18% tot 2009-2010, en vervolgens rond de 25%.

Wat het aantal niet-Belgische studenten in de tweede cyclus betreft, komt de stijging die wordt waargenomen in de eerste cyclus tot uiting in de master vanaf 2012-2013, maar dit op een iets lager niveau. Het aandeel niet-Belgische studenten in de tweede cyclus, ongeveer 15%, is lager dan in de eerste cyclus.

De studenten met een Europese nationaliteit zijn talrijker dan die met een niet-Europese nationaliteit (respectievelijk 13,8% en 5,8% gemiddeld).

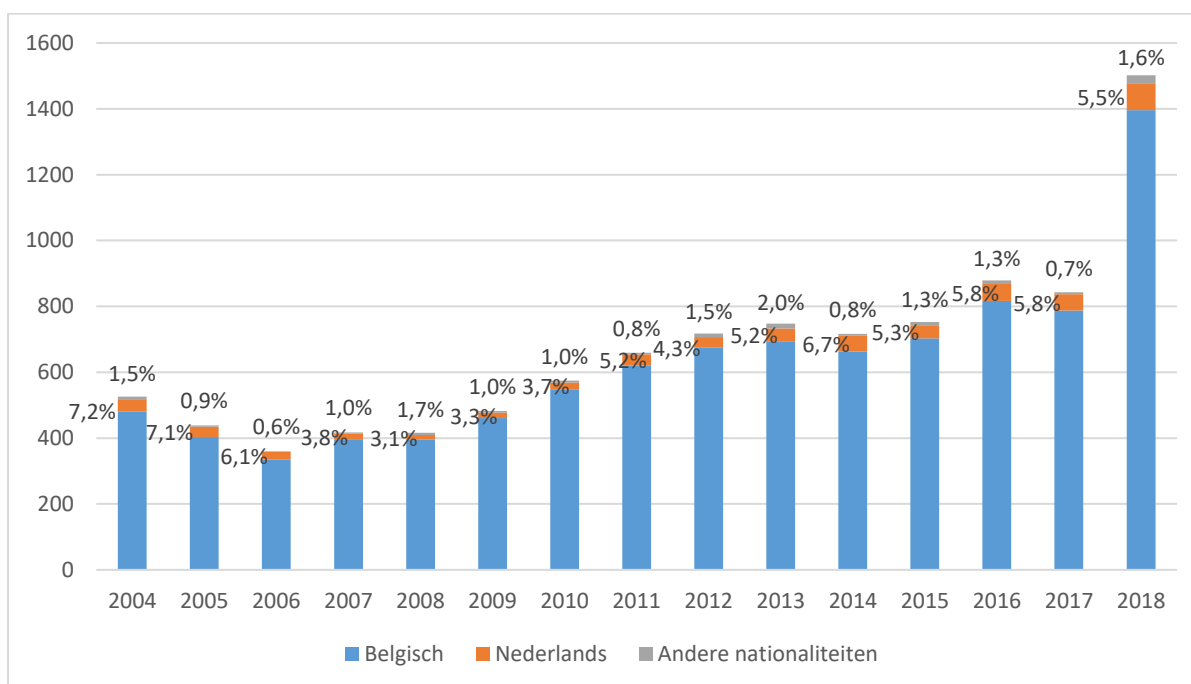
3.2. Gediplomeerden

De hoge aantallen gediplomeerden in 2018 vallen te verklaren door de « dubbele cohorte »: door de inkorting van de duur van het studietraject die in werking is getreden in 2012 (van 7 naar 6 jaar), behalen de studenten die hun studies hebben aangevat in 2011 en in 2012 hun diploma in hetzelfde jaar: 2018.

3.2.1. Vlaamse Gemeenschap

Figuur 8 geeft de verdeling van het totale aantal studenten dat het diploma basisgeneeskunde behaalde in het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap op basis van de nationaliteit van de studenten (Belgisch, Nederlands en andere nationaliteiten), van 2005 tot 2018. De exacte aantallen staan in Bijlage 7.

Figuur 8. Verdeling van de gediplomeerden van de Nederlandstalige Belgische universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap op basis van de nationaliteit van de studenten

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie uit het kadaster van 17/11/2014.

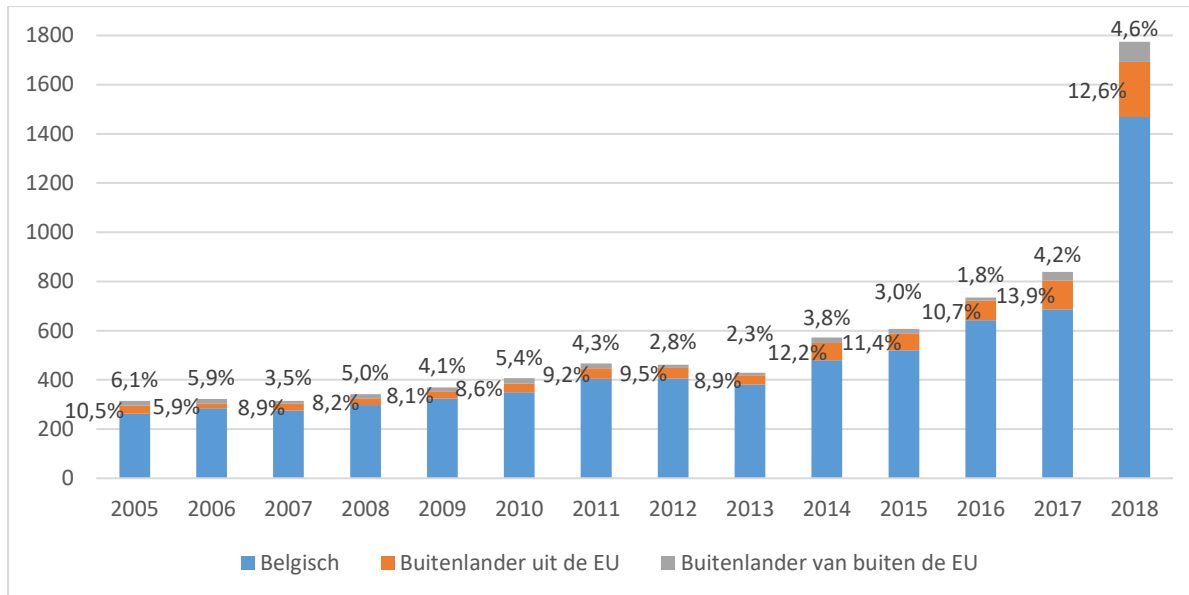
Vanaf 2014: extractie uit het kadaster van 31/03/2019.

Het aandeel gediplomeerden van de Nederlandstalige Belgische universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap met de Nederlandse nationaliteit bedraagt gemiddeld 5,2%, voor de andere nationaliteiten ligt het gemiddelde op 1,2%. Deze cijfers zijn relatief stabiel van jaar tot jaar met een stagnatie rond de 7% sinds 2013.

3.2.2. Franse Gemeenschap

Figuur 9 geeft de verdeling van het totale aantal studenten dat het diploma basisgeneeskunde behaalde in het onderwijs van de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit van de studenten (Belgisch, buitenlander uit de Europese Unie, buitenlander van buiten de Europese Unie), van 2005 tot 2018. De exacte aantallen staan in Bijlage 8 net als de aantallen voor de gediplomeerden met de Franse nationaliteit vanaf 2016.

Figuur 9. Verdeling van de gediplomeerden van de Franstalige Belgische universiteiten in de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit

Bron: Tot 2015: cref.be.

Vanaf 2016: extractie uit het kadaster van 31/03/2019.

Het aandeel niet-Belgische studenten met een diploma basisgeneeskunde fluctueert lichtjes van 2006 tot 2013, in 2015 en in 2016 (van 11,2% tot 14,3%). In 2014, 2017 en 2018 neemt dat aandeel echter toe tot rond de 17%.

De studenten afkomstig uit de Europese Unie zijn het talrijkst (meer dan 9%) en hun aandeel nam de afgelopen jaren toe. Tussen 2016 en 2018 zijn de gediplomeerden met de Franse nationaliteit goed voor minstens 2/3 van de gediplomeerden afkomstig uit de Europese Unie.

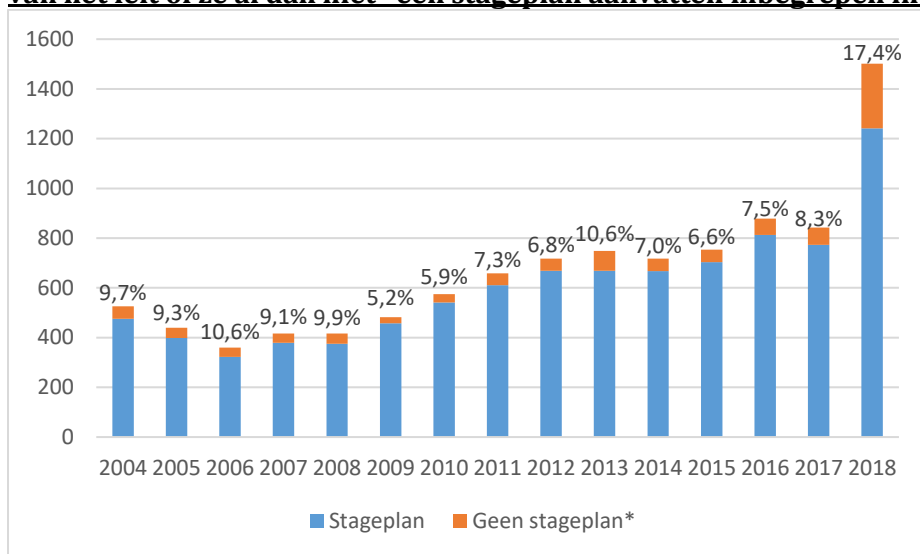
4. Beroepsbeoefenaars die hun medische specialisatie volgen in België

4.1. Gediplomeerden in België die geen stageplan hebben aangevat in de contingentering

4.1.1. Vlaamse Gemeenschap

Figuur 10 geeft het aantal en het aandeel gediplomeerden van de Nederlandstalige Belgische universiteiten op basis van het feit of ze een stageplan aanvatten inbegrepen in de contingentering of niet. De aantallen op basis van de Belgische en de Nederlandse nationaliteit staan in Figuur 11. Alle aantallen staan in Bijlage 9.

Figuur 10. Verdeling van de gediplomeerden van de Nederlandstalige Belgische universiteiten op basis van het feit of ze al dan niet* een stageplan aanvatten inbegrepen in de contingentering

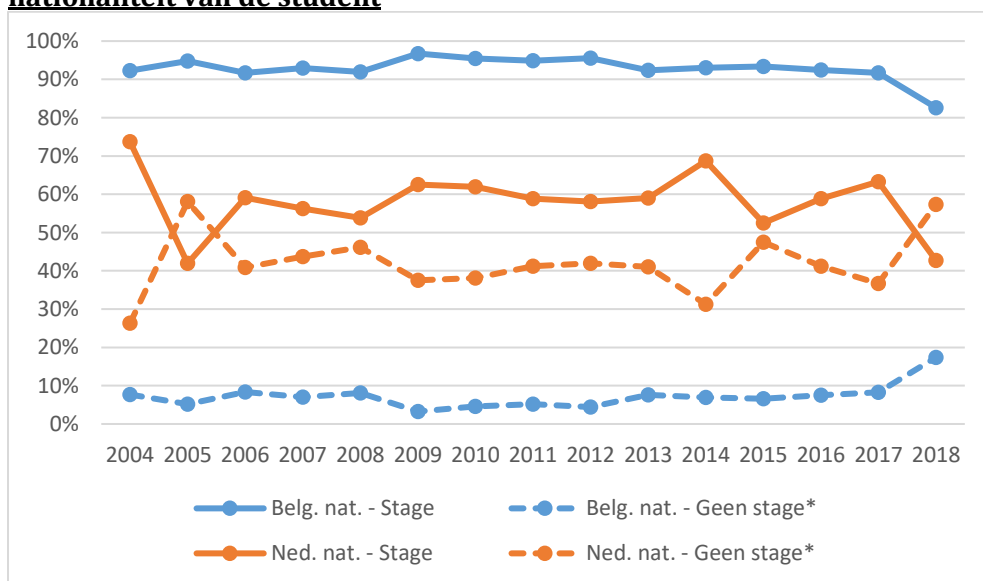

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie uit het kadaster van 17/11/2014.

Vanaf 2014: extractie uit het kadaster van 31/03/2019.

*Belgische diploma's die niet zijn opgenomen in de quota.

Figuur 11. Aandeel gediplomeerden van de Nederlandstalige Belgische universiteiten die al dan niet* een stageplan hebben aangevat inbegrepen in de contingentering op basis van de Belgische of Nederlandse nationaliteit van de student

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie uit het kadaster van 17/11/2014. Vanaf 2014: extractie uit het kadaster van 31/03/2019..

*Belgische diploma's die niet zijn opgenomen in de quota.

Artsen: internationale mobiliteit

Cel planning van het aanbod van de gezondheidszorgberoepen, DG Gezondheidszorg

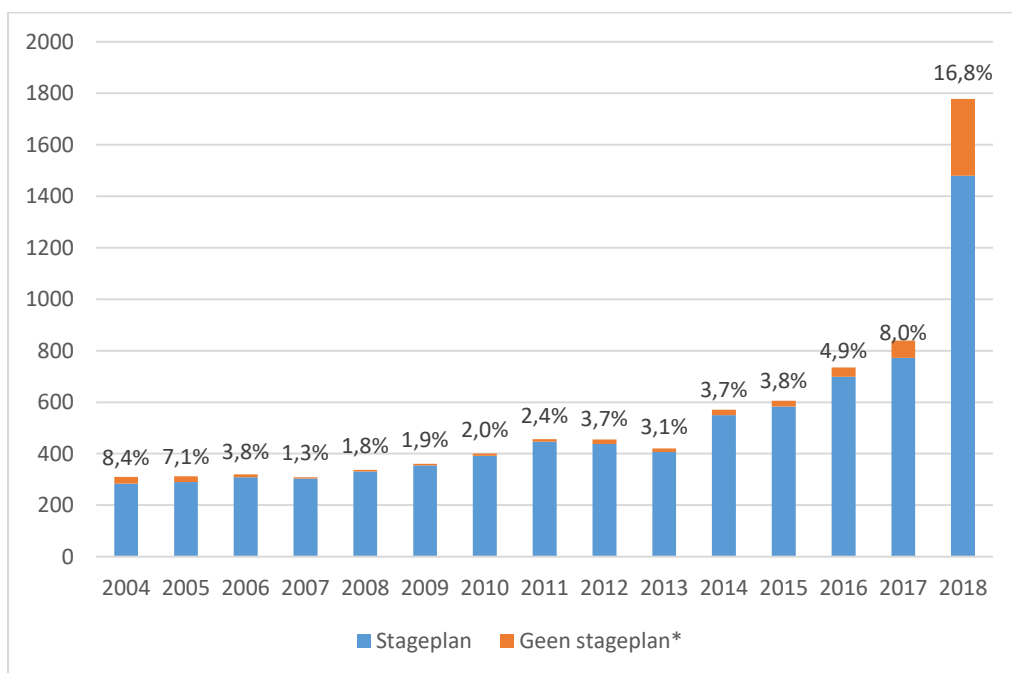
Tussen 2004 en 2017 ligt het percentage gediplomeerden van de Nederlandstalige Belgische universiteiten die geen stage aanvatten in de contingentering onder de 10%, behalve voor de jaren 2006 en 2013 waarin het 10,6% bedraagt. Het jaar 2018, het jaar van de dubbele cohorte, kent een hoger aandeel gediplomeerden die geen stage aanvatten in de contingentering: 17,4%. Er zijn twee argumenten die dat aantal kunnen verklaren: de extractie van de gegevens uit maart 2019 weerspiegelt niet de stageplannen die later werden aangevat voor de gediplomeerden van 2018 en, ondanks een voldoende aantal stageplaatsen voor de dubbele cohorte, is het mogelijk dat bepaalde gediplomeerden geen plaats hebben gekregen in de gewenste specialisatie.

Als we dat percentage bekijken op basis van de nationaliteit van de studenten, zien we dat het aanzienlijk groter is voor de gediplomeerden met de Nederlandse nationaliteit, rond de 40% (57% voor 2018), terwijl het voor de Belgische gediplomeerden schommelt tussen 3% en 17%. Die vaststelling zou betekenen dat de studenten met de Nederlandse nationaliteit in vrij grote aantallen naar hun land van oorsprong terugkeren, ofwel om hun beroep uit te oefenen ofwel om zich te specialiseren. Het aantal gediplomeerden ligt laag voor de andere nationaliteiten (maximum 15, en 24 voor 2018), die worden dan ook niet weergegeven in Figuur 11.

4.1.2. Franse Gemeenschap

Figuur 12, Figuur 13 en Bijlage 10 vermelden het aantal en het percentage gediplomeerden van de Franstalige Belgische universiteiten op basis van het feit of ze een stageplan aanvatten inbegrepen in de contingentering of niet, in totaal en op basis van de nationaliteit van de student.

Figuur 12. Verdeling van de gediplomeerden van de Franstalige Belgische universiteiten op basis van het feit of ze al dan niet* een stageplan aanvatten inbegrepen in de contingentering

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie kadaster van 17/11/2014.

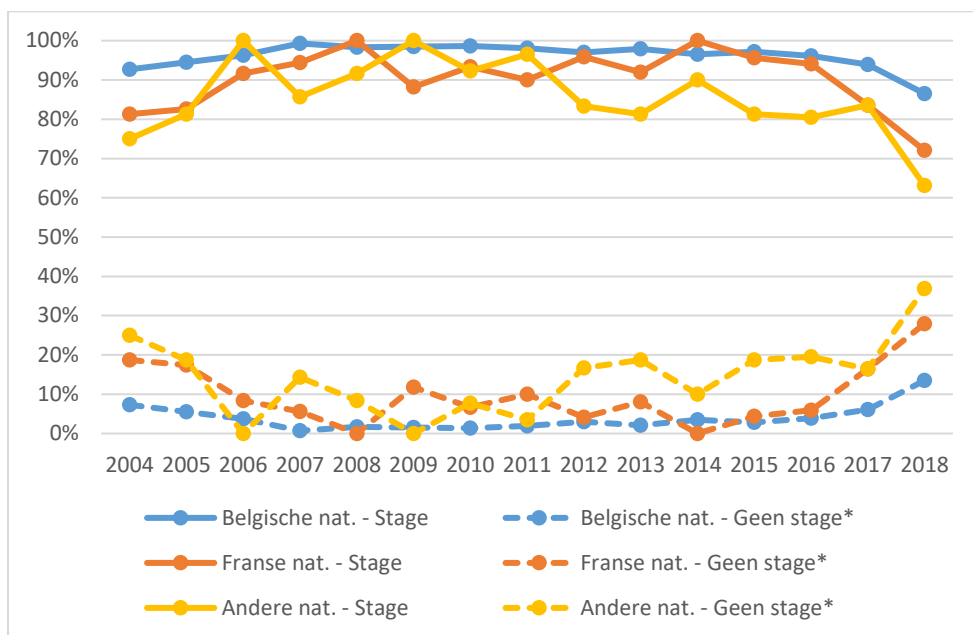
Vanaf 2014: extractie kadaster van 31/03/2019.

*Belgische diploma's die niet zijn opgenomen in de quota.

De inwoners van Luxemburg, Liechtenstein en Malta zijn niet opgenomen in de stageplannen, want ze zijn vrijgesteld van de quota.

Figuur 13. Aandeel gediplomeerden van de Franstalige Belgische universiteiten die al dan niet* een stageplan hebben aangevat inbegrepen in de contingentering, op basis van de nationaliteit van de student

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie kadaster van 17/11/2014.

Vanaf 2014: extractie kadaster van 31/03/2019

*Belgische diploma's die niet zijn opgenomen in de quota.

De inwoners van Luxemburg, Liechtenstein en Malta zijn niet opgenomen in de stageplannen, want ze zijn vrijgesteld van de quota.

Het aandeel gediplomeerden dat geen stageplan aanvatting de contingentering is aanzienlijk lager in de Franstalige universiteiten dan in de Nederlandstalige tussen 2004 en 2016, met 4,9% van de gediplomeerden in 2016. De aantallen voor 2017 en 2018 liggen in de buurt van die van de Nederlandstalige universiteiten: 8,0% en 16,8% respectievelijk.

Bij de gediplomeerden met de Belgische nationaliteit zijn er gemiddeld 3,2% die geen stageplan aanvatten in de contingentering, zonder rekening te houden met het jaar 2018, waarin het aandeel hoog ligt: 13,5%. Net als bij de Nederlandstalige universiteiten, zijn er twee argumenten die dat hoge aantal kunnen verklaren: de extractie van de gegevens die dateert van maart 2019 houdt geen rekening met de stageplannen die later werden aangevat voor de gediplomeerden van 2018 en, ondanks een voldoende aantal stageplaatsen voor de dubbele cohorte, kan het zijn dat bepaalde gediplomeerden geen plaats kregen in de gewenste specialisatie.

De gediplomeerden met de Franse nationaliteit die geen stageplan aanvatten in de contingentering schommelen tussen 0% en 20%, met 28,0% in 2018. Tot slot, voor de gediplomeerden met een andere nationaliteit, varieert dat aandeel tussen 0% en 25%, met 36,9% in 2018, wetende dat dat aandeel aanzienlijk overschat wordt door de inwoners van Luxemburg, Liechtenstein en Malta die worden meegeteld alsof ze geen stageplan aanvatten in de contingentering terwijl ze de mogelijkheid hebben om hun stage uit te voeren in België doordat ze vrijgesteld zijn van de quota.

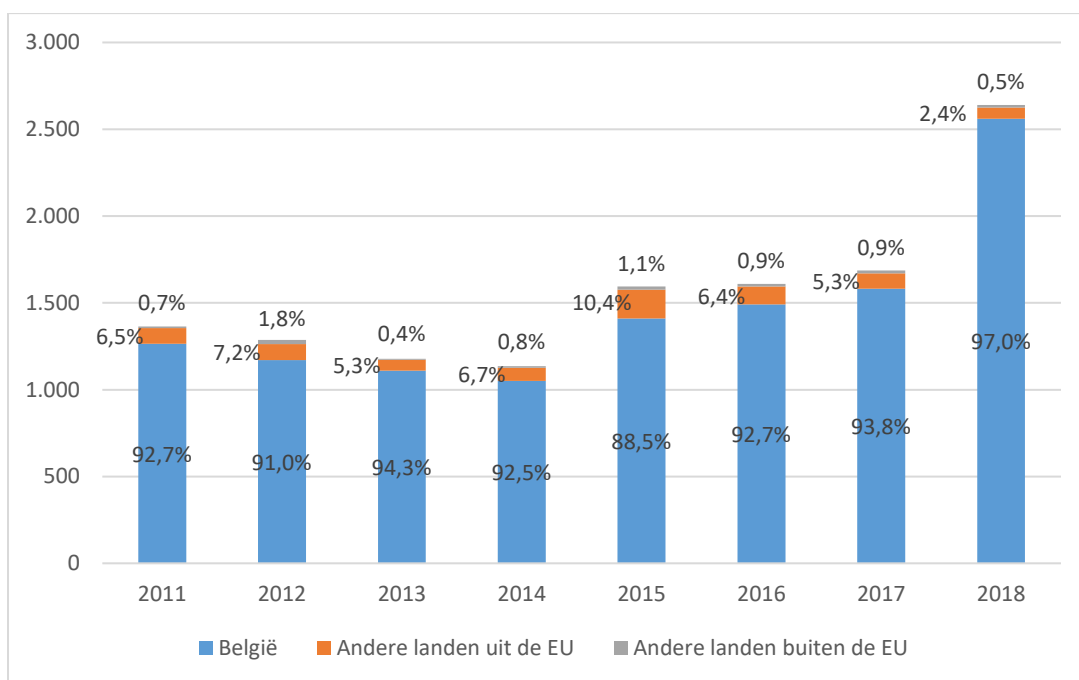
4.2. Kandidaat-stagiairs

Figuur 14 bevat het aantal en het percentage kandidaten die een RIZIV-nummer hebben verkregen als stagiair. Die aantallen staan ook vermeld in Bijlage 11.

Die gegevens zijn opgesplitst op basis van het land dat het basisdiploma heeft afgeleverd. Ter herinnering, studenten met een basisdiploma dat uitgereikt werd buiten België kunnen toegang krijgen tot een specialiteit, onafhankelijk van de contingentering of de quota, op voorwaarde dat ze een stageplaats vinden.

De nieuwe stageplannen worden automatisch naar het RIZIV gestuurd zodra de aanvraag volledig is (vereenvoudigde stageplanprocedure).

Figuur 14. Verdeling van de eerste aanvragen voor een RIZIV-nummer van kandidaat-artsen op basis van de oorsprong van hun basisdiploma

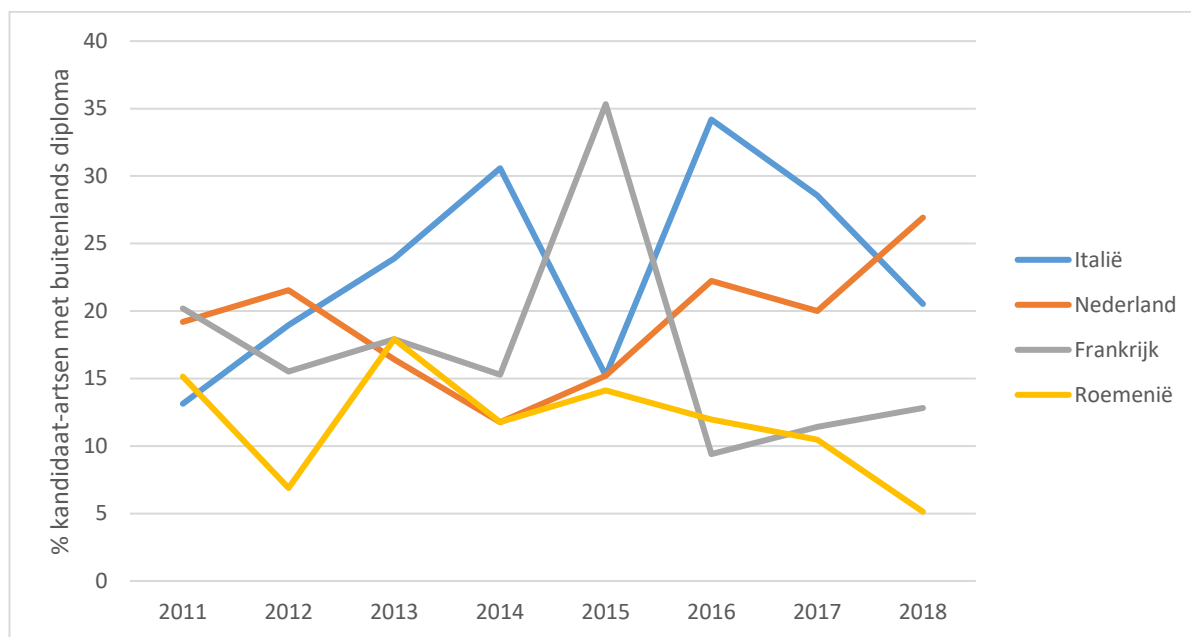
Bron: extractie kadaster van 24/07/2019

We stellen in 2015 een stijging vast van kandidaten met een buitenlands basisdiploma die hun RIZIV-nummer krijgen (11,5%). Dat aandeel neemt vervolgens af: 7,3% in 2016, 6,2% in 2017, en bereikt zijn laagste niveau in 2018: 3,0%. Dat lage aantal voor 2018 zou verklaard kunnen worden door het feit dat het grote aantal gediplomeerden in België in 2018 ('dubbele cohorte') weinig beschikbare plaatsen overlaat voor de kandidaten die hun basisdiploma behaald hebben buiten België.

De 4 landen van oorsprong van het basisdiploma die het meest vertegenwoordigd zijn onder de kandidaten met een buitenlands basisdiploma die hun RIZIV-nummer van kandidaat-arts verkrijgen zijn Italië, Nederland, Frankrijk en Roemenië. Figuur 15 toont de evolutie van de aantallen en percentages van 2011 tot 2018.

De stijging die voorheen werd vastgesteld voor 2015 is vooral toe te schrijven aan de kandidaat-artsen die hun basisdiploma behaald hebben in Frankrijk (65 personen), wat ook de sterke daling verklaart van het percentage stagiairs die hun basisdiploma in Italië hebben behaald, terwijl het aantal stagiairs afkomstig uit Italië vrij hoog blijft.

Figuur 15. Land van oorsprong van de meest frequente basisdiploma's voor de eerste aanvragen van een RIZIV-nummer van kandidaat-artsen met een buitenlands basisdiploma

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Italië	13	22	16	26	28	40	30	16
Nederland	19	25	11	10	28	26	21	21
Frankrijk	20	18	12	13	65	11	12	10
Roemenië	15	8	12	10	26	14	11	4
Andere	32	43	16	26	37	26	31	27
Totaal	99	116	67	85	184	117	105	78

Bron: extractie kadaster van 24/07/2019

Tabel 2 vermeldt het land of het continent van het buitenlands basisdiploma op basis van de meest frequente nationaliteiten van de kandidaat-artsen op het ogenblik van de extractie van de gegevens, nationaliteiten die goed zijn voor 80% van het totale aantal kandidaat-artsen die hun basisdiploma behaald hebben in het buitenland (N = 484).

De kandidaat-artsen met de Franse nationaliteit zijn het best vertegenwoordigd bij de kandidaat-stagiairs in België met een buitenlands basisdiploma (21%). 88% heeft zijn basisopleiding geneeskunde gevolgd in Frankrijk.

Vervolgens heeft iets meer dan een derde van de kandidaat-artsen met de Belgische nationaliteit (of die die nationaliteit verworven hebben) zijn basisopleiding gevolgd in Nederland, 18% in Roemenië, 17% in een ander Europees land (4 in Frankrijk, 3 in het VK, 4 in Zuid-Europa en 3 in Oost-Europa); de laatste 26% is verdeeld over Afrika, het Midden-Oosten, Amerika en Azië. Zoals aangegeven in de legende van Tabel 2, is het zeer waarschijnlijk dat een deel van die personen een andere nationaliteit hadden toen ze op het Belgisch grondgebied aankwamen voor hun specialisatie, en de Belgische nationaliteit hebben verkregen tussen de aanvang van hun specialisatie en juli 2019.

De kandidaat-artsen met de Italiaanse nationaliteit bekleden de derde plaats; ze hebben bijna allemaal hun basisopleiding gevolgd in Italië. Nadien komen de kandidaat-artsen met de Nederlandse nationaliteit die hun basisdiploma hoofdzakelijk in Nederland hebben behaald. Er zijn ook 31 kandidaat-artsen met de Kameroense nationaliteit die hun basisdiploma behaald hebben in Italië en 27 kandidaat-artsen met de Roemeense nationaliteit die hoofdzakelijk hun basisdiploma in Roemenië hebben behaald.

Tabel 2. De meest frequente nationaliteiten en landen van het basisdiploma voor de eerste aanvragen van een RIZIV-nummer van kandidaat-artsen met een buitenlands basisdiploma ingediend tussen 2015 en 2018

Nationaliteit (%* of N)	Land van het basisdiploma	Aantal nieuwe kandidaat-stagiairs van 2015 tot 2018	% per nationaliteit
Frans (21% of 102)	Frankrijk	90	88%
	Andere Europese landen	6	6%
	Continent: Afrika	5	5%
	Niet gekend	1	1%
Belgisch** (17% of 82)	Nederland	32	39%
	Roemenië	15	18%
	Andere Europese landen	14	17%
	Continent: Afrika	6	7%
	Continent: Midden-Oosten	5	6%
	Continenten: Amerika en Azië	7	9%
	Niet gekend	3	4%
Italiaans (16% of 75)	Italië	72	96%
	Continent: Europa	2	3%
	Continent: Zuid-Amerika	1	1%
Nederlands (14% of 68)	Nederland	63	93%
	Continent: Europa	2	3%
	Andere continenten	3	4%
Kameroens (6% of 31)	Italië	31	100%
Roemeens (6% of 27)	Roemenië	26	96%
	Continent: Europa	1	4%

Bron: extractie kadaster van 24/07/2019.

* Percentage kandidaat-artsen met een bepaalde nationaliteit van alle kandidaat-artsen met een buitenlands basisdiploma (N=484).

** De nationaliteit van de artsen is diegene die vermeld staat op het ogenblik van de extractie van de gegevens. De arts kan de Belgische nationaliteit verworven hebben tussen het begin van zijn specialisatie en de extractie van de gegevens.

4.3. Het bijzondere geval van artikel 146 van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de toekenning van een beperkte klinische opleiding voor niet-Europese buitenlandse beroepsbeoefenaars

Artikel 146 van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 machtigt de Koning om, op advies van de Hoge Raad van huisartsen en specialisten (FOD Volksgezondheid), bijzondere vrijstellingen te verlenen voor de uitoefening van zekere delen van de geneeskunst zodat zij in België een beperkte klinische opleiding kunnen volgen. Die personen volgen niet de volledige specialisatiecyclus maar slechts een gedeelte.

Deze vrijstellingen zijn voorzien in het kader van de medische en wetenschappelijke samenwerking met landen die geen Lidstaat zijn van de Europese Unie.

Deze vrijstellingen kunnen slechts toepasselijk zijn op wat er uitdrukkelijk op vermeld staat en de begunstigden van deze vrijstellingen mogen in geen enkel geval het beroep waarbinnen zij tot een beperkte activiteit toegelaten werden, op eigen verantwoordelijkheid uitoefenen.

Deze werkzaamheden kunnen evenmin een grond vormen voor een erkenning voor het beroep in kwestie of voor het uitvoeren van verstrekkingen die aanleiding kunnen geven tot een tussenkomst als bedoeld in de ziekteverzekering.

De speciale vrijstellingen die betrekking hebben op een klinische artsopleiding kunnen slechts toegekend worden als de volgende voorwaarden zijn vervuld:

- 1) de begunstigde is houder van een diploma van arts dat door een derde land wordt uitgegeven, niet-lid van de Europese Unie;
- 2) tenzij de opleiding niet bestaat in zijn land van oorsprong, is hij in opleiding tot huisarts of arts-specialist in een derde land, niet-lid van de Europese Unie, of is hij erkend als huisarts of specialist in een derde land, niet-lid van de Europese Unie, en wenst hij een bijzondere techniek of expertise in zijn domein te verwerven;
- 3) de door deze vrijstelling toegelaten opleiding vindt plaats in of onder coördinatie van en toezicht door een universitair ziekenhuis of universitaire ziekenhuisdienst, aangewezen door de Koning, onder leiding en toezicht van een door de minister bevoegd voor Volksgezondheid erkende stagemester. Bedoelde stagemester is als zelfstandig academisch personeel verbonden met een medische faculteit met volledig leerplan.
- 4) tussen de universiteit van een derde land, niet-lid van de Europese Unie en de Belgische universiteit waar de opleiding plaatsvindt, wordt een overeenkomst afgesloten waaruit blijkt:
  - a. dat de universiteit van het derde land de begunstigde aanbeveelt;
  - b. dat de directe en indirecte kosten van deze opleiding ten laste genomen worden door de universiteit van het derde land of door een beurs toegekend door een Belgische instelling, een intergouvernementele instelling of een niet-gouvernementele organisatie (ngo);
  - c. dat de begunstigde de enige kandidaat is die op basis van dit artikel opgeleid wordt bij de stagemester bij deze stagedienst;
  - d. wat de doelstellingen en de eindtermen van de stage zijn;
  - e. wat de noodzaak van deze opleiding is;
  - f. dat de universiteit van het derde land, niet-lid van de Europese Unie een garantie geeft dat de betrokken persoon na afloop van de stage naar het thuisland kan terugkeren, en hetzij de vervolgopleiding voortzet, hetzij professioneel als arts een werkplaats kan innemen.

De door deze vrijstelling toegelaten opleiding moet in een erkende dienst van universitaire stage plaatsvinden. De vrijstelling geldt voor een periode van 12 maanden en kan bij uitzondering met een jaar worden verlengd.

Wat de procedure betreft, moet de aanvraag om de bijzondere vrijstellingen te kunnen genieten ten minste drie maanden vóór het begin van de opleiding worden ingediend, door middel van het formulier opgesteld door de minister bevoegd voor Volksgezondheid, en ze moet samen met de in dit formulier vermelde bewijsstukken worden opgestuurd.

Tabel 3. Aantal vrijstellingen artikel 146 aangevraagd en toegekend

JAAR	ARTIKEL 146	
	Aangevraagd	Toegekend
2011	180	176
2012	135	94
2013	108	27
2014	145	26
2015	114	80
2016	177	158
2017	139	108
2018	62	51

Bron: extractie uit het kadaster van 19/07/2019

Er wordt één aanvraag per persoon meegerekend in deze tabel (de eerste die werd toegekend, als dat het geval is, of de eerste die werd aangevraagd)

Het aantal buitenlandse beroepsbeoefenaars met die bijzondere vrijstelling op basis van artikel 146 vertegenwoordigt gemiddeld twee goedgekeurde aanvragen per jaar voor de Nederlandstaligen en iets minder dan negentig goedgekeurde aanvragen per jaar voor de Franstaligen. Bij wijze van voorbeeld: in 2017 waren er 3 goedgekeurde aanvragen voor de Nederlandstaligen en 105 goedgekeurde aanvragen voor de Franstaligen.

Dat verschil valt te verklaren door het feit dat een groot aantal van de aanvragers afkomstig zijn uit Franstalige landen, en dat daardoor de buitenlandse onderwijsinstellingen geprivilegieerde relaties hebben opgebouwd met de Franstalige Belgische onderwijsinstellingen.

5. Beroepsbeoefenaars die gemachtigd zijn om de geneeskunde uit te oefenen in België

5.1. Inleiding

De federale databank van de beoefenaars van de gezondheidszorgberoepen, beter gekend als het « kadaster », waarvoor de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu de authentieke bron vormt, registreert de gezondheidsbeoefenaars die hun beroep mogen uitoefenen in België.

Het betreft hier de artsen die gemachtigd zijn om de geneeskunde in België uit te oefenen en van wie het diploma werd geïssueerd door de bevoegde instanties.

Onder 'de artsen die gemachtigd zijn om de geneeskunde uit te oefenen' dient begrepen te worden de houders van een Belgisch wettelijk diploma van arts (benaming volgens de meest recente regelgeving ter zake op 31/12/2013), of "docteur en médecine", de artsen, onderdanen van een land van de Europese Unie die in het bezit zijn van het diploma van arts van één van die landen, dat in België erkend moet zijn, overeenkomstig richtlijn nr. 2013/55/EU van 20 november 2013. Daarbij dienen nog gevoegd de artsen, afkomstig van een land dat geen lid is van de Europese Unie, die de gelijkwaardigheid van hun diploma hebben bekomen en aan wie de koning de toelating heeft gegeven om de geneeskunde in België uit te oefenen.

De arts moet ook over zijn visum beschikken en in orde zijn met zijn inschrijving bij de Orde van Artsen.

Het « kadaster » bevat heel wat informatie over de mobiliteit van de beroepsbeoefenaars die hun beroep in België mogen uitoefenen:

- de nationaliteit van de beroepsbeoefenaars;
- het land waar ze hun diploma behaalden;
- de domiciliëring van de beroepsbeoefenaars in en buiten België.

De volgende paragrafen geven de verdeling van de huisartsen en specialisten, op basis van diverse criteria die verband houden met de mobiliteit.

De vermelde gegevens zijn ofwel afkomstig uit de jaarstatistieken, ofwel uit een specifieke selectie. Ze werden dus op verschillende ogenblikken uit het « kadaster » opgevraagd, wat de cijferresultaten kan beïnvloeden. Zo is het gegeven “nationaliteit” beschikbaar op het ogenblik van de extractie niet altijd de nationaliteit die geregistreerd werd op het ogenblik dat het diploma werd afgeleverd, indien de beroepsbeoefenaar van nationaliteit is veranderd. De duur van de administratieve procedure voor de behandeling van de individuele dossiers kan ook aan de oorsprong liggen van een klein verschil tussen de geselecteerde aantallen op twee verschillende data.

5.2. Erkenningen

Deze paragraaf geeft de verdeling van de erkenningen op basis van de nationaliteit en het land van oorsprong van het basisdiploma van de artsen.

De selectie van gegevens uit het « kadaster » stemt overeen met die van de jaarstatistieken⁶:

- de arts moet "geïntegreerd" zijn in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ), m.a.w. op basis van naam, voornaam, geslacht en geboortedatum herkenbaar zijn in de KSZ, en een geldig rijksregisternummer hebben. De identiteitsgegevens moeten in het Rijksregister worden bijgewerkt en hij/zij moet in leven zijn op 31/12 van het referentiejaar;
- de erkenning en het visum van de arts moeten geldig zijn op 31/12 van het referentiejaar. Enkel de definitieve of de provisionele visa worden meegeteld (de tijdelijke visa voor de artsen worden niet meegerekend);
- de arts mag gedomicilieerd zijn in België of in het buitenland.

Het « kadaster » maakt het mogelijk om, voor elke gemeenschap, het aantal erkenningen op te splitsen op basis van de nationaliteit van 2004 tot 2018 en op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma van 2010 tot 2018.

De onderstaande tabellen, gebaseerd op een extractie uit het « kadaster » van 27/11/2014 voor de jaren vóór 2014 en van 09/07/2019 voor de jaren vanaf 2014, geven verschillende evoluties weer:

- Het aantal erkenningen op basis van de nationaliteit voor de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap van 2004 tot 2018;
- Het percentage erkenningen op basis van de nationaliteit voor de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap van 2004 tot 2018;
- Het aantal erkenningen op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma voor de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap van 2010 tot 2018;
- Het percentage erkenningen op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma voor de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap van 2010 tot 2018.

⁶ Jaarstatistieken van de beoefenaars van gezondheidszorgberoepen in 2018 (april 2019), publicatie van de cel planning van het aanbod van de gezondheidszorgberoepen. Beschikbaar op:

[Http://www.gezondheid.belgie.be/hwf](http://www.gezondheid.belgie.be/hwf) --> Publicaties.

Artsen: internationale mobiliteit

Cel planning van het aanbod van de gezondheidszorgberoepen, DG Gezondheidszorg

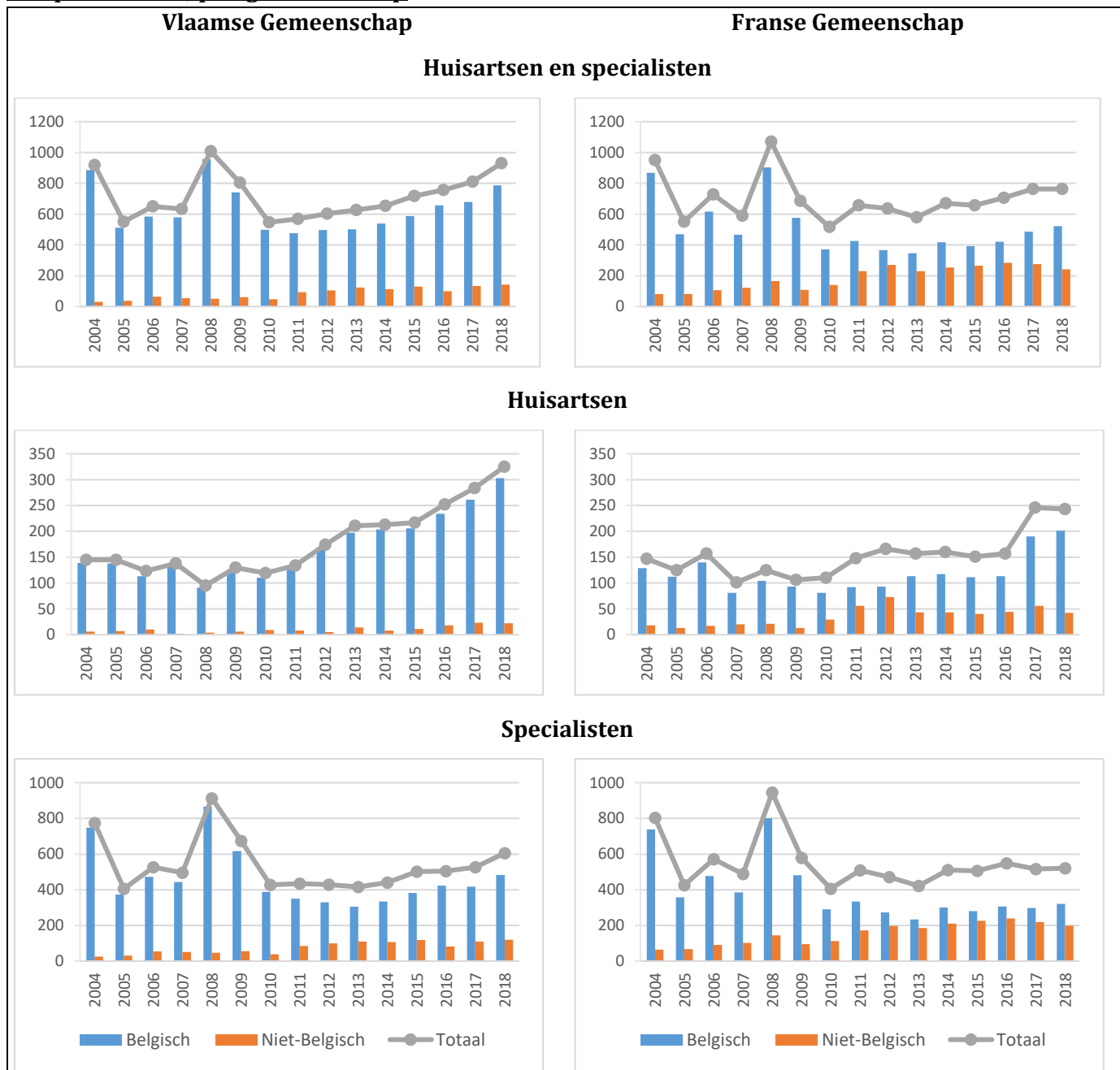
5.2.1. Erkenningen op basis van de nationaliteit van de arts

Figuur 16 geeft de evolutie weer van het aantal erkenningen dat elk jaar werd toegekend, sinds 2004, op basis van de nationaliteit van de houder van die erkenning (Belgisch, niet-Belgisch) voor elke gemeenschap. Aangezien het kadaster samen met het rijksregister wordt geactualiseerd, gaat het om de nationaliteit van de houder op het ogenblik van de extracties.

Die gegevens hebben betrekking op de beroepsbeoefenaars met een adres in en buiten België.

De gedetailleerd cijfers voor Frankrijk, Nederland, de rest van de landen van de EU, de landen buiten de EU en van niet-gekende nationaliteit zijn beschikbaar in Bijlage 12 voor de Vlaamse Gemeenschap en Bijlage 13 voor de Franse Gemeenschap.

Figuur 16. Evolutie van het aantal erkenningen op basis van de nationaliteit van de huisartsen en specialisten, per gemeenschap

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie uit het kadaster van 27/11/2014.

Vanaf 2014: extractie kadaster van 09/07/2019.

Het aantal artsen van wie de oorsprong niet gekend is, is niet opgenomen in het aantal artsen van Belgische en niet-Belgische oorsprong. Dat aantal is echter wel opgenomen in het totale aantal artsen (grijze lijnen).

Artsen: internationale mobiliteit

Cel planning van het aanbod van de gezondheidszorgberoepen, DG Gezondheidszorg

Het totale aantal jaarlijkse erkenningen schommelt tussen 2004 en 2010 (grijze lijnen). Het kende voor elke gemeenschap een piek in 2008 en nadien een daling tot in 2010. Vervolgens zien we een toename van het aantal erkenningen in elke gemeenschap die constant is voor de Vlaamse Gemeenschap en iets onregelmatiger voor de Franse Gemeenschap. Die evolutie komt overeen met die van de erkenningen voor de specialisten, die het talrijkst zijn, met een stabilisatie voor de Vlaamse Gemeenschap tussen 2010 en 2014.

Voor de huisartsen neemt het aantal erkenningen op een constante manier toe, en op een vrij uitgesproken manier sinds 2010 voor de Vlaamse Gemeenschap (gaande van 119 in 2010 naar 325 in 2018). Voor de Franse Gemeenschap neemt het aantal huisartsen toe tussen 2010 en 2012 (van 110 naar 166), het stagneert dan rond de 160 van 2013 tot 2016, en neemt dan sterk toe in 2017 (246), om vervolgens te stagneren in 2018 (243).

Het aantal erkenningen dat werd toegekend aan gediplomeerden met een niet-Belgische nationaliteit verschilt van gemeenschap tot gemeenschap.

Voor de Vlaamse Gemeenschap:

Het aantal erkenningen dat werd toegekend aan gediplomeerden met een niet-Belgische nationaliteit ligt laag voor de huisartsen en lijkt stabiel (van minimum 2 huisartsen in 2007 tot 23 huisartsen in 2017).

Als we daarentegen de evolutie bekijken van de erkenningen van de specialisten, neemt het aantal nieuwe artsen met een niet-Belgische nationaliteit toe sinds 2010, met een lichte daling in 2016 en 2017, om in 2018 weer een aantal te bereiken dat vergelijkbaar is met dat in 2015 (van 38 in 2010 naar 120 in 2018), vooral door de nieuwe artsen afkomstig uit Nederland en, in mindere mate, die uit de andere landen van de Europese Unie.

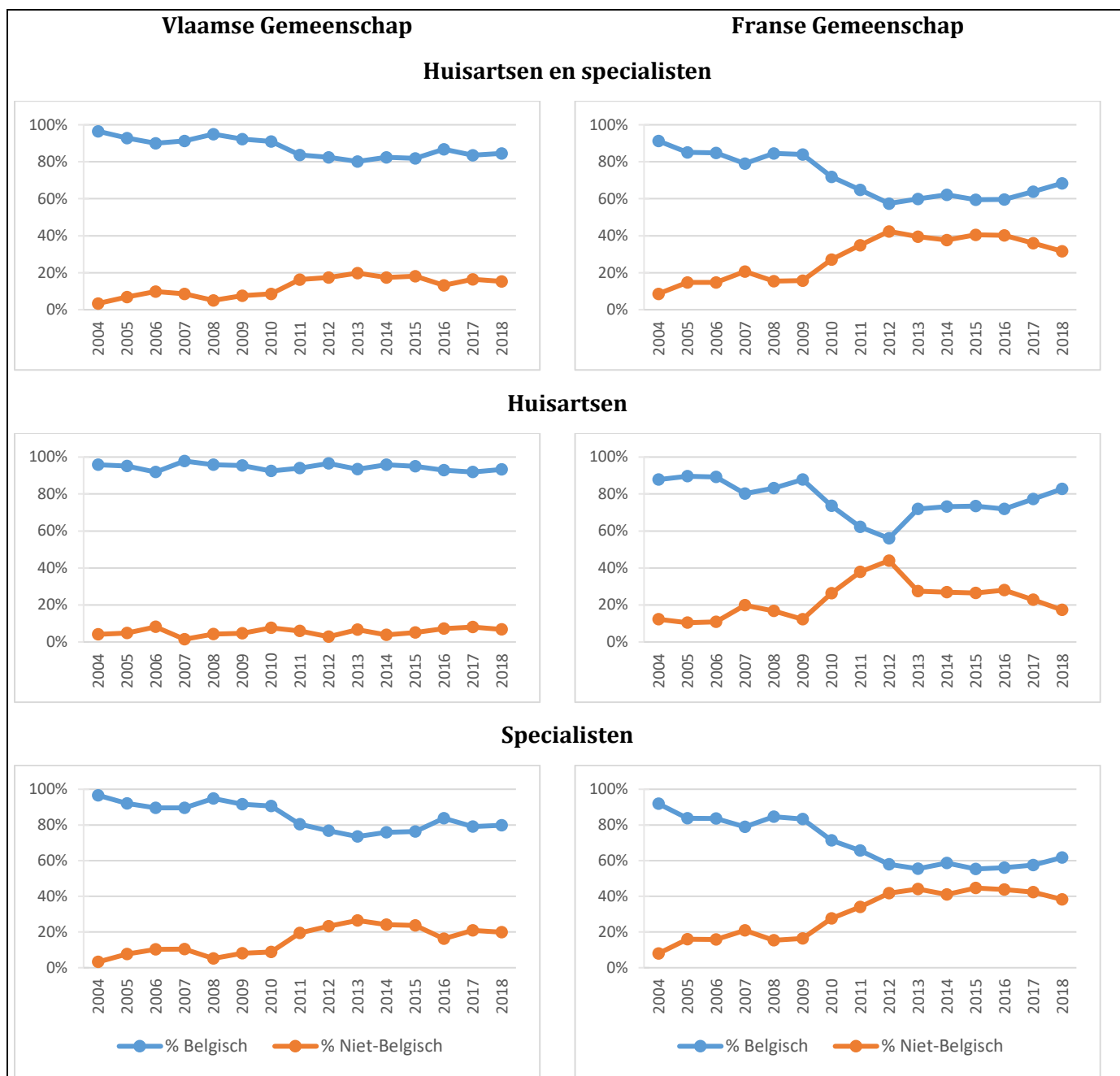
Voor de Franse Gemeenschap:

Het aantal erkenningen dat werd toegekend aan gediplomeerden met een niet-Belgische nationaliteit is hoger dan in de Vlaamse Gemeenschap. Globaal bekeken evolueert de verdeling van de nationaliteiten: de erkenningen van gediplomeerden met een niet-Belgische nationaliteit nemen zeer sterk toe, en dit voor wat betreft het aantal Fransen en in grotere mate het aantal andere Europeanen, van respectievelijk 40 en 39 in 2004 naar 88 en 130 in 2018, met een piek van 107 in 2012 voor de Fransen en meer dan 160 gediplomeerden van 2014 tot 2017 voor die uit de andere landen van de Europese Unie.

Die toename van het aantal erkenningen die werden toegekend aan buitenlandse gediplomeerden doet zich vooral voor bij de specialisten (van 64 in 2004 naar 199 in 2018), en in mindere mate bij de huisartsen (van 18 in 2004 naar 42 in 2018) (met uitzondering van 2011 en 2012, waarin het aantal niet-Belgische artsen hoog is ongeacht de specialisatie).

Het percentage erkenningen op basis van de nationaliteit van de huisartsen en specialisten, per gemeenschap, wordt geïllustreerd in de onderstaande Figuur 17.

Figuur 17. Evolutie van het percentage erkenningen op basis van de nationaliteit van de huisartsen en specialisten, per gemeenschap

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie uit het kadaster van 27/11/2014.

Vanaf 2014: extractie kadaster van 09/07/2019.

De percentages artsen van wie de afkomst niet gekend is, werden niet opgenomen, wat verklaart waarom het totale % van de artsen van Belgische en niet-Belgische oorsprong niet altijd 100 % bedraagt.

Globaal beschouwd neemt, voor alle artsen, het percentage erkenningen toegekend aan gediplomeerden met een niet-Belgische nationaliteit sinds 2008 toe. Het stijgt van 5,1% in 2008 naar 15,3% in 2018 met een piek van 19,8% in 2013 voor de Vlaamse Gemeenschap en van 15,5% in 2008 naar 31,6% in 2018, met een piek van 42,4% in 2012.

De evolutie van het percentage erkenningen toegekend aan de niet-Belgische huisartsen en specialisten verschilt op basis van de gemeenschap.

Voor de Vlaamse Gemeenschap:

De situatie is verschillend voor de huisartsen en voor de specialisten.

Voor de huisartsen schommelt het percentage erkenningen dat werd toegekend aan gediplomeerden met een niet-Belgische nationaliteit, maar het blijft vrij laag. Dat percentage bereikt een maximum van 8,1% in 2006 en 2017.

Voor de specialisten neemt het percentage erkenningen toegekend aan gediplomeerden met een niet-Belgische nationaliteit echter sterk toe sinds 2008. Het stijgt van 5,1% in 2008 naar 26,5% in 2013, neemt dan af en stabiliseert vervolgens rond de 20% in 2018.

Voor de Franse Gemeenschap:

In de Franse Gemeenschap is het percentage erkenningen toegekend aan gediplomeerden met een niet-Belgische nationaliteit hoger dan 30% sinds 2011, voor alle artsen.

Dat percentage nam sterk toe van 2009 tot 2012 (van 15,8% naar 42,4%), en stagneert dan rond 40% van 2013 tot 2016 en neemt uiteindelijk lichtjes af in 2017 en 2018, met respectievelijk 36,0% en 31,6%.

Voor de huisartsen bereikt het percentage erkenningen toegekend aan gediplomeerden met een niet-Belgische nationaliteit een maximum van 44,0% in 2012, en het daalt naar 17,3% in 2018.

Voor de specialisten bereikt het percentage erkenningen toegekend aan gediplomeerden met een niet-Belgische nationaliteit een maximum van 44,1% in 2013, en het stabiliseert rond 40% de volgende jaren.

5.2.2. Erkenningen op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma

De evolutie van het aantal en het percentage erkenningen toegekend op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma van de houder van die erkenning volgt dezelfde trends als de evolutie op basis van de nationaliteit van de arts.

De figuren en tabellen die de evolutie weergeven van het aantal en het percentage erkenningen toegekend op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma van 2010 tot 2018 werden opgenomen als bijlage: Bijlage 14 en Bijlage 15 voor de grafieken, en Bijlage 16 en Bijlage 17 voor de gegevens. Het land van oorsprong van het basisdiploma wordt pas sinds 2010 geregistreerd in het « kadaster ».

De cruciale vraag voor een adequate planning van het medisch aanbod in België is of de beroepsbeoefenaars die niet van Belgische afkomst zijn maar in België hun opleiding volgen, in ons land blijven om er hun beroep uit te oefenen en aldus het Belgische artsenbestand versterken, of in tegendeel België verlaten (zie sectie 6).

5.3. Erkenning van de bijzondere beroepstitels behaald in het buitenland

De beroepserkenningen moeten behaald worden door de beroepsbeoefenaars die houder zijn van een Europees diploma (+ Zwitserland) om hun beroep te mogen uitoefenen in België.

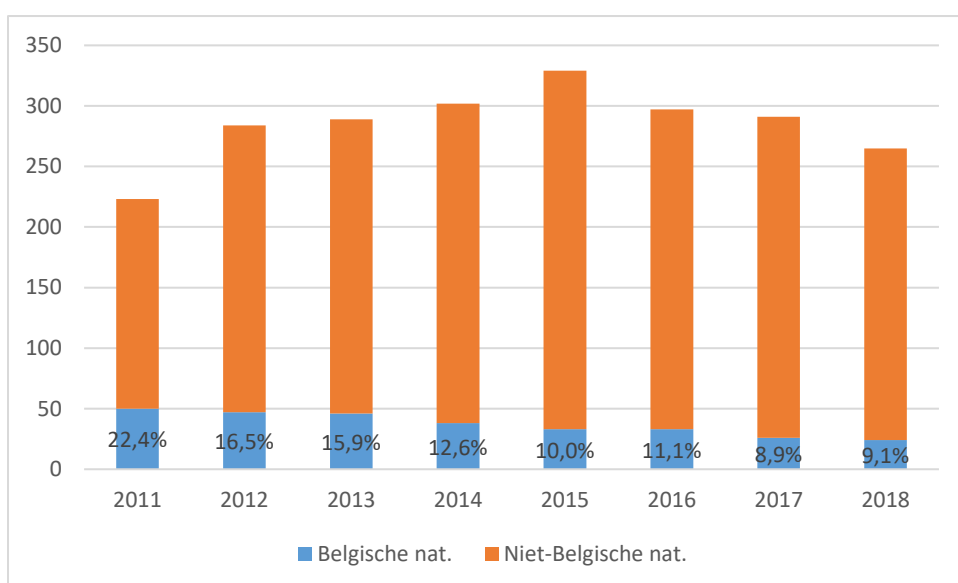
Richtlijn 2005/36/CE van het Europees parlement en de Raad van 7 september 2005 betreffende de erkenning van beroepskwalificaties detailleert de reglementering.

Sinds 2012 worden de beroepserkenningen geregistreerd in het kadaster.

Door de zesde staatshervorming worden ze voortaan toegekend door de gemeenschappen.

Voorafgaande opmerking aangaande de interpretatie van de resultaten: de erkenningen weerspiegelen de intentie die de beroepsbeoefenaars hebben om te immigreren; het gaat dus niet om effectieve mobiliteit.

Figuur 18. Evolutie van het totale aantal beroepserkenningen voor de artsen met een bijzondere beroepstitel behaald in het buitenland, op basis van de nationaliteit van de arts

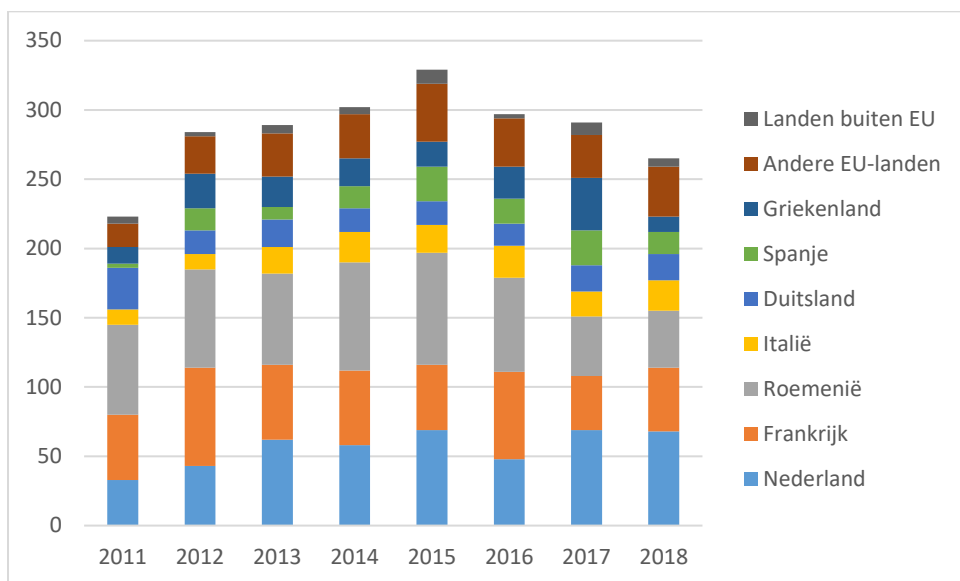
Bron: extractie uit het kadaster van 24/07/2019

De nationaliteit van de arts is de nationaliteit die vermeld wordt bij de extractie van de gegevens in 2019 en niet de nationaliteit van de arts bij zijn beroepserkenning. Daardoor kunnen de aantallen en de percentages artsen met de Belgische nationaliteit voor de langst geleden jaren dus overschat worden.

Het aantal beroepserkenningen stijgt gestaag van jaar tot jaar tussen 2011 en 2015, van 223 in 2011 naar 329 in 2015. We zien een gestage daling na 2015 maar nog steeds met een minimum van 250 beroepserkenningen per jaar. Die evolutie stemt overeen met die van de erkenningen voor specialisten, die het talrijkst zijn (er zijn ongeveer 40 erkenningen per jaar voor de huisartsen, met uitzondering van het jaar 2012 toen 70 artsen hun beroepserkenning aanvroegen voor de huisartsgeneeskunde; de aantallen worden gedetailleerd in Bijlage 18).

50 artsen met de Belgische nationaliteit (of die de Belgische nationaliteit hebben verkregen) hebben hun erkenning aangevraagd in 2011, waarna dat aantal jaarlijks afneemt tot 24 personen in 2018. Ze behaalden hun bijzondere beroepstitel vooral in Roemenië, in Nederland en in Duitsland (de aantallen worden gedetailleerd in Bijlage 18).

Figuur 19. Evolutie van het aantal beroepserkenningen voor de artsen die beschikken over een bijzondere beroepstitel behaald in het buitenland, op basis van de oorsprong van het basisdiploma

Bron: extractie uit het kadaster van 24/07/2019

De landen met meer dan 10 beroepserkenningen in 2018 zijn individueel gedetailleerd in deze figuur. De andere landen zijn gegroepeerd in de categorieën 'Andere EU-landen' en 'Landen buiten de EU' (Noorwegen en Zwitserland). De details voor elk land staan vermeld in Bijlage 18.

Van 2011 tot 2016 bestaat het grootste aantal beroepserkenningen uit beroepsbeoefenaars die hun diploma hebben behaald in Roemenië (tussen 65 en 81 personen). De tweede plaats wisselt af tussen Nederland en Frankrijk. In 2017 en 2018 zijn het de beroepsbeoefenaars die hun diploma behaald hebben in Nederland die het vaakst hun beroepserkenning hebben verkregen in België (respectievelijk 69 en 68). In 2018 staan Frankrijk (46) en Roemenië (41) op de tweede en de derde plaats.

5.4. Artikel 145 van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de niet-Europese buitenlandse beroepsbeoefenaars

Artikel 145 van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 is gericht op de buitenlandse beroepsbeoefenaars, andere dan Europese onderdanen, die houder zijn van een beroepsbekwaamheid die behaald werd buiten de Europese Economische Ruimte en die in België medische of paramedische activiteiten wensen uit te oefenen.

Dit artikel stelt de procedure vast voor die buitenlandse onderdanen om hun beroep in België te kunnen uitoefenen. Dit artikel voorziet erin dat deze buitenlandse beroepsbeoefenaar daartoe gemachtigd moet worden door de koning, nadat zijn buitenlands diploma gelijkwaardig werd verklaard door de bevoegde autoriteiten van een gemeenschap en na een positief advies te hebben gekregen van een Koninklijke Academie voor Geneeskunde als de aanvraag betrekking heeft op de geneeskunde.

Die buitenlandse beroepsbeoefenaar moet zich bovendien houden aan de andere verplichtingen die werden vastgesteld door de gecoördineerde wet van 10 mei 2015, met name wat betreft het visum.

Tabel 4 geeft het aantal visa van artsen die werden aangevraagd en toegekend voor niet-Europese buitenlandse beroepsbeoefenaars op basis van artikel 145 van 2011 tot 2018.

Tabel 4. Aantal aangevraagde en toegekende visa artsen artikel 145

JAAR	ARTIKEL 145	
	Aangevraagd	Toegekend
2011	4	4
2012	5	5
2013	11	4
2014	12	5
2015	16	6
2016	18	7
2017	17	11
2018	21	7

Bron: extractie uit het kadaster van 09/07/2019

Er wordt één aanvraag per persoon meegerekend in deze tabel (de eerste die werd toegekend, als dat het geval is, of de eerste die werd aangevraagd)

Het aantal niet-Europese artsen dat een toelating aanvraagt om hun beroep in België uit te oefenen op basis van artikel 145 neemt jaar na jaar toe (van 4 in 2011 naar 21 in 2018), met een verhouding van een derde Franstaligen en twee derde Nederlandstaligen de afgelopen drie jaar. Het aantal toegekende aanvragen blijft stabiel: een 5-tal per jaar, met 11 goedgekeurde aanvragen in 2017.

5.5. Verdeling van de artsen die hun beroep mogen uitoefenen op basis van hun nationaliteit

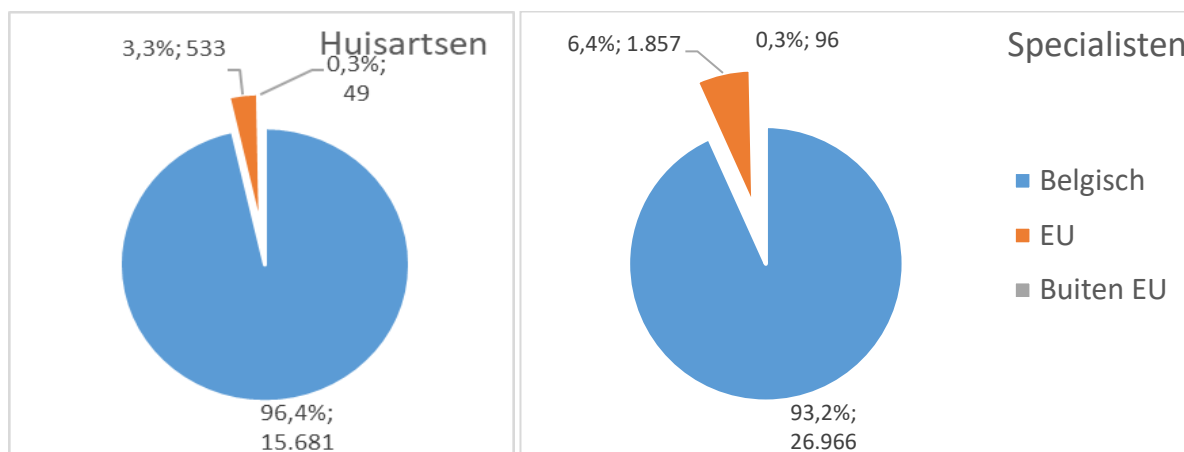
Deze paragraaf geeft de verdeling van de artsen die hun beroep mogen uitoefenen **die gedomicilieerd zijn in België**, op basis van hun nationaliteit.

De selectie van gegevens uit het « kadaster » stemt overeen met die van de jaarstatistieken⁷:

- De arts moet "geïntegreerd" zijn in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ), m.a.w. op basis van naam, voornaam, geslacht en geboortedatum herkenbaar zijn in de KSZ, en een geldig rijksregisternummer hebben⁸. De identiteitsgegevens moeten in het Rijksregister worden bijgewerkt en hij/zij moet in leven zijn op 31/12/2018;
- De erkenning en het visum van de arts moeten geldig zijn op 31/12/2018. Enkel de definitieve visa worden meegeteld (de tijdelijke visa voor de artsen worden niet meegerekend in de statistieken);
- De arts moet een wettelijke woonplaats hebben in België op 31/12/2018.

Figuur 20 geeft het aantal en het percentage erkende artsen, gedomicilieerd in België, met de Belgische en de buitenlandse nationaliteit op 31/12/2018, voor de huisartsen en de specialisten.

Figuur 20. Aantal en percentage artsen die hun beroep mogen uitoefenen in België en gedomicilieerd in België met de Belgische en de buitenlandse nationaliteit, op 31/12/2018, voor de huisartsen en de specialisten

Bron: Jaarstatistieken van de beoefenaars van gezondheidszorgberoepen in België, 2018 (extractie uit het kadaster van 31/03/2019).

Het aandeel artsen die hun beroep mogen uitoefenen, gedomicilieerd in België en met de buitenlandse nationaliteit bedraagt 3,3% voor de huisartsen en 6,4% voor de specialisten. De beroepsbeoefenaars met een Europese nationaliteit zijn het talrijkst en hun aandeel is groter bij de specialisten dan bij de huisartsen.

⁷ Jaarstatistieken van de beoefenaars van gezondheidszorgberoepen in België 2018 (mei 2019), publicatie van de Cel Planning van het aanbod van de gezondheidszorgberoepen. Beschikbaar op:

<https://overlegorganen.gezondheid.belgie.be/nl/documenten/hwf-statan-2018>.

⁸ Er werd geen rekening gehouden met de "bis"-nummers (voor de buitenlanders).

5.6. Verdeling van de artsen die hun beroep mogen uitoefenen op basis van hun land van oorsprong

Deze paragraaf geeft de verdeling van de artsen die hun beroep mogen uitoefenen, **gedomicilieerd in België of in het buitenland**, op basis van hun Belgische of buitenlandse oorsprong (houders van een diploma behaald in het buitenland). Vanaf 2014 worden de gegevens van de artsen van buitenlandse afkomst ook weergegeven op basis van de nationaliteit van de arts (Belgisch of niet-Belgisch).

De gegevens werden gehaald uit het « kadaster » op 16/05/2014 voor de jaren 2003 tot 2013, en op 09/07/2018 voor de jaren vanaf 2014.

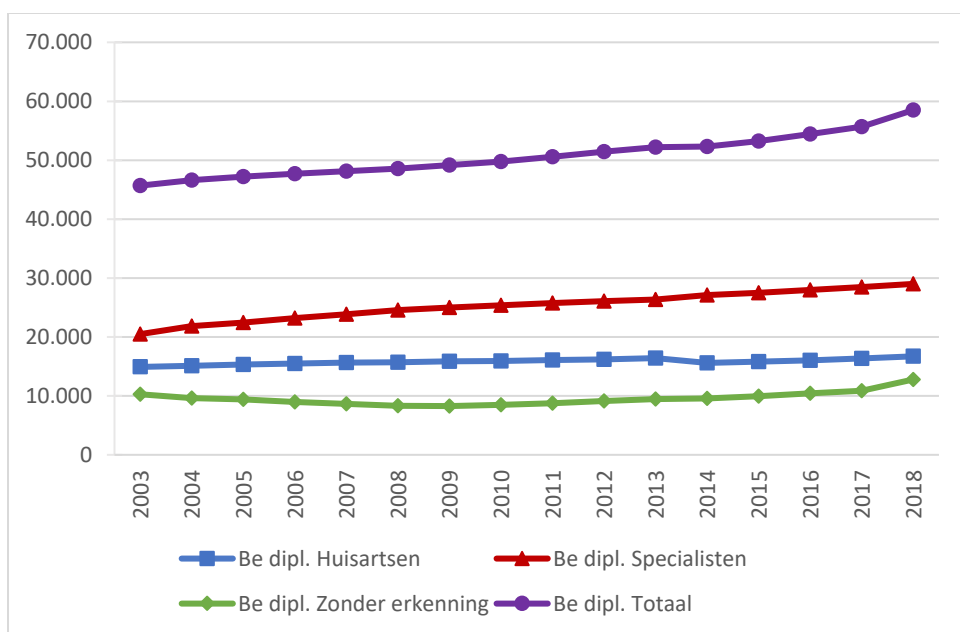
De categorie « zonder erkenning » omvat de artsen die enkel het basisdiploma behaalden, waarvan een deel verder opleiding volgt.

De drie onderstaande grafieken tonen verschillende evoluties:

- Het aantal artsen van Belgische afkomst, van 2003 tot 2018, volgens het type erkenning;
- Het aantal artsen van buitenlandse afkomst, van 2003 tot 2018, volgens het type erkenning;
- De percentages artsen van Belgische en buitenlandse afkomst, van 2003 tot 2013, volgens het type erkenning.

Details over de aantallen zijn te vinden in Bijlage 19.

Figuur 21. Evolutie van het aantal artsen die hun beroep mogen uitoefenen met een basisdiploma uitgereikt in België volgens het type erkenning

Bronnen: Van 2003 tot 2013: extractie uit het kadaster van 16/05/2014.

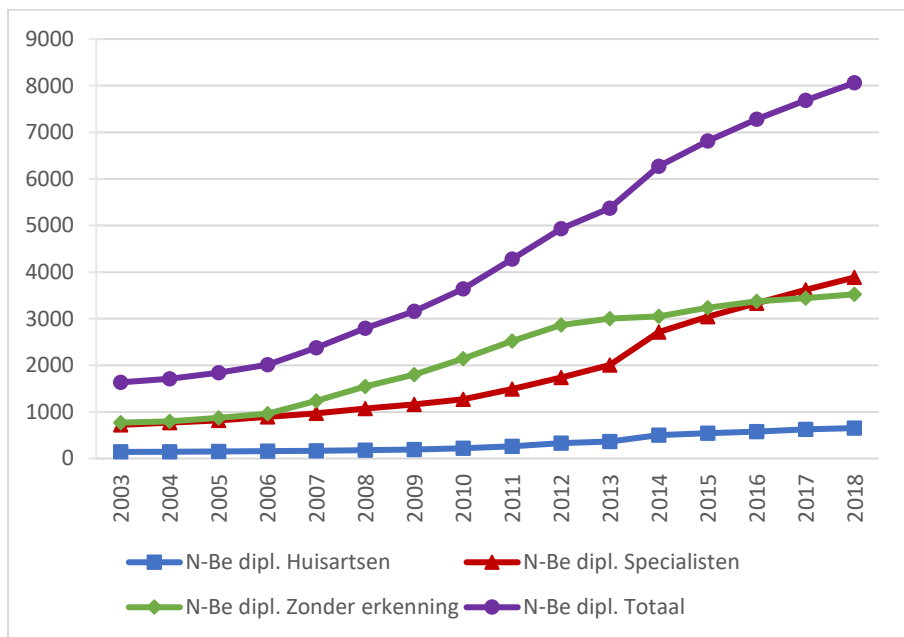
Vanaf 2014: extractie uit het kadaster van 09/07/2019.

Belgische afkomst of Be = houders van een diploma behaald in België.

Figuur 21 toont de stijging van het totale aantal artsen van Belgische afkomst sinds 2003, die vooral toegeschreven kan worden aan de stijging van het aantal specialisten.

Figuur 22. Evolutie van het aantal artsen die hun beroep mogen uitoefenen met een basisdiploma uitgereikt in het buitenland volgens het type erkenning

Bronnen: Van 2003 tot 2013: extractie uit het kadaster van 16/05/2014.

Vanaf 2014: extractie uit het kadaster van 09/07/2019.

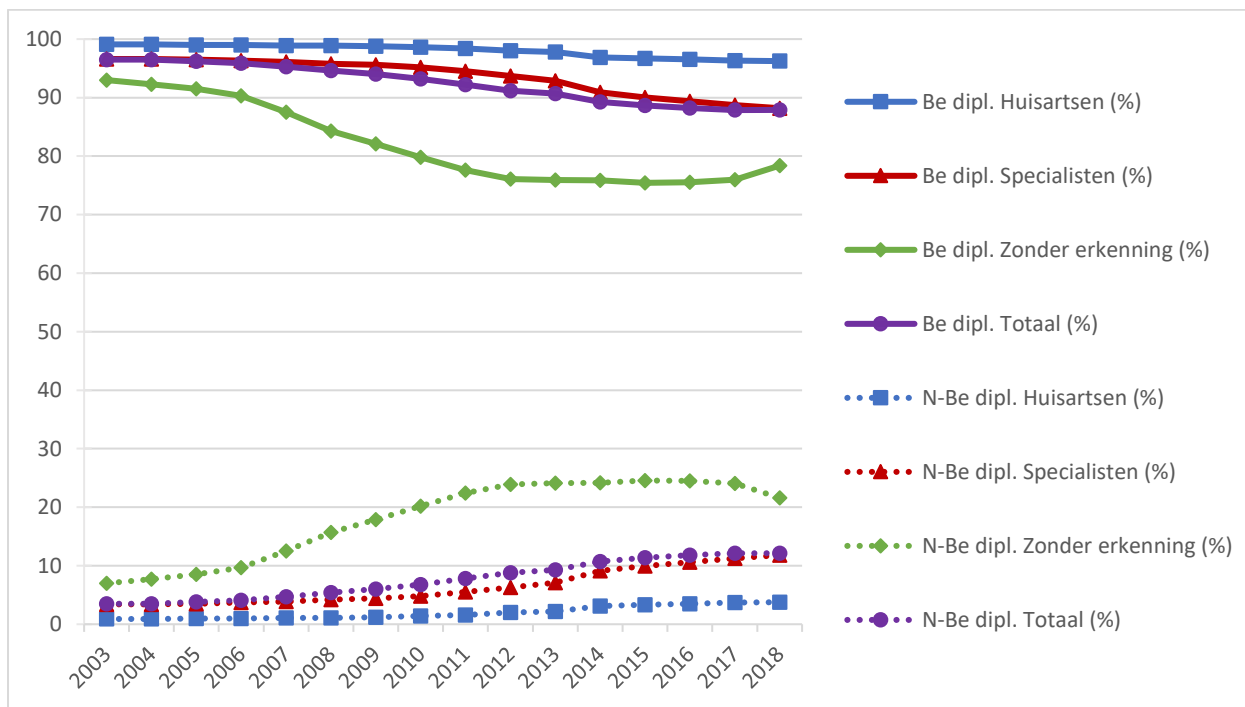
Buitenlandse of N-Be afkomst = houders van een diploma behaald in het buitenland.

Figuur 22 toont dat, sinds 2003, de stijging van het aantal artsen van buitenlandse afkomst vooral valt toe te schrijven aan de specialisten en de artsen zonder erkenning.

Van 2014 tot 2018 is het aandeel artsen van buitenlandse afkomst met de Belgische nationaliteit stabiel en varieert het rond de 25% voor de huisartsen, 19% voor de specialisten en 11% voor de artsen zonder erkenning.

Figuur 23. Evolutie van het percentage artsen die hun beroep mogen uitoefenen met een basisdiploma uitgereikt in België en in het buitenland volgens het type erkenning

Bron: Extractie uit het kadaster van 16/05/2014.

Belgische afkomst of Be = houders van een diploma behaald in België.

Buitenlandse of N-Be afkomst = houders van een diploma behaald in het buitenland.

Het percentage huisartsen van buitenlandse afkomst neemt toe sinds 2003, maar bedraagt slechts 3,8% in 2018.

Het percentage specialisten van buitenlandse afkomst neemt eveneens toe en gaat van 3,4% in 2003 naar 11,8% in 2018.

Het percentage artsen zonder erkenning van buitenlandse afkomst neemt systematisch toe van 2003 tot 2015, van 7,0% naar 24,6%, en daalt dan lichtjes tot 21,6% in 2018.

6. Actieve beroepsbeoefenaars

Het is belangrijk om te proberen de activiteitsgraad van de artsen in België te kwantificeren en om te bepalen of er een verschil is volgens het land van oorsprong.

De gegevens in verband met de activiteit van de beroepsbeoefenaars in België werden verkregen in het kader van het project **PlanKad Artsen**.

Bij dat project wordt de informatie gebruikt die wordt verkregen door verschillende databases te **koppelen**, afkomstig van verschillende instellingen:

- de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (federale databank van de gezondheidszorgbeoefenaars of "kadaster" van FOD VVVL), voor de gegevens over de diploma's, erkenningen, visa, specialisaties, etc.;
- het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV), voor de gegevens over de activiteit van de beroepsbeoefenaars (prestaties, nomenclatuur, forfaits, etc.);

- de Rijksdienst voor sociale zekerheid (RSZ) en de Rijksdienst voor sociale zekerheid van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten (RSZ-PPO, daarna DIBISS en nu deel van de RSZ), voor de gegevens over de beroepsactiviteit als werknemer;
- het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ), voor de gegevens over de beroepsactiviteit als zelfstandige.

Een aanvraag betreffende een “periodieke koppeling” van de gegevens voor de verschillende gezondheidszorgberoepen, geldig voor meerdere jaren, werd ter goedkeuring voorgelegd aan het Sectoraal comité van de Sociale Zekerheid en van de Gezondheid binnen de commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, die een positief advies uitsprak.

Dankzij die goedkeuring kan, wanneer een koppeling voor een beroep wordt overwogen, de gegevensaanvraag rechtstreeks bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) worden ingediend. De KSZ centraliseert de gegevens van de verschillende instellingen en maakt gebruik van de informatie uit Datawarehouse Arbeidsmarkt & Sociale Bescherming (DWH AM&SB). De KSZ garandeert dat de gegevens van de beroepsbeoefenaars anoniem gemaakt worden door hun identificatienummer te vervangen door een anoniem nummer en door de categorieën met weinig beroepsbeoefenaars samen te voegen (bij voorbeeld voor de nationaliteit).

De laatste koppeling PlanKad Artsen heeft betrekking op de jaren 2004 tot 2016. Ze maakt het mogelijk om een nauwkeurig beeld te krijgen, over een aantal jaar, van het aantal actieve beroepsbeoefenaars en van hun activiteitssector, en de beroepsbeoefenaars te onderscheiden op basis van hun nationaliteit. Er werden echter gegevens samengevoegd om de anonimiteit te garanderen.

Bijlage 20 vat de informatie samen in verband met de mobiliteit van de artsen die actief zijn in de gezondheidszorg, die uit de gekoppelde gegevens werd gehaald, voor het jaar 2016.

De resultaten worden opgesplitst op basis van de **34 medische specialiteiten**. Aan die specialiteiten worden op het einde van de tabel totalen toegevoegd:

- alle artsen zonder specialiteit of erkenning;
- alle artsen met RIZIV-specialiteiten (zonder de huisartsgeneeskunde);
- alle artsen met specialiteiten buiten het RIZIV;
- alle artsen (algemeen totaal);
- alle kandidaat artsen in opleiding.

Een arts die over een visum beschikt wordt beschouwd als **professioneel actief** (PA) in België (voor het RIZIV en/of de RSZ) als hij voldoet aan minstens één van de volgende voorwaarden:

- hij is als zelfstandige ingeschreven bij het RSVZ op 31/12/2016, of
- hij is op 31/12/2016 opgenomen in de gegevensbank van RSZ+ met minstens 0,1 jaarlijks VTE.

Een arts die beschikt over een visum wordt beschouwd als **practising** (PR), of actief in de gezondheidszorg, als hij aan minstens één van de volgende voorwaarden voldoet:

- hij is als zelfstandige ingeschreven bij het RSVZ op 31/12/2016 en heeft minstens de RIZIV-activiteitsdrempel behaald die werd gedefinieerd tijdens het jaar in kwestie, of
- hij is op 31/12/2016 opgenomen in de gegevensbank RSZ+ met minstens 0,1 VTE/jaar en met minstens één werkgever in de gezondheidszorgsector.

De analysegroep Practising (PR) werd niet toegepast voor de specialiteiten buiten het RIZIV (arbeidsgeneeskunde, beheer van gezondheidsgegevens, gerechtelijke geneeskunde, verzekeringsgeneeskunde en medische expertise), de artsen zonder specialiteit of zonder erkenning, en de kandidaat-artsen in opleiding aangezien we ons enkel baseren op de prestaties die werden uitgevoerd door de beroepsbeoefenaars die deel uitmaken van het terugbetalingssysteem van de ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Het **voltijds equivalent** (VTE) duidt de hoeveelheid werk aan die een persoon verricht in verhouding tot het werkvolume van een normale voltijdse betrekking. Dat equivalent wordt weergegeven in verhouding tot een fictief persoon die in dezelfde functie gedurende 1 jaar een volledige arbeidsprestatie uitvoert. Een persoon die exact de helft van dat arbeidsvolume presteert, wordt een VTE van 0,5 toegekend.

Het totaal van de VTE gepresteerd gedurende een jaar door elk loontrekkend individu actief in een sector van de gezondheidszorg wordt berekend in DWH AM&SB op basis van de VTE per trimester bezorgd door de RSZ+.

In het kader van de RIZIV-nomenclatuur is het niet evident om een voltijds equivalent te berekenen van personen die zorgprestaties verrichten als zelfstandigen. In tegenstelling tot de loontrekkenden bestaat er geen eenduidige indicator die het arbeidsvolume van zelfstandigen aanduidt. Hoe kan dan een VTE worden berekend voor deze artsen?

We kennen van elke actieve persoon het jaarlijks aantal uitgevoerde prestaties en de bedragen die worden terugbetaald door het RIZIV. Welk RIZIV-prestatieniveau komt dan overeen met een voltijdse betrekking?

Een voltijdse activiteit als zelfstandige wordt gelijkgesteld met een bepaald brutobedrag van RIZIV-prestaties die jaarlijks worden terugbetaald. Dat bedrag komt overeen met de mediaan van de terugbetaalde bedragen binnen een referentiegroep, namelijk de zuiver zelfstandige artsen behorende tot de leeftijdsgroep van 45 tot 54 jaar, zonder loontrekkende activiteit. Hierbij baseert men zich op de hypothese dat een arts binnen de leeftijdsgroep 45-54 jaar zijn optimale activiteit bereikt. Vóór deze leeftijd heeft hij nog onvoldoende patiënten, erna kan hij zijn activiteit verminderen voor persoonlijke doeleinden.

Deze mediaan wordt vervolgens gebruikt als schatting van de activiteit van 1 voltijds equivalent (=1 VTE) en wordt apart berekend per medische specialiteit. 1 VTE van een huisarts stemt overeen met een bruto terugbetalingsbedrag van 124.396 €. Het bedrag dat wordt gebruikt voor elke specialiteit staat vermeld in elk individueel rapport van het PlanKad⁹.

Voor de totalen waarbij verschillende specialiteiten worden gegroepeerd, wordt de referentiewaarde berekend per specialiteit. Dat betekent dat de VTE's van elke specialiteit worden gewogen in functie van haar aantal actieven.

Van de specialiteiten buiten het RIZIV (arbeidsgeneeskunde, beheer van gezondheidsgegevens, gerechtelijke geneeskunde, verzekeringsgeneeskunde en medische expertise) mogen er een aantal worden **gecumuleerd** (onder elkaar of met een RIZIV-specialiteit). Artsen die actief 2 titels cumuleren worden geteld binnen elke specialiteit die ze beoefenen.

Binnen de totalen (van de RIZIV-specialiteiten, de specialiteiten buiten het RIZIV en van alle artsen) daarentegen wordt elke persoon slechts 1 keer geteld. Bij de berekening van de totalen wordt dus enkel gekeken naar het aantal personen en niet naar het aantal personen per specialiteit.

---

⁹ Artsen op de arbeidsmarkt 2004-2016 (september 2019), publicatie van de Cel Planning van het aanbod van de gezondheidszorgberoepen. Beschikbaar op: <https://overlegorganen.gezondheid.belgie.be/nl/documenten/hwf-plankad-artsen-2004-2016>.

6.1. Beroepsbeoefenaars actief in de gezondheidszorg in België

Op basis van PlanKad 2016 zijn er van de 55.678 artsen die hun beroep mogen uitoefenen, 38.056 artsen (68%) actief op de Belgische arbeidsmarkt en 32.584 artsen (59%) actief op de Belgische arbeidsmarkt in de sector van de gezondheidszorg.

Figuur 24 geeft het aantal beroepsbeoefenaars actief in de gezondheidszorg op de arbeidsmarkt in België op basis van de nationaliteit (Belgisch en niet-Belgisch) en op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma (België en buiten België). Bijlage 20 geeft ook het aantal VTE's dat gemiddeld wordt gepresteerd per beroepsbeoefenaar, voor de activiteiten die terugbetaald worden door het RIZIV en de activiteiten in loondienst, op basis van de nationaliteit (Belgisch en niet-Belgisch).

In totaal voor het geheel van de artsen:

- heeft 5,7% van de in België in de gezondheidszorg actieve professionelen niet de Belgische nationaliteit;
- heeft 4,6% van de in België in de gezondheidszorg actieve professionelen zijn basisdiploma buiten België behaald;
- heeft 1,8% van de in België in de gezondheidszorg actieve professionelen met een bijzondere beroepstitel zijn specialisatiestage verricht buiten België (595 artsen);
- ligt het activiteitsniveau (gemiddeld VTE in het kader van de ziekte – en invaliditeitsverzekering voor de zelfstandigen en in het kader van de RSZ voor de loontrekkenden) van de buitenlanders lager dan dat van de Belgen (0,89 tegenover 1,03).

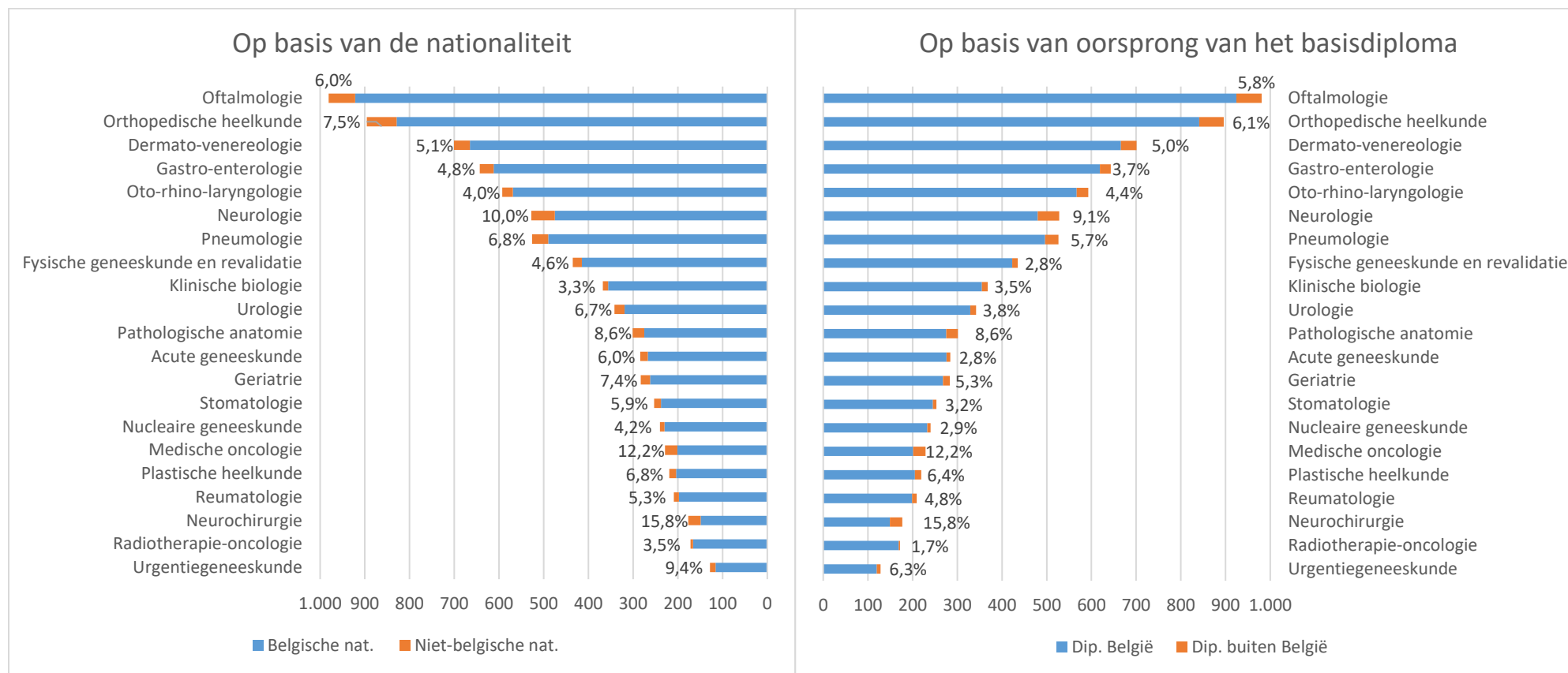
Die globale cijfers verbergen grote verschillen tussen de specialiteiten.

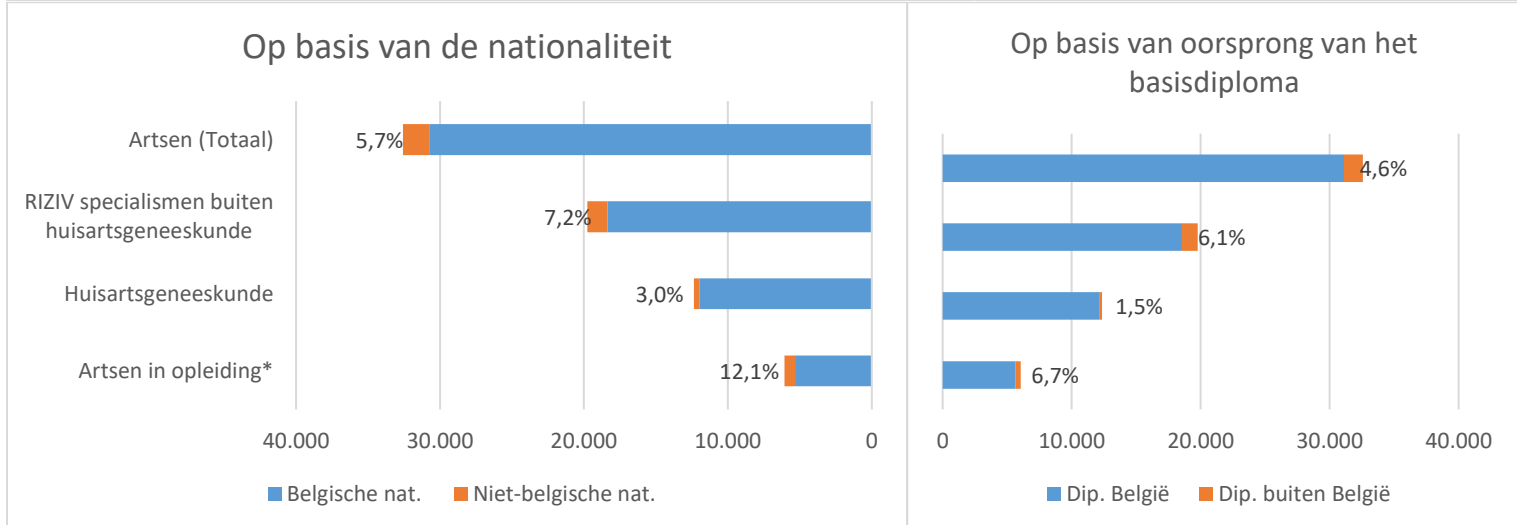
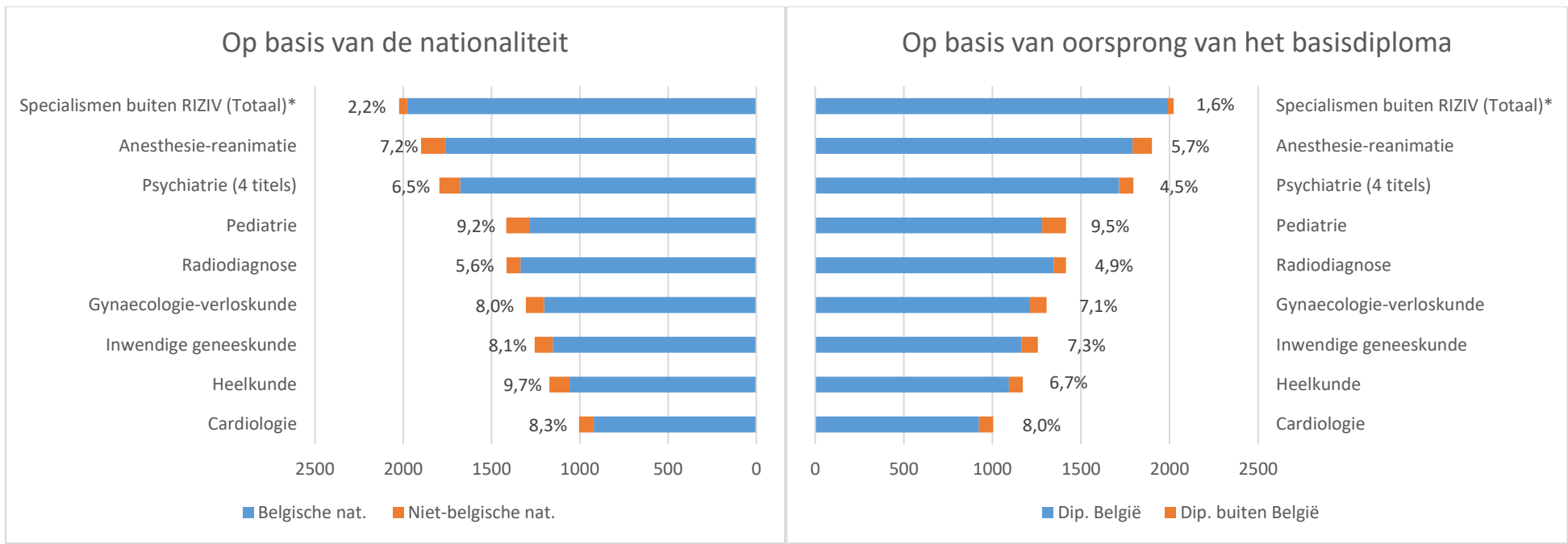
Wat betreft de beroepsbeoefenaars actief in de gezondheidszorg in België, zijn de medische disciplines uitgeoefend in het kader van het RIZIV die het minste aantal buitenlanders lijken aan te trekken: de huisartsgeneeskunde (3,0%), de klinische biologie (3,3%) en de radiotherapie-oncologie (3,5%).

Wat betreft de beroepsbeoefenaars actief in de gezondheidszorg in België, zijn de medische disciplines uitgeoefend in het kader van het RIZIV die buitenlanders het meest aantrekkelijk vinden: de neurochirurgie (15,8%), de medische oncologie (12,2%) en de neurologie (10,0%).

Bij de artsen zonder bijzondere beroepstitel actief op de arbeidsmarkt in België, ligt het percentage niet-Belgen op 24,1%.

Figuur 24. Verdeling van de beroepsbeoefenaars actief in de gezondheidszorg* in België op basis van de nationaliteit en op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma, per medische specialiteit, in 2016

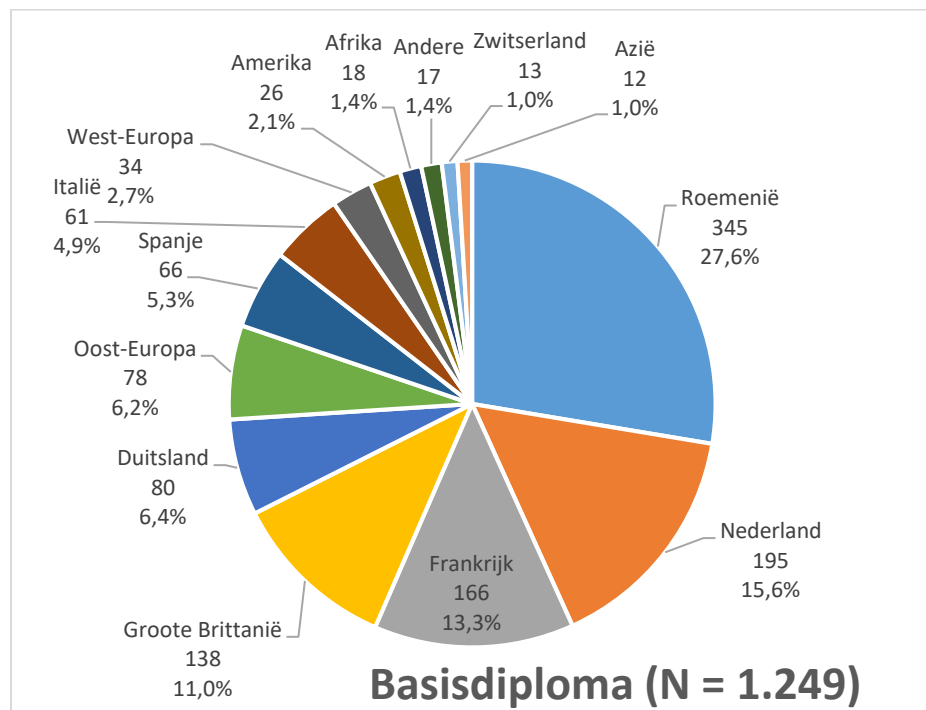

Bron: PlanKad 2004-2016. * Voor de specialiteiten buiten het RIZIV en de artzen in opleiding, zijn het de actieve beroepsbeoefenaars, ongeacht het domein van activiteit, die worden weergegeven.

Figuur 25 toont dat twee derde van de beroepsbeoefenaars actief in de gezondheidszorg in België die hun basisdiploma buiten België hebben behaald, hun basisopleiding gevolgd hebben in Roemenië (27,6%), Nederland (15,6%), Frankrijk (13,3%) en Groot-Brittannië (11,0%).

Figuur 25. Oorsprong van het basisdiploma voor de artsen actief in de gezondheidszorg in België op 31/12/2016 die hun basisopleiding in het buitenland hebben gevolgd

Bron: gegevens van PlanKad 2004-2016.

De artsen met een diploma waarvan de oorsprong niet gekend is, zijn niet opgenomen in die aantallen.

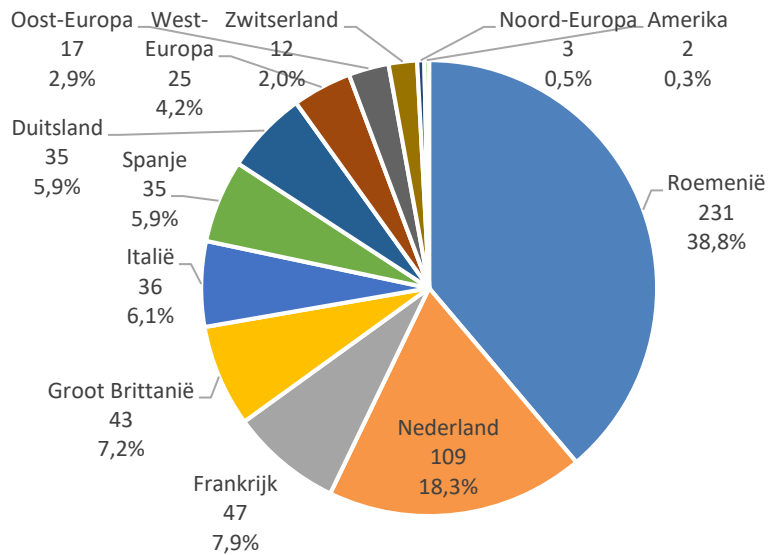
Als we kijken naar de beroepsbeoefenaars die actief zijn in de gezondheidszorg in België en die hun specialisatie buiten België hebben behaald, zien we de 4 zelfde landen bovenaan, met het hoogste percentage voor Roemenië (38,8%). De artsen die hun specialisatie in Roemenië hebben behaald, hebben bijna allemaal ook hun basisdiploma in Roemenië behaald, en ¼ heeft de Belgische nationaliteit (of heeft die verworven). Wat betreft de artsen die hun specialisatie in Nederland hebben behaald, heeft ongeveer de helft zijn basisdiploma in België behaald, van wie de meeste de Belgische nationaliteit hebben (of verworven hebben). De andere helft heeft zijn basisdiploma in Nederland behaald, van wie de meeste de Nederlandse nationaliteit hebben. Figuur 26 illustreert die vaststellingen.

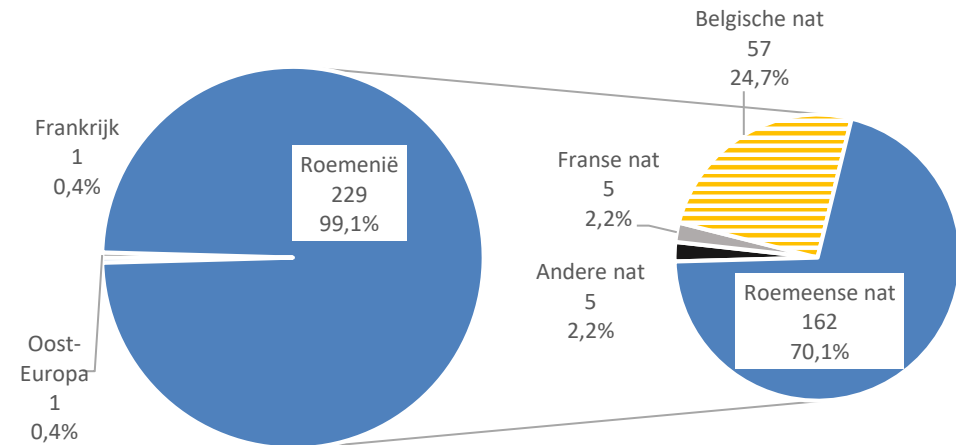

Figuur 26. Oorsprong van de specialisatie, van het basisdiploma en nationaliteit voor de artsen actief in de gezondheidszorg in België op 31/12/2016 die hun specialisatie in het buitenland hebben behaald

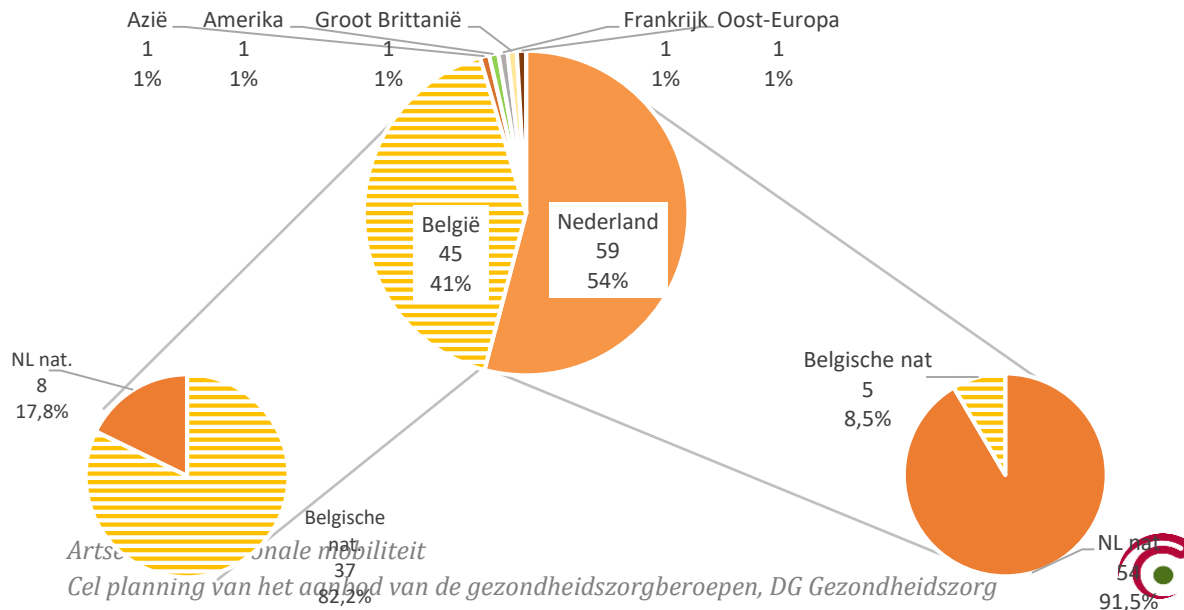
Stage (N = 595)

Stage Roemenië: Basisdiploma & nationaliteit

Stage Nederland: Basisdiploma & nationaliteit

Bron: gegevens van PlanKad 2004-2016.
De artsen zonder erkenning zijn niet opgenomen in die aantallen.

6.2. Longitudinaal profiel van de nieuwe artsen met een buitenlandse nationaliteit die actief zijn in de gezondheidszorg in België

Aan de hand van de gegevens van het PlanKad Artsen 2004-2016¹⁰, kunnen we de niet-Belgische artsen isoleren die de Belgische arbeidsmarkt betreden tussen 2005 en 2016, en die in deze periode (tot 2016) minstens één jaar actief zijn geweest in de gezondheidszorg.

Tabel 5 beschrijft die nieuwe niet-Belgische artsen op basis van geslacht, gemeenschap, domicilie en de meest frequente specialiteit op basis van de oorsprong van het basisdiploma.

Tabel 5. Kenmerken van de nieuwe artsen met een niet-Belgische nationaliteit die hun beroep mogen uitoefenen tussen 2005 en 2016 en die tot 2016 minstens een jaar actief zijn geweest in de gezondheidszorg, op basis van de oorsprong van hun basisdiploma, 31/12/2016

Basisdiploma	PR		Vrouwen		FR Gemeensch		VL Gemeensch		Domicilie buitenland		Zonder erkenning	
	N	%	n	% N	n	% N	n	% N	n	% N	n	% N
Belgisch	470	26,5	230	48,9	259	55,1	211	44,9	53	11,3	27	5,7
Niet-Belgisch	1.303	73,5	712	54,6	944	72,4	359	27,6	339	26,0	279	21,4
<i>Totaal</i>	<u>1.773</u>	<u>100,0</u>	<u>942</u>	<u>53,1</u>	<u>1.203</u>	<u>67,9</u>	<u>570</u>	<u>32,1</u>	<u>392</u>	<u>22,1</u>	<u>306</u>	<u>17,3</u>

Bron: gegevens van PlanKad 2004-2016

Uit de analyse van de kenmerken van die nieuwe niet-Belgische artsen die tot 2016 minstens een jaar actief zijn geweest in de gezondheidszorg (1.773 artsen) blijkt dat:

- 2/3 tot de Franse Gemeenschap behoort (1.203, zijnde 67,9%), het merendeel artsen die hun basisdiploma in het buitenland hebben behaald: 72,4%,
- 22,1% zijn domicilie in het buitenland heeft bij de extractie van de gegevens (11,3% voor die met een Belgisch diploma en 26,0% voor de anderen),
- 17,3% geen specialisatie of erkenning heeft, vooral artsen die hun basisdiploma in het buitenland behaald hebben: 21,4%, en
- 2/3 van die niet-Belgische artsen een van de volgende nationaliteiten heeft:
  - Nederland (21,8%): 386 artsen, gelijkmatig verdeeld tussen die met een Belgisch basisdiploma en die met een niet-Belgisch diploma,
  - Frankrijk (18,8%): 333 artsen van wie 59,8% een niet-Belgisch basisdiploma heeft,
  - Roemenië (16,7%): 296 artsen die allemaal een niet-Belgisch basisdiploma hebben, en
  - Groot-Brittannië (9,3%): 165 artsen van wie 90,3% een niet-Belgisch basisdiploma heeft.

Wanneer die niet-Belgische artsen hun beroep uitoefenen in België, blijven ze dan hun beroep uitoefenen in België voor de rest van hun loopbaan of keren ze terug naar hun land van oorsprong? Er werd een selectie uitgevoerd om minstens 3 jaar afstand te creëren voor de opvolging van de individuen: eerste jaar dat ze hun beroep mochten uitoefenen dient tussen 2005 en 2013 te vallen.

Ongeveer **80%** van de niet-Belgische artsen met het basisdiploma behaald in België is nog steeds actief in de gezondheidszorg in 2016, terwijl dat aantal daalt tot **55%** voor zij die hun basisdiploma in het buitenland hebben

¹⁰ Artsen op de arbeidsmarkt 2004-2016 (september 2019), publicatie van de Cel Planning van het aanbod van de gezondheidszorgberoepen. Beschikbaar op: <https://overlegorganen.gezondheid.belgie.be/nl/documenten/hwf-plankad-artsen-2004-2016>.

behaald (Tabel 6). Bij de niet-Belgische artsen die in 2016 niet actief zijn in de gezondheidszorg op het Belgisch grondgebied bedraagt de gemiddelde duur van de jaren in activiteit **2,3 jaar** voor de artsen met het basisdiploma behaald in België en **1,8 jaar** voor de artsen met het basisdiploma behaald in het buitenland (Tabel 6).

Tabel 6. Profiel van de artsen met een niet-Belgische nationaliteit die minstens één jaar actief waren in de gezondheidszorg tot het jaar 2016, op basis van de oorsprong van hun basisdiploma (Selectie: eerste jaar LTP tussen 2005 en 2013), 31/12/2016

Basisdiploma	N	PR in 2016					Niet PR in 2016						
		n	%	Aantal jaar tussen LTP en PR		Zonder onderbreking	n	%	Aantal jaar tussen LTP en PR		Aantal jaar PR		Zonder onderbreking
				Gem.	Med.				%	Gem.	Med.	Gem.	
Belgisch	378	297	78,6	1,1	0,0	89,2	81	21,4	0,5	0,0	2,3	2,0	93,8
Niet-Belgisch	959	531	55,4	2,1	1,0	88,3	428	44,6	0,8	0,0	1,8	1,0	97,0

Bron: gegevens van PlanKad 2004-2016

De onderstaande Figuur 27 geeft de 'overlevingscurves', in ons geval wil dat zeggen, de duur van de praktijk in de gezondheidszorg in België voor de niet-Belgische artsen. De **blauwe** curve staat voor diegenen die hun basisdiploma in België hebben behaald, de **groene** curve voor diegenen van wie het basisdiploma werd behaald in het buitenland met een specialiteit, en de **rode** curve voor diegenen van wie het basisdiploma werd behaald in het buitenland maar die geen specialiteit hebben. Elke daling stemt overeen met één of meerdere niet-Belgische artsen die hun praktijk in de gezondheidszorg in België stopzetten.

Zo stellen we vast dat de artsen met een basisdiploma behaald in het buitenland zonder specialiteit hun praktijk zeer snel stopzetten; doorgaans haken ze af na 1 of 2 jaar praktijk. De niet-Belgische artsen met een basisdiploma behaald in het buitenland en met een specialiteit volgen de curve van de niet-Belgische artsen van wie het basisdiploma werd behaald in België, maar toch zijn er iets meer die ermee ophouden na een jaar praktijk.

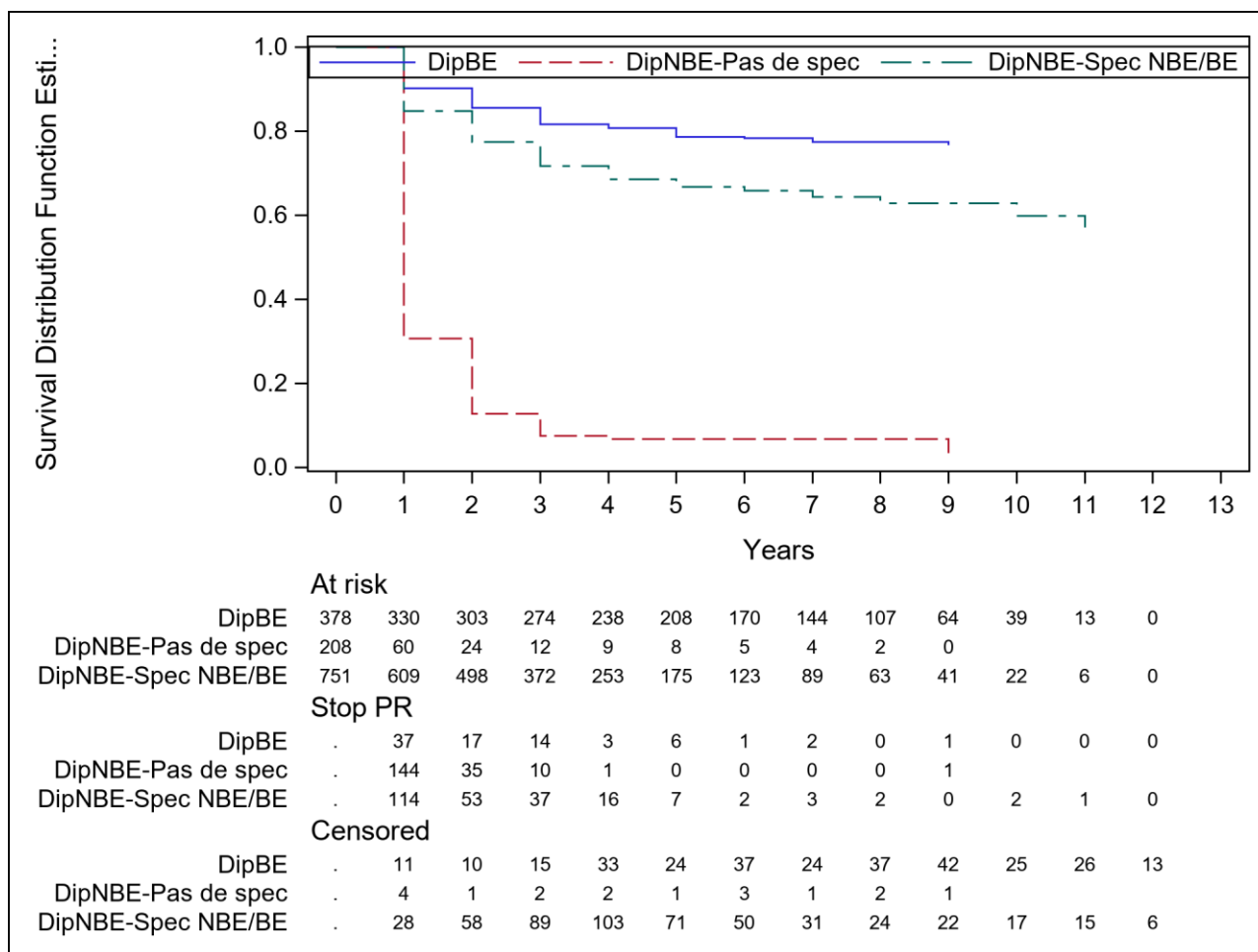
Wat betreft de niet-Belgische artsen met een **basisdiploma behaald in het buitenland met een specialiteit**, bestaat er geen enkel verschil in het praktijkprofiel in de gezondheidszorg tussen zij die hun specialisatie in België hebben behaald (342 artsen) en zij die hun specialisatie in het buitenland hebben behaald (390 artsen) (Bijlage 21).

De plaats van **domicilie** die vermeld staat bij de extractie van de gegevens toont duidelijk een verschil in gedrag wat betreft de beroepspraktijk in de gezondheidszorg in België, zoals blijkt uit Bijlage 22.

De analyse per **gemeenschap** wijst op een lichte daling in de Franse Gemeenschap na 2 of 3 jaar praktijk, maar de curves zijn vrij gelijkaardig (Bijlage 23).

Tot slot blijkt uit de analyse op basis van de **4 meest vertegenwoordigde nationaliteiten** (Bijlage 24) dat ongeveer 27% van de artsen met de Britse nationaliteit na 1 jaar niet meer actief zijn in de gezondheidszorg; bij de 3 andere nationaliteiten is dat ongeveer 20%. Het aandeel personen die hun praktijk stopzetten ligt hoger bij de artsen met de Britse nationaliteit en lager bij de artsen met de Nederlandse nationaliteit. De artsen met de Franse en met de Roemeense nationaliteit zitten hier tussenin.

Figuur 27. 'Overlevingscurve' van de artsen met een niet-Belgische nationaliteit met het eerste jaar LTP tussen 2005 en 2013 en die minstens een jaar actief waren in de gezondheidszorg tot 2016, op basis van de oorsprong van het basisdiploma en de specialiteit, 31/12/2016

Bron: gegevens van PlanKad 2004-2016

At risk = Artsen actief in de gezondheidszorg in België.

Stop PR = Artsen die hun praktijk in de gezondheidszorg in België stopzetten.

Censored = Artsen nog steeds actief in de gezondheidszorg in 2016, laatste beschikbare jaar (de zogenaamde 'gecensureerde' artsen).

6.3. Inactieve beroepsbeoefenaars in België

Het is mogelijk om informatie te verkrijgen over de beroepsbeoefenaars die naar België komen om een opleiding te volgen, zich te registreren of te werken, maar het is moeilijker om informatie te verkrijgen over de beroepsbeoefenaars die België verlaten.

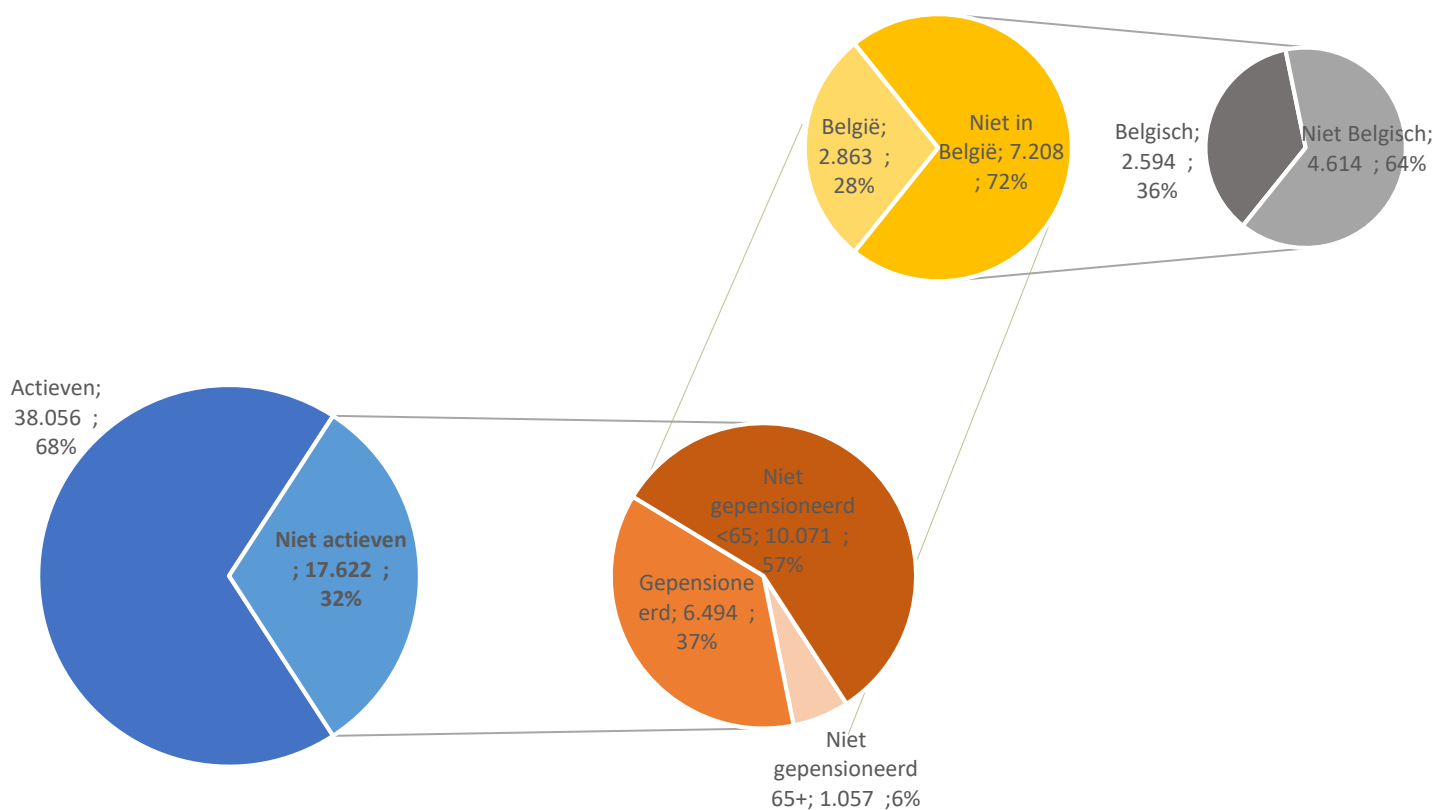
PlanKad artsen 2004-2016 geeft een raming van het aantal beroepsbeoefenaars dat België verlaten heeft en dat er niet langer actief is.

Van het aantal artsen die hun beroep mogen uitoefenen op 31 december 2016, zijn 17.622 artsen niet actief in België (dat is 32%).

10.071 daarvan (dat is 63%) zijn niet gepensioneerd en zijn jonger dan 65 jaar.

Van die laatste groep zijn er 7.208 (dat is 72%) niet gedomicilieerd in België, waarvan 4.614 niet-Belgische beroepsbeoefenaars (64%) en 2.594 Belgische beroepsbeoefenaars (36%).

Figuur 28. Beschrijving van de inactieve beroepsbeoefenaars, in 2016

Figuur 29 geeft het aantal en het percentage niet-Belgische beroepsbeoefenaars die niet actief zijn op de arbeidsmarkt in België en die jonger zijn dan 65 jaar, op basis van de nationaliteit en op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma.

Wat alle specialiteiten samen betreft, (met uitzondering van de artsen in opleiding) zijn 5.759 van de 7.979 beroepsbeoefenaars met een niet-Belgische nationaliteit die hun beroep mogen uitoefenen en jonger zijn dan 65 jaar niet actief in België (72,2%), en zijn 4.359 van de 6.152 beroepsbeoefenaars met een land van oorsprong van het basisdiploma buiten België die hun beroep mogen uitoefenen en jonger zijn dan 65 jaar, niet actief in België (70,9%).

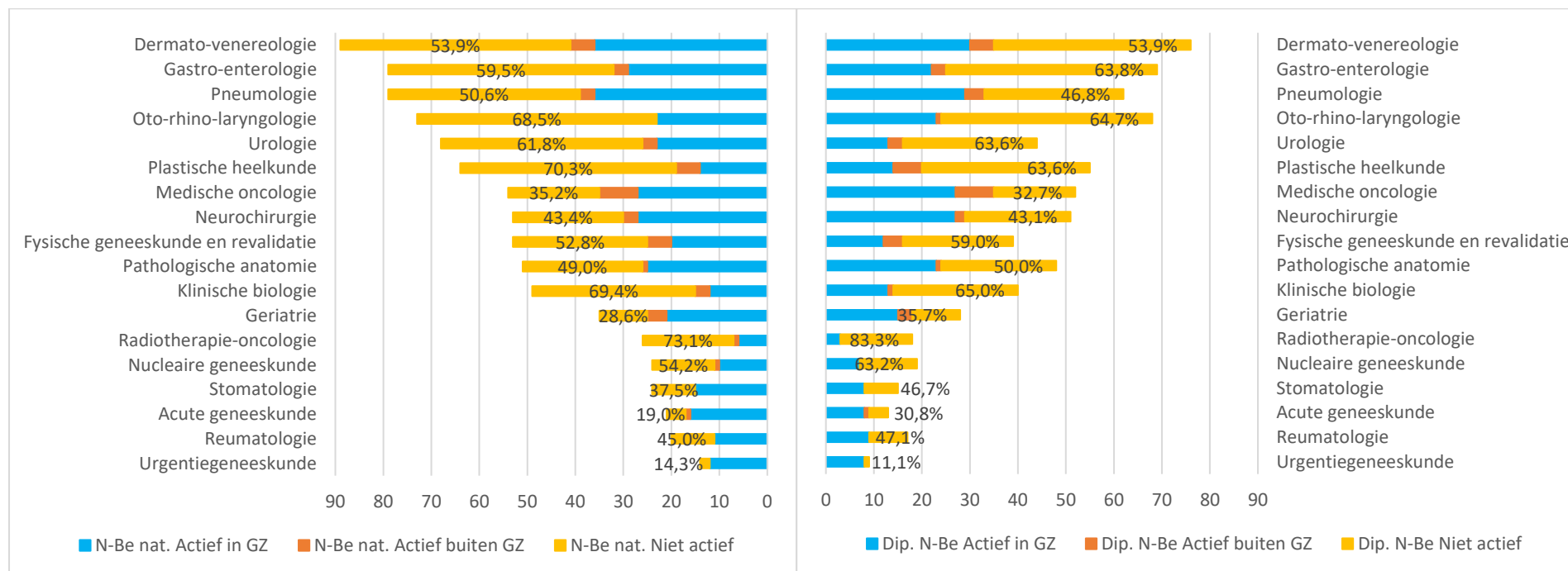
Die globale aantallen maskeren grote verschillen tussen de specialiteiten (van 10% tot 93,8%, met 0% voor de specialiteit buiten het RIZIV 'beheer van gezondheidsgegevens', maar slechts 1 persoon is geen Belg).

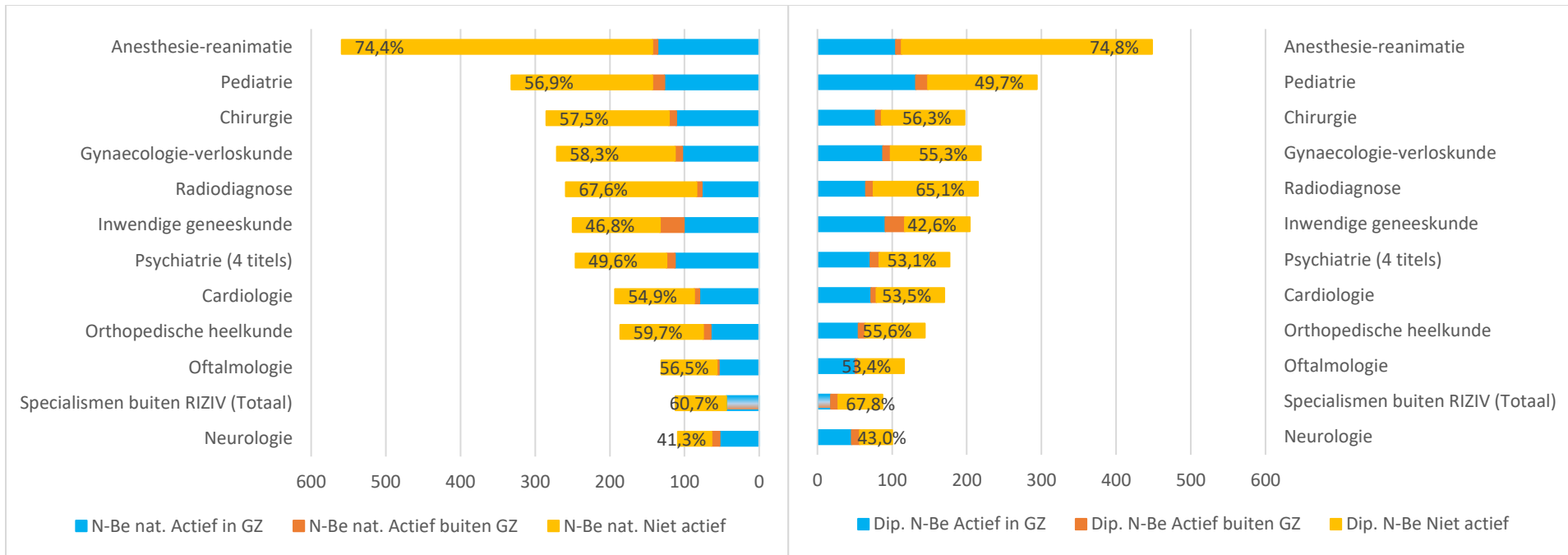
Wat betreft de beroepsbeoefenaars met een niet-Belgische nationaliteit die niet actief zijn in België en jonger zijn dan 65 jaar, zijn de medische disciplines uitgeoefend in het kader van het RIZIV waar we de laagste percentages inactiviteit zien de urgentiegeneeskunde (14,3%), de acute geneeskunde (19,0%), de geriatrie (28,6%) en de medische oncologie (35,2%).

De medische disciplines uitgeoefend in het kader van het RIZIV waar we de hoogste percentages inactiviteit zien bij de buitenlandse beroepsbeoefenaars jonger dan 65 jaar, zijn de anesthesie-reanimatie (74,4%), de radiotherapie-oncologie (73,1%), de plastische chirurgie (70,3%) en de klinische biologie (69,4%).

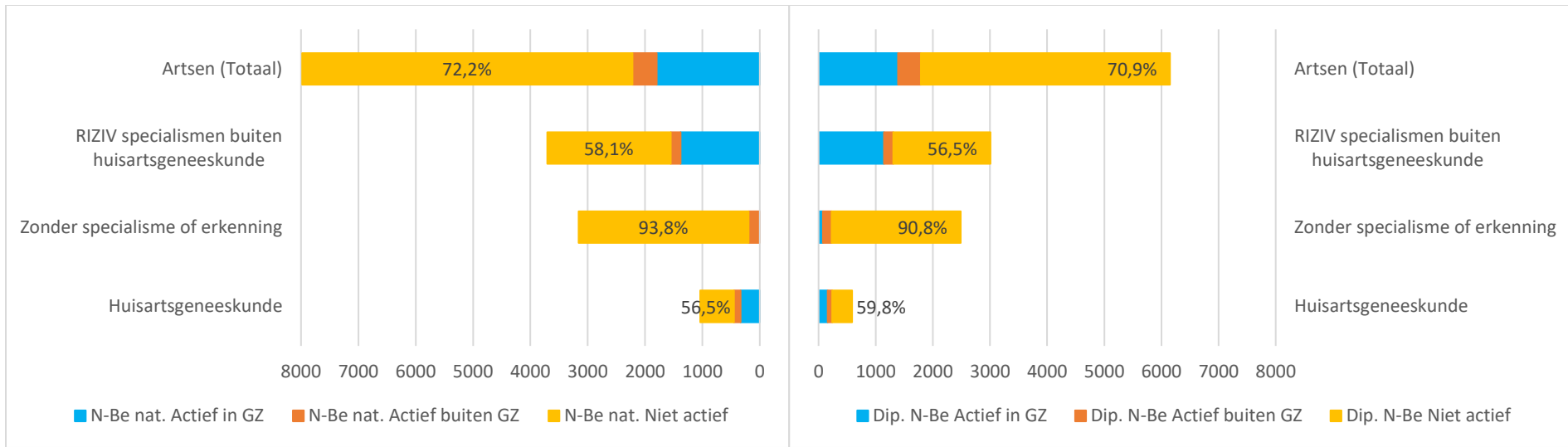
Ter vergelijking, de inactiviteitscijfers per specialiteit variëren van 2,9% tot 21,8% voor de beroepsbeoefenaars met de Belgische nationaliteit en jonger dan 65 jaar, met een specialiteit buiten het RIZIV (gerechtelijke geneeskunde) met 0%. Figuur 30 geeft de inactiviteitsgraad op basis van de nationaliteit van de beroepsbeoefenaar, voor elke specialiteit.

Figuur 29. Verdeling van de beroepsbeoefenaars die hun beroep mogen uitoefenen in België, jonger dan 65 jaar, met een niet-Belgische nationaliteit of met een land van oorsprong van het basisdiploma buiten België op basis van hun activiteit in België, per medische specialiteit, in 2016

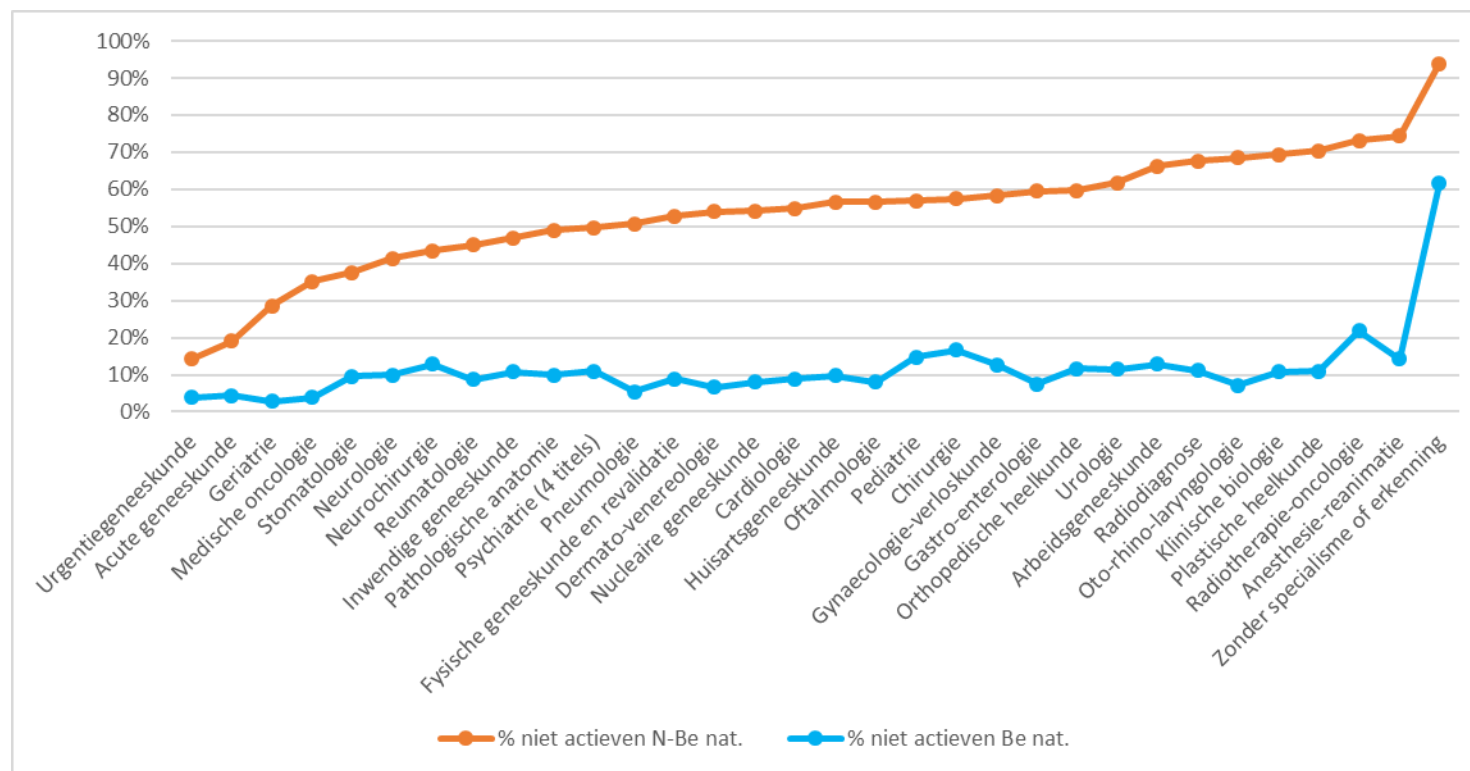

Figuur 30. Inactiviteitsgraad van de beroepsbeoefenaars die hun beroep mogen uitoefenen in België, jonger dan 65 jaar, met de Belgische of niet-Belgische nationaliteit, per medische specialiteit, in 2016

7. Conclusies

Het is belangrijk voor de Belgische planning om de workforce te kunnen opvolgen die afkomstig is uit het buitenland en niet onderworpen is aan quota¹¹, in tegenstelling tot de Belgische gediplomeerden.

Het feit dat de mobiliteit zich voordoet op verschillende tijdstippen tijdens het traject van de beroepsbeoefenaar (de basisstudies, de specialiteiten, maar ook de toegang tot het beroep), maakt het moeilijk om dit fenomeen te doorgronden.

In de basisopleiding geneeskunde tellen we ongeveer 3 keer meer niet-Belgische studenten in de Franse Gemeenschap in vergelijking met de Vlaamse Gemeenschap. In de Franse Gemeenschap tellen we heel wat Franse studenten, omwille van het toelatingsexamen en de hoge kostprijs van de studies in Frankrijk. Een vergelijkbaar fenomeen, maar minder uitgesproken, zien we in de Vlaamse Gemeenschap, met de studenten afkomstig uit Nederland.

Sommige studenten die afkomstig zijn uit het buitenland behalen hun basisdiploma in België en keren terug naar hun land van oorsprong om zich te specialiseren. Het betreft hoofdzakelijk inwoners van onze buurlanden. Dat fenomeen is eerder zeldzaam bij de Fransen (ongeveer 10%) en zien we vaker bij de Nederlanders (ongeveer 40%). Dat valt te verklaren door het feit dat Frankrijk, in tegenstelling tot Nederland, een filter toepast bij de toegang tot de specialisatiestages.

Het merendeel van de studenten uit het buitenland starten na de basisopleiding geneeskunde ook hun specialisatie in België.

Bovendien zijn er in het buitenland opgeleide kandidaten die zich in België specialiseren en het systeem van contingentering omzeilen, dat niet van toepassing is op hun in het buitenland behaalde diploma's (ongeveer 6% van de kandidaten hebben een basisdiploma behaald in het buitenland). De 4 landen van oorsprong van het basisdiploma die het meest vertegenwoordigd zijn, zijn Italië, Nederland, Frankrijk en Roemenië.

Als we het aantal erkenningen bekijken die jaarlijks worden toegekend, ligt het aandeel artsen met een buitenlandse nationaliteit hoger bij de specialisten (ongeveer 20% in de Vlaamse Gemeenschap en 40% in de Franse Gemeenschap) dan bij de huisartsen (ongeveer 5% in de Vlaamse Gemeenschap en 25% in de Franse Gemeenschap).

Het is nadat ze hun specialisatie hebben behaald dat sommige uit het buitenland afkomstige studenten terugkeren naar hun land van oorsprong om er hun beroep uit te oefenen. Ze zijn echter ingeschreven in het kadaster van de gezondheidszorgbeoefenaars die hun beroep mogen uitoefenen in België, aangezien ze een erkenning en een visa hebben verkregen.

Omgekeerd zijn er buitenlanders die volledig buiten België werden opgeleid die naar ons land komen, in theorie om er te werken (ongeveer 250-300 personen per jaar). De wetgeving die het vrije verkeer in Europa regelt zorgt voor een eenvoudig systeem van mobiliteit.

Globaal bekeken is op 31 december 2016, van de beroepsbeoefenaars die hun beroep mogen uitoefenen in België met een niet-Belgische nationaliteit en jonger dan 65 jaar, 72% niet actief op het Belgisch grondgebied, met grote verschillen op basis van de specialiteit (van 10% tot 94%).

---

¹¹ Een wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen werd aangenomen door de commissie voor de volksgezondheid, het leefmilieu en de maatschappelijke hernieuwing op 13 februari 2019. Dit voorstel beoogt een quotum in te voeren voor artsen die aan een buitenlandse universiteit zijn opgeleid. De uitvoeringsmodaliteiten worden momenteel geanalyseerd.

Ook al is er op federaal niveau geen politieke wil om werk te maken van de aanwerving van beroepsbeoefenaars uit het buitenland, toch moeten we vaststellen dat er individuele initiatieven worden genomen door zorginstellingen om personeel aan te werven in het buitenland. In bepaalde medische specialiteiten zijn er, hoewel er in theorie voldoende beoefenaars zijn, namelijk bepaalde activiteiten die niet gegarandeerd zijn, en die tekorten worden opgevuld het rekruteren van artsen in het buitenland.

De analyse van de gegevens met betrekking tot de activiteit van de beroepsbeoefenaars op de Belgische arbeidsmarkt laat toe om de globale impact van de mobiliteit bij studenten en beroepsbeoefenaars te evalueren.

Op 31 december 2016 heeft twee derde van de in de Belgische gezondheidszorg actieve beroepsbeoefenaars die hun basisdiploma buiten België hebben behaald, zijn basisopleiding in Roemenië, in Nederland, in Frankrijk of in Groot-Brittannië gevolgd.

Op 31 december 2016 varieert het percentage niet-Belgische artsen bij de beroepsbeoefenaars die actief zijn in de gezondheidszorg per specialiteit (van 3% tot 16%). Dat kan ofwel betekenen dat bepaalde specialiteiten aantrekkelijker zijn voor artsen van buitenlandse afkomst, ofwel dat er beroepsbeoefenaars van buitenlandse afkomst vacante plaatsen binnen die specialiteiten invullen.

Dat percentage niet-Belgische artsen ligt aanzienlijk hoger bij de artsen zonder erkenning die actief zijn in de gezondheidszorg: 24%. Zodra ze actief zijn in de gezondheidszorg in België, stellen we vast dat de niet-Belgen zonder erkenning hun activiteit in België snel stopzetten (na 1 of 2 jaar praktijk).

Bovendien is het niveau van activiteit (gemiddeld VTE) van de artsen van buitenlandse origine lager dan dat van de Belgische artsen.

De beroepsbeoefenaars van buitenlandse afkomst hebben dus een beperkte activiteit op de Belgische arbeidsmarkt.

8. BIJLAGEN

Bijlage 1. Verdeling van de Belgische en niet-Belgische populatie op basis van de verschillende gewesten, op 1 januari 2019

	BELGISCH		BUITENLANDS		TOTALE POPULATIE	
	n	%	n	%	N	%
Vlaams Gewest	5.993.148	91,0	595.921	9,0	6.589.069	100,0
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	786.445	65,1	422.097	34,9	1.208.542	100,0
Waals Gewest	3.260.388	89,7	373.407	10,3	3.633.795	100,0
België	10.039.981	87,8	1.391.425	12,2	11.431.406	100,0

Bron: FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie

Studenten die de basisopleiding geneeskunde volgen

Bijlage 2. Verdeling van de aantallen studenten geneeskunde in het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, op basis van de nationaliteit (studenten ingeschreven in het programma artsen - bachelor + master)

JAAR	Opleiding	TOTAAL AANTAL		NATIONALITEIT			
		N	%	Belgisch		Niet-Belgisch	
				n	%	n	%
2004-2005	Geneeskunde	741	100,0	675	91,1	66	8,9
	Geneeskunde (arts)	2.775	100,0	2.563	92,4	212	7,6
	Huisarts	306	100,0	285	93,1	21	6,9
	Totaal	3.822	100,0	3.523	92,2	299	7,8
2005-2006	Geneeskunde	1.539	100,0	1.411	91,7	128	8,3
	Geneeskunde (arts)	2.308	100,0	2.142	92,8	166	7,2
	Huisarts	288	100,0	269	93,4	19	6,6
	Totaal	4.135	100,0	3.822	92,4	313	7,6
2006-2007	Geneeskunde	2.321	100,0	2.135	92,0	186	8,0
	Geneeskunde (arts)	1.916	100,0	1.789	93,4	127	6,6
	Huisarts	148	100,0	143	96,6	5	3,4
	Totaal	4.385	100,0	4.067	92,8	318	7,2
2007-2008	Geneeskunde	3.000	100,0	2.754	91,8	246	8,2
	Geneeskunde (arts)	1.491	100,0	1.389	93,2	102	6,8
	Huisarts	10	100,0	9	90,0	1	10,0
	Totaal	4.501	100,0	4.152	92,3	349	7,7
2008-2009	Geneeskunde	3.787	100,0	3.473	91,7	314	8,3
	Geneeskunde (arts)	1.084	100,0	1.010	93,2	74	6,8
	Totaal	4.871	100,0	4.483	92,1	388	7,9
2009-2010	Geneeskunde	587	100,0	546	93,1	41	6,9
	Geneeskunde (arts)	4.835	100,0	4.423	91,5	412	8,5
	Totaal	5.422	100,0	4.969	91,7	453	8,3
2010-2011	Geneeskunde	4	100,0	1	25,0	3	75,0
	Geneeskunde (arts)	5.661	100,0	5.197	91,8	464	8,2
	Totaal	5.665	100,0	5.198	91,8	467	8,2
2011-2012	Geneeskunde	1	100,0	-	0,0	1	100,0
	Geneeskunde (arts)	5.807	100,0	5.317	91,6	490	8,4
	Totaal	5.808	100,0	5.317	91,6	491	8,4
2012-2013	Geneeskunde	6.000	100,0	5.489	91,5	511	8,5
2013-2014	Geneeskunde	6.290	100,0	5.755	91,5	535	8,5
2014-2015	Geneeskunde	6.491	100,0	5.960	91,8	531	8,2
2015-2016	Geneeskunde	6.631	100,0	6.143	92,6	488	7,4
2016-2017	Geneeskunde	6.829	100,0	6.368	93,2	461	6,8
2017-2018	Geneeskunde	7.138	100,0	6.680	93,6	458	6,4
2018-2019	Geneeskunde						

Bron: Tot opleidingsjaar 2013-2014: Specifieke vraag aan het Agentschap voor Hoger Onderwijs.

Van 1999 tot 2007 is de datum van de telling 1 februari, nadien 30 september.

Vanaf opleidingsjaar 2014-2015: aantallen overgenomen van de website van de Vlaamse regering: <http://dataloep-publiek.vlaanderen.be>

Types onderwijs: academische bachelors, masters, kandidaturen en licenties.

De opleiding **geneeskunde (arts) en huisarts** stemt overeen met de oude kandidaturen en licenties.

De andere benamingen voor **geneeskunde** verwijzen naar de bachelors en de masters die samen worden verrekend.

Bijlage 3. Verdeling van de aantallen generatiestudenten medische wetenschappen in de Franse Gemeenschap op basis van het feit of ze houder zijn of niet van een middelbaar diploma met een Belgisch programma

JAAR	BELGISCH DIPLOMA		NIET-BELGISCH DIPLOMA		TOTAAL N
	n	%	n	%	
2004-2005	883	91,4	83	8,6	966
2005-2006	966	89,0	120	11,0	1.086
2006-2007	1.042	88,1	141	11,9	1.183
2007-2008	1.029	85,8	171	14,3	1.200
2008-2009	1.157	89,0	143	11,0	1.300
2009-2010	1.454	85,8	240	14,2	1.694
2010-2011	1.663	83,2	336	16,8	1.999
2011-2012	1.670	81,8	371	18,2	2.041
2012-2013	1.825	86,5	284	13,5	2.109
2013-2014	1.571	86,0	256	14,0	1.827
2014-2015	1.826	86,4	288	13,6	2.114
2015-2016	1.471	92,6	118	7,4	1.589

Bron: cref.be

Bijlage 4. Verdeling van de aantallen studenten geneeskunde in de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit van de studenten

JAAR	OPLEIDING	TOTAAL AANTAL		NATIONALITEIT						NIET-BELGISCHE NATIONALITEIT							
		Totaal		Belgisch		Niet-Belgisch		Niet gekend		Frankrijk		Luxemburg		Rest EU Of EU		Buiten de EU	
		N	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
2004-2005	1ste cyclus	2.406	100	1.945	80,8	445	18,5	16	0,7	144	6,0	26	1,1	80	3,3	195	8,1
	2de cyclus	1.329	100	1.134	85,3	192	14,4	3	0,2	83	6,2	10	0,8	25	1,9	74	5,6
	Totaal	3.735	100	3.079	82,4	637	17,1	19	0,5	227	6,1	36	1,0	105	2,8	269	7,2
2005-2006	1ste cyclus	2.751	100	2.211	80,4	520	18,9	20	0,7	204	7,4	28	1,0	85	3,1	203	7,4
	2de cyclus	1.396	100	1.202	86,1	191	13,7	3	0,2	79	5,7	17	1,2	20	1,4	75	5,4
	Totaal	4.147	100	3.413	82,3	711	17,1	23	0,6	283	6,8	45	1,1	105	2,5	278	6,7
2006-2007	1ste cyclus	2.912	100	2.337	80,3	552	19,0	23	0,8	231	7,9	37	1,3	96	3,3	188	6,5
	2de cyclus	1.484	100	1.263	85,1	214	14,4	7	0,5	82	5,5	25	1,7	27	1,8	80	5,4
	Totaal	4.396	100	3.600	81,9	766	17,4	30	0,7	313	7,1	62	1,4	123	2,8	268	6,1
2007-2008	1ste cyclus	2.894	100	2.334	80,6	544	18,8	16	0,6	241	8,3	30	1,0	104	3,6	169	5,8
	2de cyclus	1.662	100	1.417	85,3	240	14,4	5	0,3	83	5,0	31	1,9	35	2,1	91	5,5
	Totaal	4.556	100	3.751	82,3	784	17,2	21	0,5	324	7,1	61	1,3	139	3,1	260	5,7
2008-2009	1ste cyclus	3.177	100	2.614	82,3	551	17,3	12	0,4	258	8,1	31	1,0	103	3,2	159	5,0
	2de cyclus	1.790	100	1.534	85,7	248	13,9	8	0,4	86	4,8	30	1,7	44	2,5	88	4,9
	Totaal	4.967	100	4.148	83,5	799	16,1	20	0,4	344	6,9	61	1,2	147	3,0	247	5,0
2009-2010	1ste cyclus	4.092	100	3.293	80,5	788	19,3	11	0,3	378	9,2	50	1,2	161	3,9	199	4,9
	2de cyclus	1.844	100	1.583	85,8	257	13,9	4	0,2	98	5,3	32	1,7	47	2,5	80	4,3
	Totaal	5.936	100	4.876	82,1	1.045	17,6	15	0,3	476	8,0	82	1,4	208	3,5	279	4,7
2010-2011	1ste cyclus	5.043	100	3.858	76,5	1.173	23,3	12	0,2	618	12,3	61	1,2	221	4,4	273	5,4
	2de cyclus	1.996	100	1.704	85,4	290	14,5	2	0,1	121	6,1	33	1,7	56	2,8	80	4,0
	Totaal	7.039	100	5.562	79,0	1.463	20,8	14	0,2	739	10,5	94	1,3	277	3,9	353	5,0
2011-2012	1ste cyclus	5.742	100	4.228	73,6	1.508	26,3	6	0,1	790	13,8	77	1,3	251	4,4	390	6,8
	2de cyclus	2.160	100	1.852	85,7	306	14,2	2	0,1	146	6,8	31	1,4	57	2,6	72	3,3
	Totaal	7.902	100	6.080	76,9	1.814	23,0	8	0,1	936	11,8	108	1,4	308	3,9	462	5,8
2012-2013	1ste cyclus	6.026	100	4.500	74,7	1.526	25,3	NB	NB	NB		NB		1.086	18,0	440	7,3
	2de cyclus	2.431	100	2.078	85,5	353	14,5	NB	NB	NB		NB		275	11,3	78	3,2
	Totaal	8.457	100	6.578	77,8	1.879	22,2	NB	NB	NB		NB		1.361	16,1	518	6,1

JAAR	OPLEI DING	TOTAAL AANTAL		NATIONALITEIT						NIET-BELGISCHE NATIONALITEIT							
		Totaal		Belgisch		Niet-Belgisch		Niet gekend		Frankrijk		Luxemburg		Rest EU Of EU		Buiten de EU	
		N	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
2013-2014	1ste cyclus	5.926	100	4.405	74,3	1.521	25,7	NB	NB	NB		1.117		18,8	404	6,8	
	2de cyclus	2.851	100	2.375	83,3	476	16,7	NB	NB	NB		365		12,8	111	3,9	
	Totaal	8.777	100	6.780	77,2	1.997	22,8	NB	NB	NB		1.482		16,9	515	5,9	
2014-2015	1ste cyclus	6.114	100	4.523	74,0	1.591	26,0	NB	NB	NB		1.166		19,1	425	7,0	
	2de cyclus	3.256	100	2.687	82,5	569	17,5	NB	NB	NB		444		13,6	125	3,8	
	Totaal	9.370	100	7.210	76,9	2.160	23,1	NB	NB	NB		1.610		17,2	550	5,9	
2015-2016	1ste cyclus	5.258	100	4.019	76,4	1.239	23,6	NB	NB	NB		905		17,2	334	6,4	
	2de cyclus	3.510	100	2.862	81,5	648	18,5	NB	NB	NB		486		13,8	162	4,6	
	Totaal	8.768	100	6.881	78,5	1.887	21,5	NB	NB	NB		1.391		15,9	496	5,7	

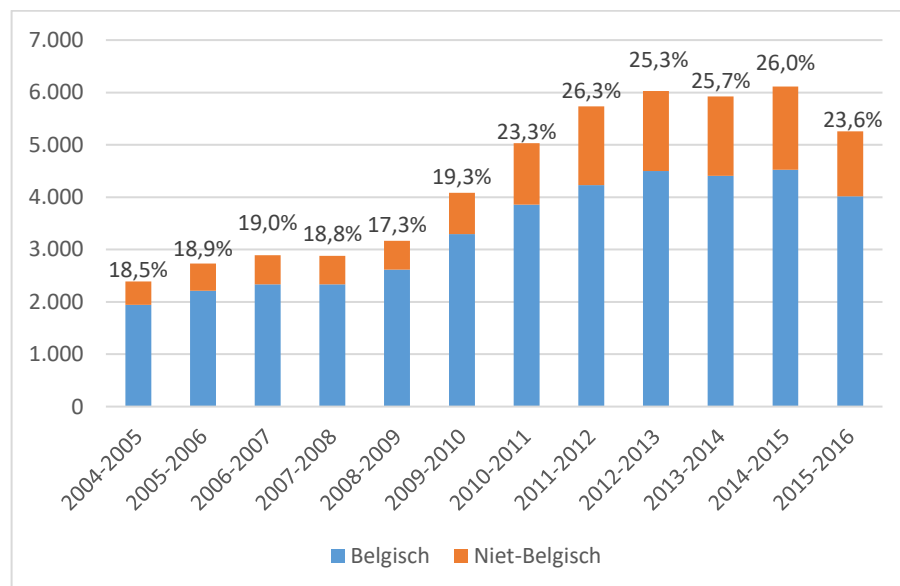
Bron: cref.be

Eerste cyclus: academische bachelors en kandidaturen.

Tweede cyclus: masters en licenties.

NB = niet beschikbaar

Bijlage 5. Verdeling van de aantallen studenten in de eerste cyclus geneeskunde in het onderwijs van de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit

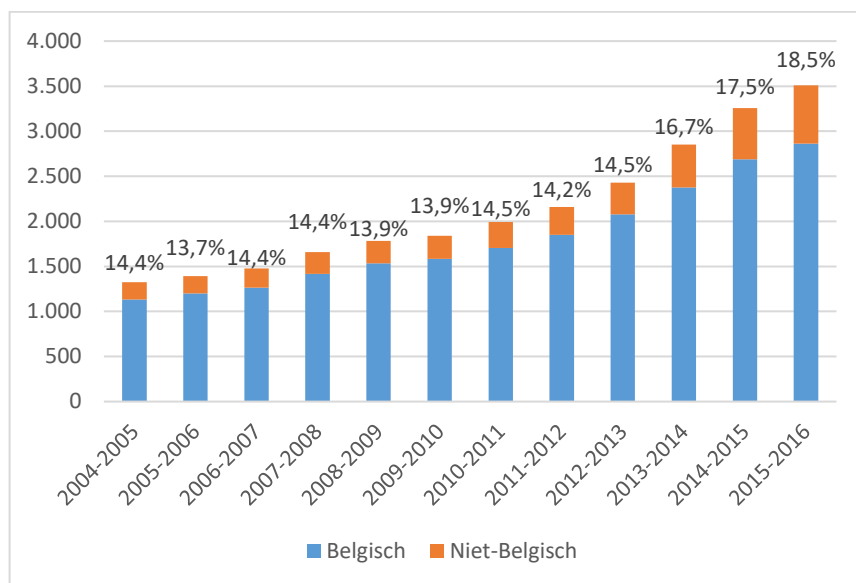

Bron: cref.be

Eerste cyclus: academische bachelors en kandidaturen.

Bijlage 6. Verdeling van de aantallen studenten in de tweede cyclus geneeskunde in het onderwijs van de Franse Gemeenschap op basis van de nationaliteit

Bron: cref.be
Tweede cyclus: masters en licenties.

Gediplomeerden

Bijlage 7. Verdeling van de diploma's van de Nederlandstalige Belgische universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap op basis van de nationaliteit van de studenten.

JAAR	DIPLOMA N	NATIONALITEIT					
		België		Nederland		Andere	
		n	%	n	%	n	%
2004	526	480	91,3	38	7,2	8	1,5
2005	439	404	92,0	31	7,1	4	0,9
2006	360	336	93,3	22	6,1	2	0,6
2007	417	397	95,2	16	3,8	4	1,0
2008	416	396	95,2	13	3,1	7	1,6
2009	482	461	95,6	16	3,3	5	1,0
2010	575	548	95,3	21	3,7	6	1,0
2011	659	620	94,1	34	5,2	5	0,8
2012	718	676	94,2	31	4,3	11	1,5
2013	748	694	92,8	39	5,2	15	2,0
2014	717	663	92,5	48	6,7	6	0,8
2015	753	703	93,4	40	5,3	10	1,3
2016	879	817	92,9	51	5,8	11	1,3
2017	843	788	93,5	49	5,8	6	0,7
2018	1.502	1.396	92,9	82	5,5	24	1,6

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie kadaster van 17/11/2014.
Vanaf 2014: extractie kadaster van 31/03/2019.

Bijlage 8. Verdeling van de studenten met een diploma basisgeneeskunde in de Franse Gemeenschap op basis van hun nationaliteit.

JAAR	DIPLOMA N	NATIONALITEIT						Frankrijk	
		België		Buitenlander EU		Buitenlander niet-EU		n	%
		n	%	n	%	n	%		
2005	314	262	83,4	33	10,5	19	6,1	ND	ND
2006	322	284	88,2	19	5,9	19	5,9	ND	ND
2007	315	276	87,6	28	8,9	11	3,5	ND	ND
2008	342	297	86,8	28	8,2	17	5,0	ND	ND
2009	369	324	87,8	30	8,1	15	4,1	ND	ND
2010	407	350	86,0	35	8,6	22	5,4	ND	ND
2011	467	404	86,5	43	9,2	20	4,3	ND	ND
2012	462	405	87,6	44	9,5	13	2,8	ND	ND
2013	429	381	88,9	38	8,9	10	2,3	ND	ND
2014	572	480	83,9	70	12,2	22	3,8	ND	ND
2015	607	520	85,7	69	11,4	18	3,0	ND	ND
2016	735	643	87,5	79	10,7	13	1,8	51	6,9
2017	839	687	81,9	117	13,9	35	4,2	85	10,1
2018	1778	1468	82,6	224	12,6	82	4,6	161	9,1

Bronnen: Tot 2015: cref.be.

Vanaf 2016: extractie uit het kadaster van 31/03/2019.

Beroepsbeoefenaars op basis van hun medische specialisatie in België

Bijlage 9. Verdeling van de gediplomeerden van de Nederlandstalige Belgische universiteiten die geen stageplan hebben aangevat in de contingentering, op basis van hun nationaliteit

JAAR	TOTAAL			BELGIË			NEDERLAND			ANDERE		
	Diploma's N	Geen stageplannen * n %		Diploma's N	Geen stageplannen * n %		Diploma's N	Geen stageplannen * n %		Diploma's N	Geen stageplannen * n %	
2004	526	51	9,7	480	37	7,7	38	10	17,2	8	4	50,0
2005	439	41	9,3	404	21	5,2	31	18	58,1	4	2	50,0
2006	360	38	10,6	336	28	5,2	22	9	40,9	2	1	50,0
2007	417	38	9,1	397	28	7,1	16	7	43,8	4	3	75,0
2008	416	41	9,9	396	32	8,1	13	6	45,2	7	3	42,9
2009	482	25	5,2	461	15	3,3	16	6	37,5	5	4	80,0
2010	575	34	5,9	548	25	4,6	21	8	38,1	6	1	16,7
2011	659	48	7,3	620	32	5,2	34	14	41,2	5	2	40,0
2012	718	49	6,8	676	30	4,4	31	13	41,9	11	6	54,5
2013	748	79	10,6	694	53	7,6	39	16	41,0	15	10	66,7
2014	717	50	7,0	663	30	4,5	48	15	31,3	6	5	83,3
2015	753	50	6,6	703	24	3,4	40	19	47,5	10	7	70,0
2016	879	66	7,5	817	37	4,5	51	21	41,2	11	8	72,7
2017	843	70	8,3	788	50	6,3	49	18	36,7	6	2	33,3
2018	1.502	261	17,4	1.396	205	14,7	82	47	57,3	24	9	37,5

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie kadaster van 17/11/2014.

Vanaf 2014: extractie kadaster van 31/03/2019.

*Belgische diploma's die niet zijn opgenomen in de quota.

Zonder de inwoners van Luxemburg, Liechtenstein en Malta, want die zijn vrijgesteld van de quota.

Bijlage 10. Verdeling van de gediplomeerden van de Franstalige Belgische universiteiten die geen stageplan hebben aangevat in de contingentering, op basis van hun nationaliteit.

JAAR	TOTAAL			BELGIË			FRANKRIJK			ANDERE		
	Diploma's	Geen stageplannen*		Diploma's	Geen stageplannen*		Diploma's	Geen stageplannen*		Diploma's	Geen stageplannen*	
	N	n	%	N	n	%	N	n	%	N	n	%
2004	310	26	8,4	286	21	7,3	16	3	18,8	8	2	25,0
2005	312	22	7,1	273	15	5,5	23	4	17,4	16	3	18,8
2006	320	12	3,8	297	11	3,7	12	1	8,3	11	0	0,0
2007	308	4	1,3	283	2	0,7	18	1	5,6	7	1	14,3
2008	337	6	1,8	304	5	1,6	21	0	0,0	12	1	8,3
2009	361	7	1,9	331	5	1,5	17	2	11,8	13	0	0,0
2010	400	8	2,0	359	5	1,4	15	1	6,7	26	2	7,7
2011	457	11	2,4	408	8	2,0	20	2	10,0	29	1	3,4
2012	455	17	3,7	407	12	2,9	24	1	4,2	24	4	16,7
2013	420	13	3,1	379	8	2,1	25	2	8,0	16	3	18,8
2014	571	21	3,7	488	17	3,5	43	0	0,0	40	4	10,0
2015	606	23	3,8	528	15	2,8	46	2	4,3	32	6	18,8
2016	735	36	4,9	643	25	3,9	51	3	5,9	41	8	19,5
2017	839	67	8,0	687	42	6,1	85	14	16,5	67	11	16,4
2018	1.778	298	16,8	1.468	198	13,5	161	45	28,0	149	55	36,9

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie kadaster van 17/11/2014.

Vanaf 2014: extractie kadaster van 31/03/2019.

*Belgische diploma's die niet zijn opgenomen in de quota.

Zonder de inwoners van Luxemburg, Liechtenstein en Malta, want die zijn vrijgesteld van de quota.

Bijlage 11. Verdeling van de eerste aanvragen van een RIZIV-nummer van kandidaat-artsen op basis van de oorsprong van hun basisdiploma

KANDIDAAT-ARTSEN Jaar	LAND VAN OORSPRONG VAN HET DIPLOMA							
	Totaal		België		Andere Europese landen		niet-Europees land	
	N	%	n	%	n	%	n	%
2011	1.364	100,0	1.265	92,7	89	6,5	10	0,7
2012	1.286	100,0	1.170	91,0	93	7,2	23	1,8
2013	1.177	100,0	1.110	94,3	62	5,3	5	0,4
2014	1.136	100,0	1.051	92,5	76	6,7	9	0,8
2015	1.594	100,0	1.410	88,5	166	10,4	18	1,1
2016	1.609	100,0	1.492	92,7	103	6,4	14	0,9
2017	1.686	100,0	1.581	93,8	90	5,3	15	0,9
2018	2.639	100,0	2.561	97,0	64	2,4	14	0,5

Bron: extractie kadaster van 24/07/2019

Beroepsbeoefenaars die hun beroep mogen uitoefenen in België

Bijlage 12. Evolutie van het aantal erkenningen op basis van de nationaliteit voor de huisartsen en specialisten in de Vlaamse Gemeenschap van 2004 tot 2018

	Nationaliteit	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
HUISARTSEN	België	139	138	113	135	91	124	110	126	168	197	204	206	234	261	303
	Nederland	5	4	8	1	1	5	5	4	4	9	8	11	11	17	20
	EU (andere)	1	3	2	1	3	.	3	3	1	4	0	0	6	4	1
	Buiten EU	.	.	.	.	.	1	1	1	.	1	0	0	1	2	1
	Niet gekend	.	.	.	1	.	.	.	.	1	.	1	0	0	0	0
	TOTAAL		145	145	123	138	95	130	119	134	174	211	213	217	252	284
SPECIALISTEN	België	748	373	472	444	866	617	388	350	329	305	334	382	423	417	483
	Nederland	21	28	41	47	35	33	29	66	67	70	64	72	56	78	80
	EU (andere)	3	2	12	5	10	22	9	15	27	34	37	43	24	27	34
	Buiten EU	1	1	1	.	2	.	.	4	6	6	5	4	2	5	6
	Niet gekend	1	1	1	.	.	1	2	.	.	.	0	0	0	0	2
	TOTAAL		774	405	527	496	913	673	428	435	429	415	440	501	505	527
TOTAAL	België	887	511	585	579	957	741	498	476	497	502	538	588	657	678	786
	Nederland	26	32	49	48	36	38	34	70	71	79	72	83	67	95	100
	EU (andere)	4	5	14	6	13	22	12	18	28	38	37	43	30	31	35
	Buiten EU	1	1	1	.	2	1	1	5	6	7	5	4	3	7	7
	Niet gekend	1	1	1	1	.	1	2	.	1	.	1	0	0	0	2
	TOTAAL		919	550	650	634	1.008	803	547	569	603	626	653	718	757	811

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie uit het kadaster van 27/11/2014.

Vanaf 2014: extractie kadaster van 09/07/2019.

Bijlage 13. Evolutie van het aantal erkenningen op basis van de nationaliteit voor de huisartsen en specialisten in de Franse Gemeenschap van 2004 tot 2018

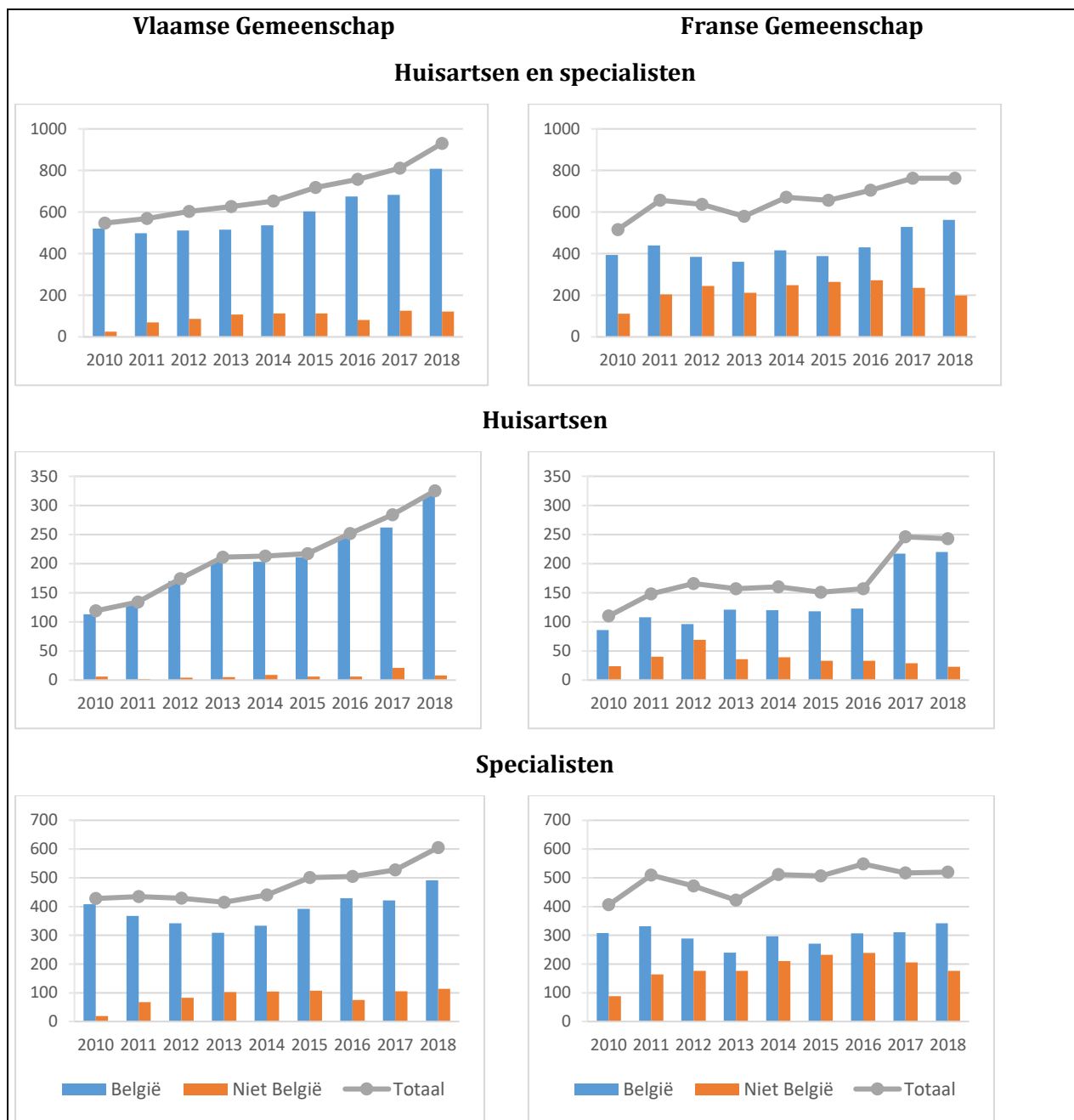
	Nationaliteit	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
HUISARTSEN	België	129	112	140	81	104	93	81	92	93	113	117	111	113	190	201
	Frankrijk	8	6	10	11	12	7	19	33	51	26	28	26	30	31	21
	EU (andere)	10	6	6	6	4	2	9	16	17	12	14	13	12	13	17
	Buiten EU	.	1	1	3	5	4	1	7	5	5	1	1	2	12	4
	Niet gekend	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	0	0	0	0	0
	TOTAAL		147	125	157	101	125	106	110	148	166	157	160	151	157	246
SPECIALISTEN	België	738	357	477	385	800	482	290	334	273	234	300	280	307	297	321
	Frankrijk	32	34	35	42	74	41	37	39	56	47	52	58	64	50	67
	EU (andere)	29	30	52	54	63	48	68	125	131	125	150	149	154	152	113
	Buiten EU	3	4	3	6	8	6	7	9	10	14	8	19	22	17	19
	Niet gekend	1	1	4	1	.	2	4	2	1	2	1	0	1	1	0
	TOTAAL		803	426	571	488	945	579	406	509	471	422	511	506	548	517
TOTAAL	België	867	469	617	466	904	575	371	426	366	347	417	391	420	487	522
	Frankrijk	40	40	45	53	86	48	56	72	107	73	80	84	94	81	88
	EU (andere)	39	36	58	60	67	50	77	141	148	137	164	162	166	165	130
	Buiten EU	3	5	4	9	13	10	7	16	15	19	9	20	24	29	23
	Niet gekend	1	1	4	1	.	2	5	2	1	3	1	0	1	1	0
	TOTAAL		950	551	728	589	1070	685	516	657	637	579	671	657	705	763

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie uit het kadaster van 27/11/2014.

Vanaf 2014: extractie kadaster van 09/07/2019.

Bijlage 14. Evolutie van het aantal erkenningen op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma voor de huisartsen en specialisten, per gemeenschap

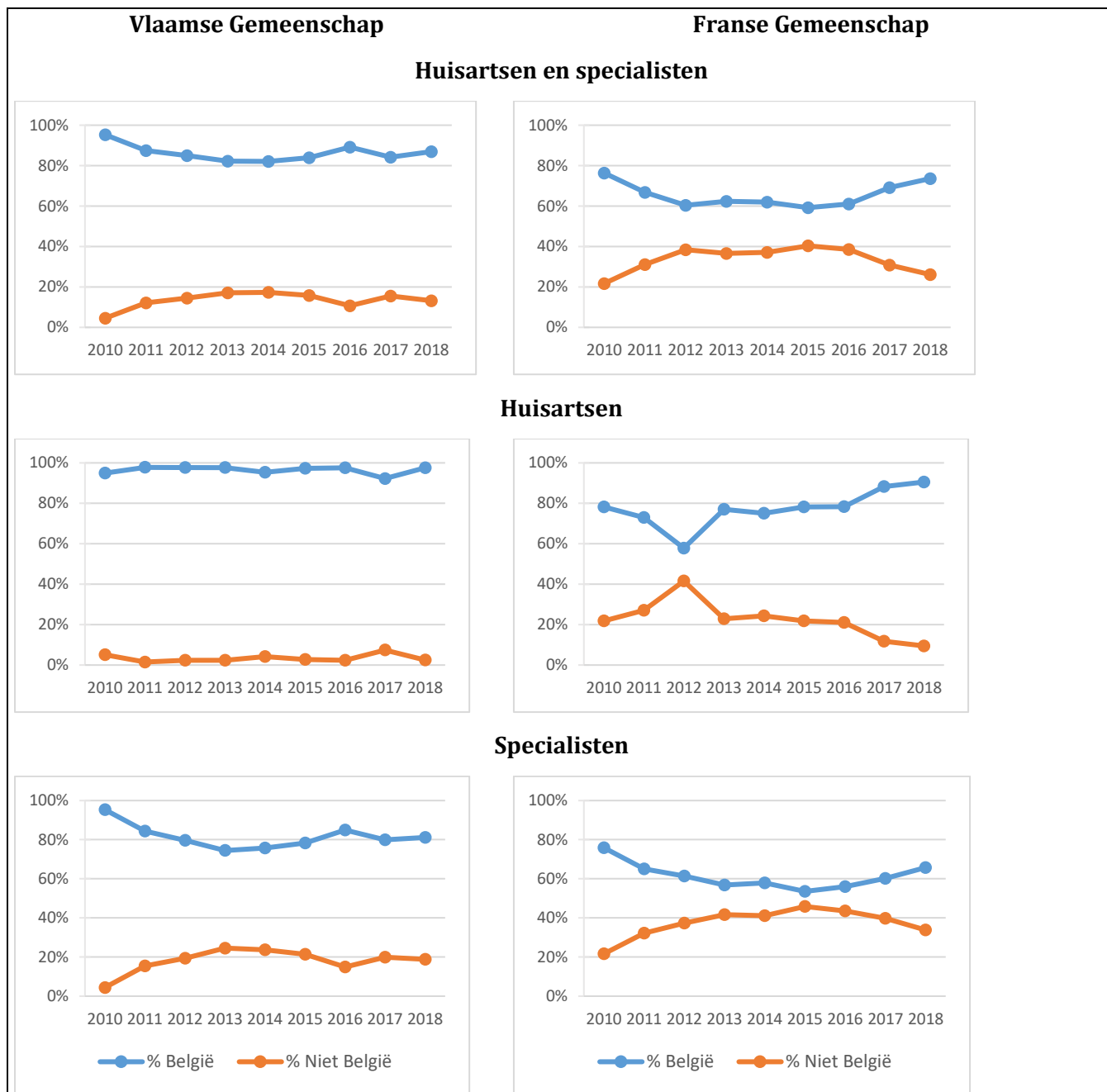
Bronnen: Van 2010 tot 2013: extractie uit het kadaster van 27/11/2014.

Vanaf 2014: extractie kadaster van 09/07/2019.

Het aantal artsen van wie het land van oorsprong van het basisdiploma niet gekend is, is niet opgenomen in het aantal artsen met een basisdiploma in België of buiten België. Het is wel opgenomen in het totale aantal artsen (grijze lijnen).

Bijlage 15. Evolutie van het percentage erkenningen op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma voor de huisartsen en specialisten, per gemeenschap.

Bronnen: Van 2010 tot 2013: extractie uit het kadaster van 27/11/2014.

Vanaf 2014: extractie kadaster van 09/07/2019.

De percentages artsen van wie het land van oorsprong van het basisdiploma niet gekend is, zijn niet opgenomen, wat verklaart waarom het totale % van de artsen met een basisdiploma in België of buiten België niet altijd 100 % bedraagt.

Bijlage 16. Aantal erkenningen op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma voor de huisartsen en specialisten in de Vlaamse Gemeenschap van 2010 tot 2018

	Oorsprong diploma	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
HUISARTSEN	België	113	131	170	206	203	211	246	262	317
	Nederland	2	.	2	2	8	6	0	12	7
	EU (andere)	3	2	1	3	0	0	5	6	1
	Buiten EU	1	.	1	.	1	0	1	3	0
	Niet gekend	.	1	.	.	1	0	0	1	0
	TOTAAL		119	134	174	211	213	217	252	284
SPECIALISTEN	België	408	367	342	309	333	392	429	421	491
	Nederland	7	48	53	65	62	57	47	69	68
	EU (andere)	10	16	22	31	38	43	24	30	36
	Buiten EU	2	3	8	6	4	7	4	6	10
	Niet gekend	1	1	4	4	3	2	1	1	0
	TOTAAL		428	435	429	415	440	501	505	527
TOTAAL	België	521	498	512	515	536	603	675	683	808
	Nederland	10	48	55	68	70	63	47	81	75
	EU (andere)	12	18	23	33	38	43	29	36	37
	Buiten EU	3	3	9	6	5	7	5	9	10
	Niet gekend	1	2	4	4	4	2	1	2	0
	TOTAAL		547	569	603	626	653	718	757	811

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie uit het kadaster van 27/11/2014.

Vanaf 2014: extractie kadaster van 09/07/2019.

Bijlage 17. Aantal erkenningen op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma voor de huisartsen en specialisten in de Franse Gemeenschap van 2010 tot 2018

	Oorsprong diploma	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
HUISARTSEN	België	86	108	96	121	120	118	123	217	220
	Frankrijk	12	26	48	22	25	15	20	14	10
	EU (andere)	12	12	18	12	12	15	8	9	11
	Buiten EU	.	2	3	2	2	3	5	6	2
	Niet gekend	.	.	1	.	1	0	1	0	0
	TOTAAL		110	148	166	157	160	151	157	246
SPECIALISTEN	België	308	331	289	240	296	271	307	311	342
	Frankrijk	27	29	29	32	41	38	51	39	40
	EU (andere)	60	130	136	128	159	181	164	146	118
	Buiten EU	1	5	11	16	10	13	24	21	18
	Niet gekend	10	14	6	6	5	3	2	0	2
	TOTAAL		406	509	471	422	511	506	548	517
TOTAAL	België	394	439	385	361	416	389	430	528	562
	Frankrijk	39	55	77	54	66	53	71	53	50
	EU (andere)	72	142	154	140	171	196	172	155	129
	Buiten EU	1	7	14	18	12	16	29	27	20
	Niet gekend	10	14	7	6	6	3	3	0	2
	TOTAAL		516	657	637	579	671	657	705	763

Bronnen: Van 2004 tot 2013: extractie uit het kadaster van 27/11/2014.

Vanaf 2014: extractie kadaster van 09/07/2019.

Bijlage 18. Aantal beroepserkenningen voor de huisartsen en specialisten van 2011 tot 2018

Erkenningen op basis van nationaliteit van het diploma																
Land van het diploma	Huisartsen en specialisten								Huisartsen							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Duitsland	30 (7)	17 (1)	20 (4)	17 (3)	17 (4)	16 (4)	19 (3)	19 (10)	1	3 (1)	1	0	0	2 (1)	0	0
Oostenrijk	1	2	3	1	3	2 (1)	0	1	0	0	1	1	1	1 (1)	0	0
Bulgarije	4 (1)	5 (1)	7	5 (1)	2	5	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyprus	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kroatië	0	0	0	0	1	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Denemarken	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Spanje	3	16 (1)	9 (1)	16	25 (1)	18 (1)	25	16	1	3	1	3	4	2 (1)	4	1
Estland	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Finland	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Frankrijk	47 (3)	71	54 (1)	54	47 (1)	63 (1)	39	46	24 (1)	50	29 (1)	23	14	19	17	11
Griekenland	12 (1)	25 (5)	22 (1)	20 (1)	18 (1)	23	38 (2)	11	1	1	1	0	0	0	1	0
Hongarije	2	1	3	0	3	3	2	5	0	0	0	0	0	0	1	0
Ierland	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IJsland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Italië	11	11 (1)	19 (1)	22 (3)	20	23	18	22	0	1	1	0	0	0	0	0
Letland	0	3	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liechtenstein	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Litouwen	2	4	0	2	0	1	1	3	0	1	0	0	0	0	0	0
Luxemburg	0	0	2	0	0	1	0	2 (2)	0	0	2	0	0	1	0	2 (2)
Malta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Noorwegen	0	0	0	1	0	1	0	1 (1)	0	0	0	0	0	0	0	0
Nederland	33 (8)	43 (13)	62 (8)	58 (16)	69 (14)	48 (14)	69 (15)	68 (9)	0	2	3 (1)	5 (2)	5 (1)	1 (1)	5 (2)	3
Polen	0	0	2	2	4	5	4	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Portugal	0	5 (1)	2	12	17	9	9	4	0	1	0	1	1	0	1	0
Roemenië	65 (26)	71 (22)	66 (26)	78 (11)	81 (7)	68 (10)	43 (2)	41 (1)	6 (2)	6 (2)	5 (1)	6	5	6	5	3
Verenigd Koninkrijk	2 (1)	5 (1)	5 (3)	5 (1)	5 (2)	1 (1)	8 (1)	8	2 (1)	2	1	1	1 (1)	1 (1)	2	3
Slovakije	2	0	3	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Slovenië	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Zwitserland	5 (3)	3 (1)	6 (1)	4 (2)	10 (3)	2 (1)	9 (3)	5 (1)	1 (1)	0	0	0	2	0	1	0
Zweden	2	1	0	2	0	3	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0
Tsjechoslowakije	0	1	1	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	223	284	289	302	329	297	291	265	37	70	45	40	33	34	37	24
Aantal Be nat.	50	47	46	38	33	33	26	24	5	3	3	2	2	5	2	2
% Be nat.	22,4	16,5	15,9	12,6	10,0	11,1	8,9	9,1	13,5	4,3	6,7	5,0	6,1	14,7	5,4	8,3

Bron: extractie uit het kadaster van 24/07/2019.

De aantallen tussen haakjes zijn de aantallen artsen met de Belgische nationaliteit. nota: De nationaliteit van de arts is de nationaliteit die vermeld wordt bij de extractie van de gegevens in 2019 en niet de nationaliteit van de arts bij zijn beroepserkenning. Daardoor kunnen de aantallen en percentages artsen met de Belgische nationaliteit voor de langst geleden jaren dus overschat worden.

Bijlage 19. Aantal en percentage artsen van Belgische en buitenlandse afkomst, volgens het type erkenning (huisartsen, specialisten en zonder erkenning), van 2003 tot 2013

	OORSPRONG	Huisartsen		Specialisten		Artsen zonder erkenning		TOTAAL	
		N	%	N	%	N	%	N	%
2003	Belgisch	14.921	99,1	20.489	96,6	10.274	93,0	45.684	96,5
	Buitenlands	142	0,9	722	3,4	771	7,0	1.635	3,5
	Totaal	15.063	100,0	21.211	100,0	11.045	100,0	47.319	100,0
2004	Belgisch	15.132	99,1	21.852	96,6	9.607	92,3	46.591	96,5
	Buitenlands	145	0,9	767	3,4	800	7,7	1.712	3,5
	Totaal	15.277	100,0	22.619	100,0	10.407	100,0	48.303	100,0
2005	Belgisch	15.319	99,0	22.457	96,5	9.425	91,5	47.201	96,2
	Buitenlands	154	1,0	816	3,5	875	8,5	1.845	3,8
	Totaal	15.473	100,0	23.273	100,0	10.300	100,0	49.046	100,0
2006	Belgisch	15.508	99,0	23.176	96,3	8.995	90,3	47.679	95,9
	Buitenlands	161	1,0	892	3,7	961	9,7	2.014	4,1
	Totaal	15.669	100,0	24.068	100,0	9.956	100,0	49.693	100,0
2007	Belgisch	15.629	98,9	23.828	96,1	8.669	87,5	48.126	95,3
	Buitenlands	167	1,1	969	3,9	1.238	12,5	2.374	4,7
	Totaal	15.796	100,0	24.797	100,0	9.907	100,0	50.500	100,0
2008	Belgisch	15.727	98,9	24.551	95,8	8.314	84,3	48.592	94,6
	Buitenlands	182	1,1	1.070	4,2	1.543	15,7	2.795	5,4
	Totaal	15.909	100,0	25.621	100,0	9.857	100,0	51.387	100,0
2009	Belgisch	15.866	98,8	25.003	95,6	8.275	82,1	49.144	94,0
	Buitenlands	190	1,2	1.164	4,4	1.803	17,9	3.157	6,0
	Totaal	16.056	100,0	26.167	100,0	10.078	100,0	52.301	100,0
2010	Belgisch	15.941	98,6	25.373	95,2	8.463	79,8	49.777	93,2
	Buitenlands	219	1,4	1.272	4,8	2.147	20,2	3.638	6,8
	Totaal	16.160	100,0	26.645	100,0	10.610	100,0	53.415	100,0
2011	Belgisch	16.068	98,4	25.738	94,5	8.765	77,6	50.571	92,2
	Buitenlands	260	1,6	1.492	5,5	2.525	22,4	4.277	7,8
	Totaal	16.328	100,0	27.230	100,0	11.290	100,0	54.848	100,0
2012	Belgisch	16.210	98,0	26.074	93,7	9.142	76,1	51.426	91,2
	Buitenlands	328	2,0	1.742	6,3	2.865	23,9	4.935	8,8
	Totaal	16.538	100,0	27.816	100,0	12.007	100,0	56.361	100,0
2013	Belgisch	16.423	97,8	26.350	92,9	9.454	75,9	52.227	90,7
	Buitenlands	365	2,2	2.006	7,1	3.001	24,1	5.372	9,3
	Totaal	16.788	100,0	28.356	100,0	12.455	100,0	57.599	100,0

Bron: extractie uit het kadaster van 16/05/2014.

Buitenlandse oorsprong = niet-Belgische houders van een diploma behaald in het buitenland.

	OORSPRONG	Huisartsen		Specialisten		Artsen zonder erkenning		TOTAAL	
		N	%	N	%	N	%	N	%
2014	Belgisch	15.620	96,9	27.104	90,9	9.574	75,8	52.298	89,3
	Buitenlands	505	3,1	2.717	9,1	3.050	24,2	6.272	10,7
	<i>Be Nat</i>	137	0,8	592	2,0	381	3,0	1.110	1,9
	<i>Niet-Be Nat</i>	368	2,3	2.125	7,1	2.669	21,1	5.162	8,8
	Totaal	16.125	100,0	29.821	100,0	12.624	100,0	58.570	100,0
2015	Belgisch	15.804	96,7	27.508	90,0	9.928	75,4	53.240	88,6
	Buitenlands	543	3,3	3.041	10,0	3.233	24,6	6.817	11,4
	<i>Be Nat</i>	144	0,9	620	2,0	371	2,8	1.135	1,9
	<i>Niet-Be Nat</i>	399	2,4	2.421	7,9	2.862	21,7	5.682	9,5
	Totaal	16.347	100,0	30.549	100,0	13.161	100,0	60.057	100,0
2016	Belgisch	16.033	96,5	27.993	89,4	10.413	75,5	54.439	88,2
	Buitenlands	578	3,5	3.330	10,6	3.374	24,5	7.282	11,8
	<i>Be Nat</i>	147	0,9	645	2,1	366	2,7	1.158	1,9
	<i>Niet-Be Nat</i>	431	2,6	2.685	8,6	3.008	21,8	6.124	9,9
	Totaal	16.611	100,0	31.323	100,0	13.787	100,0	61.721	100,0
2017	Belgisch	16.349	96,3	28.476	88,7	10.872	76,0	55.697	87,9
	Buitenlands	626	3,7	3.619	11,3	3.442	24,0	7.687	12,1
	<i>Be Nat</i>	156	0,9	664	2,1	361	2,5	1.181	1,9
	<i>Niet-Be Nat</i>	470	2,8	2.955	9,2	3.081	21,5	6.506	10,3
	Totaal	16.975	100,0	32.095	100,0	14.314	100,0	63.384	100,0
2018	Belgisch	16.713	96,2	29.006	88,2	12.782	78,4	58.501	87,9
	Buitenlands	653	3,8	3.885	11,8	3.524	21,6	8.062	12,1
	<i>Be Nat</i>	160	0,9	681	2,1	367	2,3	1.208	1,8
	<i>Niet-Be Nat</i>	493	2,8	3.204	9,7	3.157	19,4	6.854	10,3
	Totaal	17.366	100,0	32.891	100,0	16.306	100,0	66.563	100,0

Bron: extractie uit het kadaster van 09/07/2019.

Oorsprong diploma Belgisch / Buitenlands: artsen die hun diploma behaald hebben in België / in het buitenland.

Oorsprong diploma Buitenlands: Be Nat / Niet-Be Nat: Belgische / niet-Belgische houders die hun diploma behaald hebben in het buitenland.

Actieve beroepsbeoefenaars

Bijlage 20. Verdeling van de beroepsbeoefenaars actief in de gezondheidszorg* in België op basis van de nationaliteit en op basis van het land van oorsprong van het basisdiploma, per medische specialiteit, in 2016

Specialiteiten	Beroepsbeoefenaars actief op de Belgische arbeidsmarkt									
	Nationaliteit				Land van oorsprong van het basisdiploma				VTE	
	Belgisch		Niet-Belgisch		België		Buiten België		BE	Niet-BE
	n	%	n	%	n	%	n	%	Gem.	Gem.
Huisartsgeneeskunde	11.984	97,0	371	3,0	12.168	98,5	187	1,5	0,99	0,77
Pediatrie	1.286	90,8	130	9,2	1.281	90,5	135	9,5	1,06	0,85
Geriatric	262	92,6	21	7,4	268	94,7	15	5,3	1,11	0,88
Oftalmologie	922	94,0	59	6,0	924	94,2	57	5,8	1,11	1,09
Otorinolaryngologie	569	96,0	24	4,0	567	95,6	26	4,4	1,02	0,87
Dermato-venereologie	665	94,9	36	5,1	666	95,0	35	5,0	1,02	1,03
Urgentiegeneeskunde	116	90,6	12	9,4	120	93,8	8	6,3	0,85	0,80
Acute geneeskunde	267	94,0	17	6,0	276	97,2	8	2,8	1,26	1,51
Inwendige geneeskunde	1.154	91,9	102	8,1	1.164	92,7	92	7,3	1,24	1,14
Cardiologie	921	91,7	83	8,3	924	92,0	80	8,0	1,08	0,89
Gastro-enterologie	612	95,2	31	4,8	619	96,3	24	3,7	0,96	0,81
Pneumologie	490	93,2	36	6,8	496	94,3	30	5,7	1,03	0,67
Reumatologie	198	94,7	11	5,3	199	95,2	10	4,8	1,18	0,83
Fysische geneeskunde en revalidatie	415	95,4	20	4,6	423	97,2	12	2,8	0,90	0,86
Medische oncologie	201	87,8	28	12,2	201	87,8	28	12,2	1,03	0,94
Radiotherapie-oncologie	166	96,5	6	3,5	169	98,3	3	1,7	1,08	1,26
Anesthesie-reanimatie	1.764	92,8	136	7,2	1.791	94,3	109	5,7	1,11	0,96
Chirurgie	1.058	90,3	114	9,7	1.093	93,3	79	6,7	1,05	0,93
Plastische chirurgie	204	93,2	15	6,8	205	93,6	14	6,4	1,00	0,96
Neurochirurgie	149	84,2	28	15,8	149	84,2	28	15,8	0,99	0,89
Stomatologie	238	94,1	15	5,9	245	96,8	8	3,2	0,97	0,78
Orthopedische chirurgie	829	92,5	67	7,5	841	93,9	55	6,1	0,99	0,73
Gynaecologie-verloskunde	1.201	92,0	105	8,0	1.213	92,9	93	7,1	0,99	0,82
Urologie	319	93,3	23	6,7	329	96,2	13	3,8	1,01	0,79
Pathologische anatomie	275	91,4	26	8,6	275	91,4	26	8,6	1,07	0,99
Klinische biologie	356	96,7	12	3,3	355	96,5	13	3,5	1,35	1,33
Radiodiagnostiek	1.336	94,4	79	5,6	1.345	95,1	70	4,9	0,98	0,90
Nucleaire geneeskunde	230	95,8	10	4,2	233	97,1	7	2,9	1,00	0,92
Psychiatrie (4 titels)	1.679	93,5	117	6,5	1.716	95,5	80	4,5	1,08	0,96
Neurologie	475	90,0	53	10,0	480	90,9	48	9,1	1,10	0,95
Arbeidsgeneeskunde*	917	160,3	35	6,1	923	161,4	29	5,1	0,62	0,69
Beheer van gezondheidsgegevens*	52	226,1	1	4,3	52	226,1	1	4,3	0,76	0,80
Gerechtelijke geneeskunde*	36	327,3	0	0,0	36	327,3	0	0,0	0,43	0
Verzekeringsgeneeskunde en medische expertise*	1.026	336,4	9	3,0	1.033	338,7	2	0,7	0,34	0,26
Zonder specialiteit of erkenning*	630	251,0	200	79,7	595	237,1	235	93,6	0,54	0,41
RIZIV specialiteiten uitgezonderd huisartsgeneeskunde (Totaal)	18.357	92,8	1.416	7,2	18.567	93,9	1.206	6,1	1,06	0,93
Specialiteiten buiten RIZIV (Totaal)*	1.978	221,3	45	5,0	1.991	222,7	32	3,6	0,48	0,61
Alle specialiteiten (Totaal)	30.716	94,3	1.868	5,7	31.101	95,4	1.483	4,6	1,03	0,89
Kandidaten in opleiding*	5.323	93,5	735	12,9	5.653	99,3	405	7,1	0,80	0,79

Artsen die op een actieve wijze 2 titels cumuleren worden geteld binnen elke specialiteit die ze uitoefenen. In de totalen wordt elke persoon echter slechts 1 keer meegeteld.

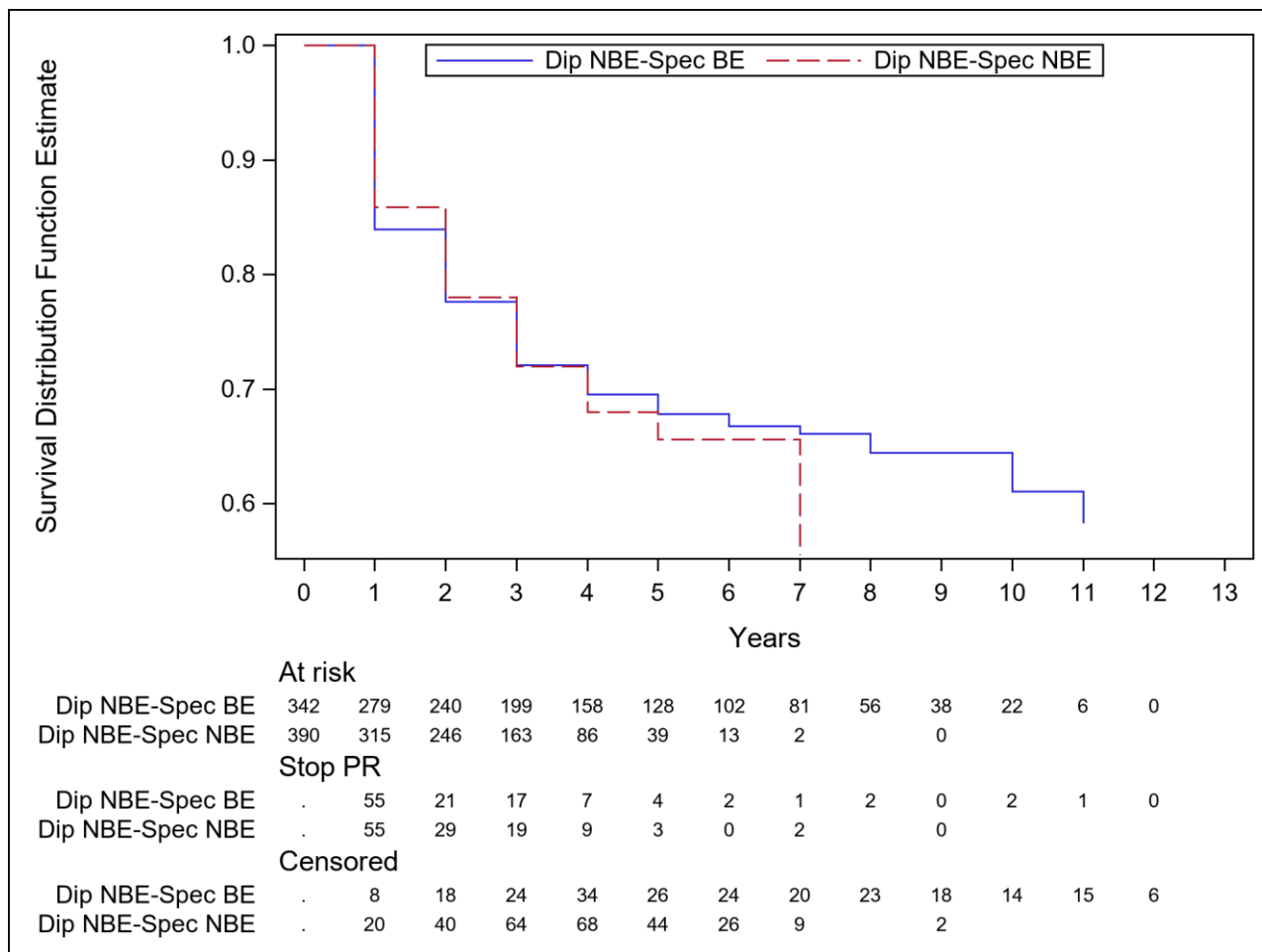
* Voor de specialiteiten buiten het RIZIV, de artsen zonder specialiteit of erkenning, de artsen in opleiding, zijn het de aantallen van de actieve beroepsbeoefenaars, ongeacht het activiteitsdomein, die zijn weergegeven.

Legende:

Specialiteit buiten het RIZIV
Synthesegroep

Bijlage 21. Overlevingscurve van de artsen (Totaal) met een niet-Belgische nationaliteit met een basisdiploma behaald in het buitenland, met het eerste jaar LTP tussen 2005 en 2013 en die tot 2016 minstens een jaar actief zijn geweest in de gezondheidszorg, op basis van de plaats waar de specialisatie werd gevolgd, 31/12/2016

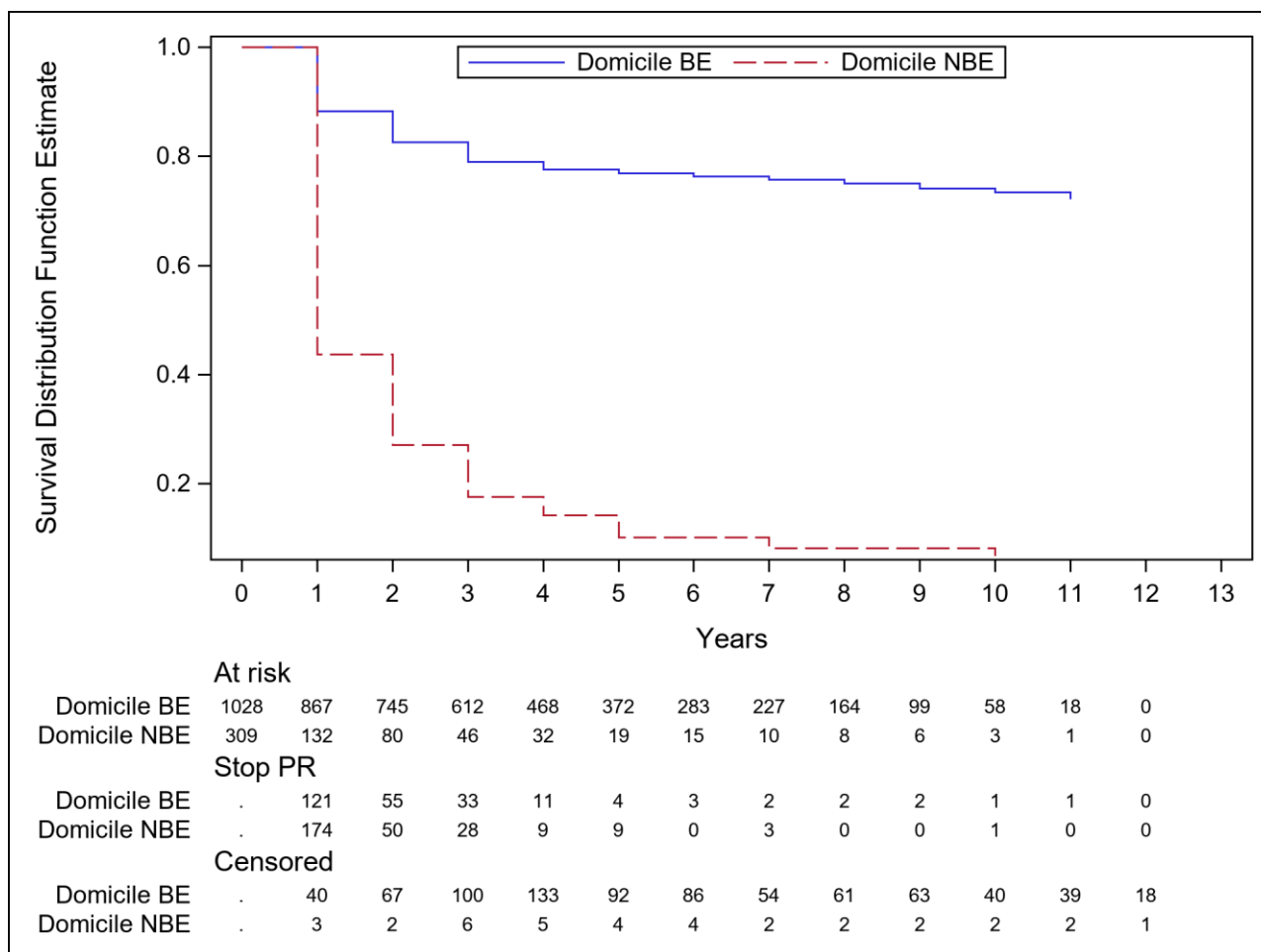
Bron: gegevens van PlanKad 2004-2016

At risk = Artsen actief in de gezondheidszorg in België.

Stop PR = Artsen die hun praktijk in de gezondheidszorg in België stopzetten.

Censored = Artsen nog steeds actief in de gezondheidszorg in 2016, laatste beschikbare jaar (de zogenaamde 'gecensureerde' artsen).

Bijlage 22. Overlevingscurve van de artsen (Totaal) met een niet-Belgische nationaliteit met het eerste jaar LTP tussen 2005 en 2013 en die tot 2016 minstens een jaar actief zijn geweest in de gezondheidszorg, op basis van de plaats van hun domicilie, 31/12/2016

Bron: gegevens van PlanKad 2004-2016

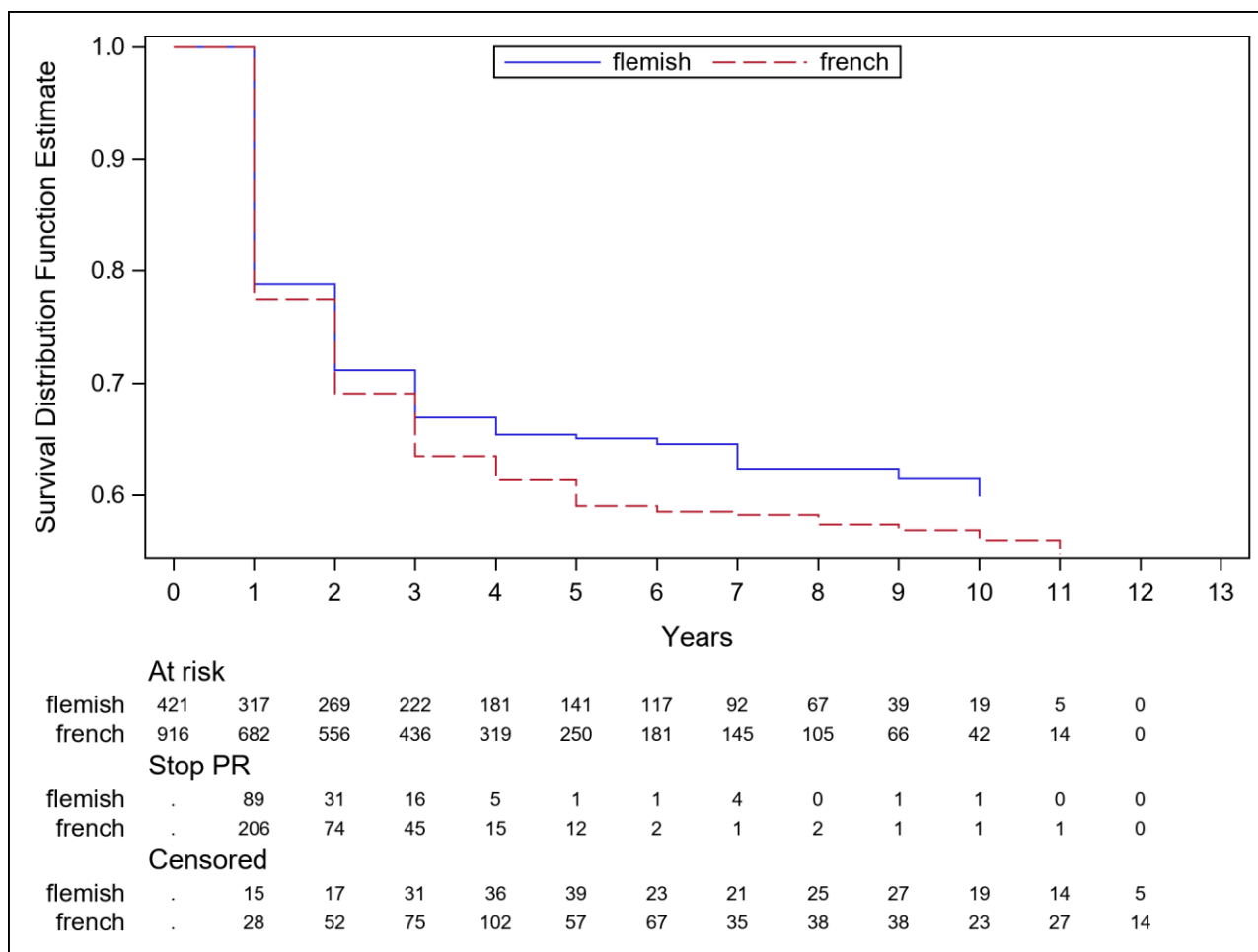
At risk = Artsen actief in de gezondheidszorg in België.

Stop PR = Artsen die hun praktijk in de gezondheidszorg in België stopzetten.

Censored = Artsen nog steeds actief in de gezondheidszorg in 2016, laatste beschikbare jaar (de zogenaamde 'gecensureerde' artsen).

Bijlage 23. Overlevingscurve van de artsen (Totaal) met een niet-Belgische nationaliteit met het eerste jaar LTP tussen 2005 en 2013 en die tot 2016 minstens een jaar actief zijn geweest in de gezondheidszorg, op basis van de gemeenschap, 31/12/2016

Bron: gegevens van PlanKad 2004-2016

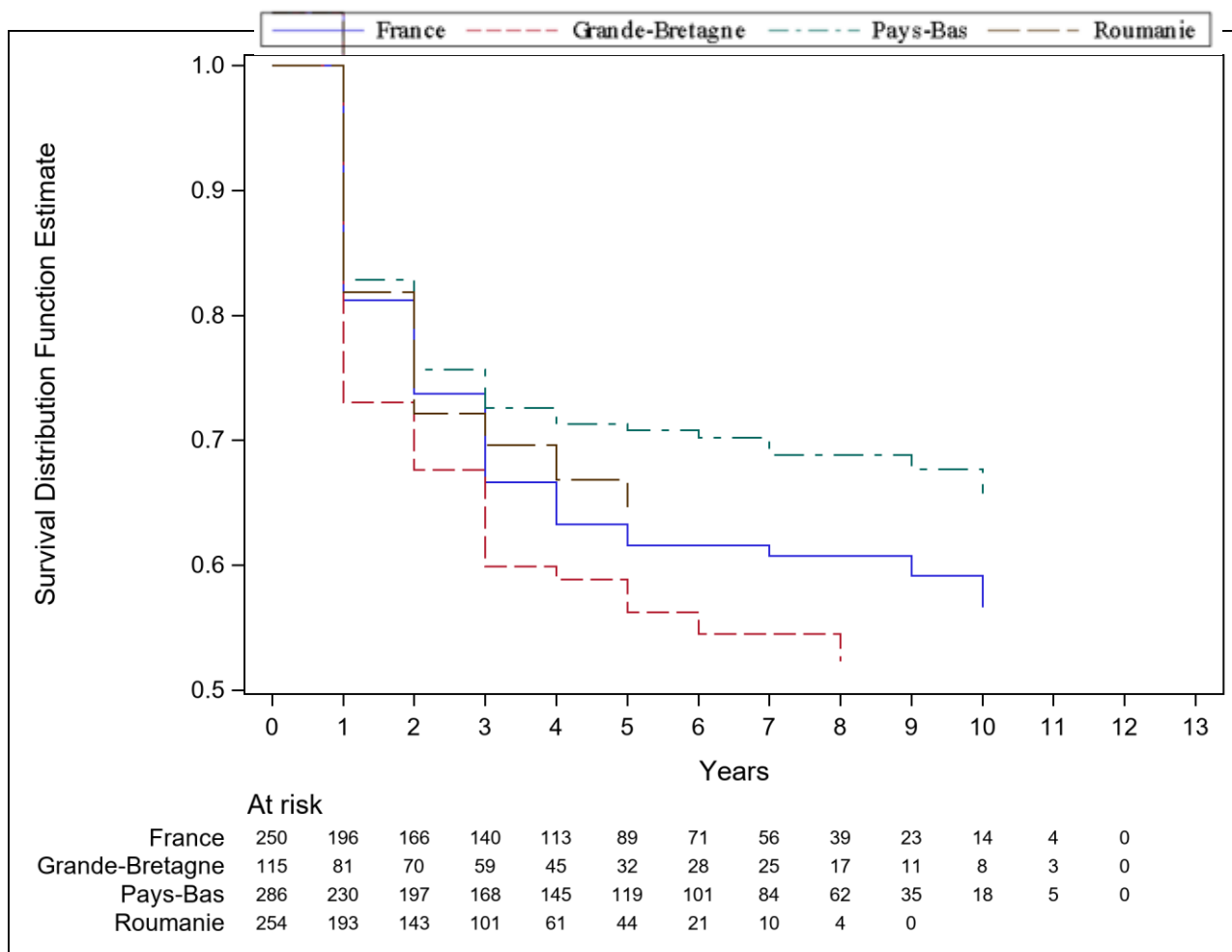
At risk = Artsen actief in de gezondheidszorg in België.

Stop PR = Artsen die hun praktijk in de gezondheidszorg in België stopzetten.

Censored = Artsen nog steeds actief in de gezondheidszorg in 2016, laatste beschikbare jaar (de zogenaamde 'gecensureerde' artsen).

Bijlage 24. Overlevingscurve van de artsen (Totaal) met een niet-Belgische nationaliteit met het eerste jaar LTP tussen 2005 en 2013 en die tot 2016 minstens een jaar actief zijn geweest in de gezondheidszorg, op basis van hun nationaliteit, 31/12/2016 - NL-FR-RO-GB

Bron: gegevens van PlanKad 2004-2016

At risk = Artsen actief in de gezondheidszorg in België.

